

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEZAI KARAKOÇ ŞİİRİNDE
ANNE VE ÇOCUK

BAHAR AVCI

110101026

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. M.FATİH ANDI

İSTANBUL 2013

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEZAI KARAKOÇ ŞİİRİNDE
ANNE VE ÇOCUK

BAHAR AVCI

110101026

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Enstitü Bilim Dalı : Yeni Türk Edebiyatı

Bu tez ...../...../2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği /Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Bahar AVCI

Haziran, 2013

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10021117
Yazar Adı / Soyadı	BAHAR AVCI
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 52063143026
Telefon	5383454731
E-Posta	bavci@fsm.edu.tr
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Sezai Karakoç Şiirinde Anne ve Çocuk
Tezin Tercümesi	Sezai Karakoc's in Poetry Mother and Child
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı
Üniversite	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Türk Edebiyatı Bölümü
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2013
Sayfa	138
Tez Danışmanları	PROF. DR. MUHAMMED FATİH ANDI 11461374906
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

22.11.2013

İmza :.....

ÖZ

Sezai Karakoç şiirlerindeki anne ve çocuk imgesi üzerine yapılan incelemelerden oluşan bu çalışma, bu iki imgenin şiirler içerisinde ulaştığı mânâ derinliğini, diriliş düşüncesi bünyesinde üstlendiği çağrışım gücünü tesbit etmeye yöneliktir.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde şiir merkezli okumalara altyapı sağlamak amacıyla diriliş düşüncesinin bazı ana kavramları üzerinde durulmuştur. Detaylı bir incelemeye girilmeden ele alınmış olan bu kavramlar şiir yorumlamalarında bir basamak olma değerindedir. İkinci bölümde Sezai Karakoç şiirinde anne imgesinin yüklendiği misyon teşhis edilmeye çalışılırken üçüncü bölüm bu şiirlerde çocuğun ne şekilde ele alındığına, hangi perspektiften değerlendirildiğine ve şiirlerde nasıl işlendiğine ayrılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sezai Karakoç, şiir, anne, çocuk

ABSTRACT

This workshop, which includes Sezai Karakoç's poem's mother and child signatures is done for explaining the meanings of these two signatures' and these two signatures's role of being a powerful part of the community.

Our thesis is formed by 3 parts. First part mentions about the idea of 'Diriliş' being a substructure for reciting a poem. These undetailed concepts of the poem are basic steps for reciting a poem. At the second part Sezai Karakoç mentions about the image of being a mother. And the last part shows us the ways of the style of explaining being a child.

Key Words: Sezai Karakoç, poem, mother, child,

ÖNSÖZ

Sezai Karakoç şiiri çok katmanlı anlam boyutlarına sahip bir şiirdir. Bundan dolayı da derinlemesine incelemelere ve teşhislere müsait bir zemin oluşturmaktadır. Bu anlamda şairin şiirlerinde önemli misyonlar yüklenen ve “diriliş düşüncesi” içerisinde fonksiyonel bir kod olma seviyesine erişen birçok imge esaslı tesbitlere ve güçlü yorumlamalara imkân vermektedir.

Biz “Sezai Karakoç Şiirinde Anne ve Çocuk” isimli tezimizde anne ve çocuk imgelerinin Sezai Karakoç şiirinde hangi düzlemde ele alındığını, neleri çağrıştırdığını, diriliş düşüncesi içerisinde nelere karşılık geldiğini teşhis etmeye çalıştık. Şiirlerde geçen imgelerin şairin fikir yazılarında genişletildiğini düşündüğümüzden birinci bölümümüzü diriliş düşüncesinin temel kavramlarına ayırdık. Şiirler üzerine yapacağımız değerlendirmelerde bize genel bir çerçeve çizmesi, bir perspektif sunması açısından ele aldığımız bu kavramlar detaylı bir incelemeye tâbi tutulmamıştır.

İkinci bölüm Sezai Karakoç şiirinde anne imgesinin kapsamı ve sahip olduğu mânâ derinliği üzerine yapılan araştırmalardan oluşmaktadır. Anneliği kadının ideal seviyesi olarak gören ve bu olguyu kutsal birzeminde işleyen şairin anneyi diriliş neslini yetiştirecek bir önder, bir kılavuz olarak konumlandığını görmekteyiz. Anneye yüklenen bu görev çarpıcı ve derinliklidir. Biz tezimizde anne okumalarını bu bakış açısının izini sürmek suretiyle yürüttük. Şefkati, merhameti, evini ve çocuğunu koruyup kollaması gibi hemen hemen bütün anne temalı şiirlerde karşımıza çıkabilecek özellikleriyle beraber anne, Sezai Karakoç’un diriliş düşüncesi içinde geniş bir arka plana sahiptir. Bu yönüyle de orijinal bir anlam çeşitliliğine kapı aralamaktadır.

Tezimizin üçüncü bölümü şiirlerde geçen çocuk imgesinin ne şekilde karşımıza çıktığını tesbit etmeye yöneliktir. Çocuk neleri yüklenmektedir, hangi dinamiklere sahiptir, diriliş formu içinde nerede durmaktadır gibi sorulara cevap aradığımız bu bölüm bize “diriliş eri” olan çocuğun şiirler içerisinde ince bir duyuşla dokunduğunu göstermektedir. Sezai Karakoç şiirinde çocukluk dünyasına dair birçok kod karşımıza çıkmaktadır. Bu bölüm içerisinde ele aldığımız çocukluk dönemi şiir yorumlamalarında bizlere bir bakış açısı sunmuştur. Bu kodlar şairin şahsî hayatına, çocukluk muhayyilesine yaklaşmaya ve şiirlerde karşılaştığımız birçok imgenin çözülmesine yardımcı olmaktadır. Bu açıdan çocukluk üzerine yazılmış şiirler önem arz etmektedir.

Biz anne ve çocuk imgesinin şiirler içerisindeki fonksiyonunu tesbit etmek, Sezai Karakoç şiirinin iç dinamiklerinde bu iki imgenin neye karşılık geldiğini teşhis ve tetkik etmek amacıyla bu çalışmayı hazırlamış bulunmaktayız. Yapılan araştırmaların Sezai Karakoç şiirine bakışta bir katkı sağlaması temennimizdir.

Yönlendirici , toparlayıcı ve çözümcü yaklaşımıyla bu çalışmanın ortaya çıkmasına çok büyük katkı sağlayan ve manevî desteğini esirgemeyen, Değerli Hocam Prof. Dr. M. Fatih ANDI'ya minnettarım. Yine çalışmalar esnasında ilgili kaynakları temin etmeme vesile olan ve rahat bir çalışma ortamı sağlama hususunda desteklerini esirgemeyen başta Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Sayın Ayhan Tuğlu olmak üzere kütüphanenin değerli çalışanları Lütfü Kılınç'a, Alev Dülger'e ve Emrah Karabulut'a çok teşekkür ederim.

BAHAR AVCI

Haziran, 2013

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	III
ÖZ.....	IV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ.....	VI
KISALTMALAR DİZİNİ.....	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SEZAI KARAKOÇ VE DİRİLİŞ DÜŞÜNCESİ

1.1.DİRİLİŞ DÜŞÜNCESİNİN ANA KAVRAMLARINA GENEL BİR BAKIŞ..8	
1.1.1. Dirilişin Özülkesi.....	9
1.1.2.”Bilinç Sûru”.....	12
1.1.3. Dirilişin Öz Eylemi	14
1.1.4. Dirilişte Zamanın Boyutları	18
1.1.5. Diriliş Muştusu	21
1.1.6. Diriliş ve İslâm	23
1.1.7. “Tehlike Medeniyeti”nin Boyutları	26
1.2. DİRİLİŞ VE İNSAN	
1.2.1. İdeal İnsan	32
1.2.1. Diriliş İnsanı	35

İKİNCİ BÖLÜM

SEZAI KARAKOÇ ŞİİRİNDE ANNE

2.1. Anne: İdeal Kadın.....	37
2.2. Anne: “Evini Doğuran Kadın”.....	44
2.3. Anne: Gül Yetiştiren Kadın.....	53
2.4. Anne: Geleneğe ve Kutsala Açılan Kapı.....	56
2.5. Anne: Biz ve Onlar.....	60
2.6. Anne: Şefkat ve Merhamet Ocağı.....	63

2.7. Çaresiz ve Hüzünlü Anneler.....	66
2.8. Anne: Şuuru Alevlendiren Kadın.....	68
2.9. Kutlu Anneler.....	69
2.10. Anne Sütü.....	71
2.11. Annenin Ölümü/Çocuğun Ölümü Karşısında Anne.....	75
2.12. Annenin Beden Dili.....	77
2.13. Yitik Anneler	80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SEZÂİ KARAKOÇ ŞİİRİNDE ÇOCUK

3.1. Diriliş Mimarları.....	85
3.2. Direniş Anıtları	90
3.3. Süt Uygarlığının İnşâcıları.....	96
3.4. “İşaret Çocukları”.....	102
3.5. Kutlu Çocuklar.....	108
3.6. Gülle Anne Arasında Çocuklar.....	112
3.7. Yitik Çocuklar.....	115
3.8. Çocuğun Hayâl Evreni : Oyunlar.....	121
3.9. Çocuğun Ölümü/Annenin Ölümü Karşısında Çocuk.....	123
SONUÇ.....	128
KAYNAKÇA.....	131

GİRİŞ

Sezai Karakoç şairliği, fikir adamlığı, edebiyat ve sanat üzerine öne sürdüğü derinlikli ve çok boyutlu düşünceleriyle şahsına münhasır bir kimliktir. Diriliş Dergisi etrafında ördüğü düşünce ve sanat kozasını gelecek nesillerin yetişeceği mümbit bir zemin, güçlü bir ekol seviyesine getiren Karakoç edebiyatımızın ve sanat dünyamızın güçlü bir damarını temsil etmektedir. Dünya görüşünü, hayatı algılayış ve konumlayış perspektifini, dayandığı manevî değerleri, siyasî duruş ve düşünüş tarzını ifade eden Diriliş, Karakoç'un hem edebî hem fikrî vizyonunuyüklenmiş bir sistem, bir disiplin olması açısından önemlidir.

Dirilişin dayandığı dinamikler nedir, çağın buhranına yazdığı reçete hangi minvaldedir, insanlığa sunduğu teklif ne yönlüdür gibi sorular üzerinden temellendirme yapmak Sezai Karakoç'u tanıma, idrâk etme, şiirlerine yaklaşmakta önemlidir.

Çalışmamıza ışık tutması açısından Sezai Karakoç'un hayatına dair kısaca bilgi vermeyi uygun görmekteyiz.

***

Sezai Karakoç 22 Ocak 1933 tarihinde Diyarbakır'ın Ergani ilçesinde doğmuştur. Çocukluğu babasının işi sebebiyle çeşitli yerlerde geçmiş olan Sezai Karakoç, ilkokulu Ergani'de (1944), ortaokulu Maraş'ta (1947), liseyi de Gaziantep Lisesi'nde okumuştur.

Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin Maliye Şubesi'nden 1955'te mezun olan Sezai Karakoç, Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü Dış Tediye Muvazenesi kısmında memuriyete başlamıştır. 1956'da Maliye Müfettiş Yardımcılığı görevine atanan Karakoç, 3 Şubat 1956'da gelirler kontrolörü olarak İstanbul'a tayin olmuştur. Bu görevi esnasında çıktığı turneler vesilesiyle Anadolu'yu yakından tanıma fırsatı bulmuştur. 1973 yılında bir daha dönmek üzere memuriyetten ayrılmıştır. 26 Mart 1990'da Diriliş Partisi'ni (DİRİP) kurmuş olan Sezai Karakoç, yedi yıl bu partinin genel başkanlığını yürütmüş,

ancak partisi iki kez üst üste seçimlere katılmadığı için kapatılmıştır. Daha sonra parti 17 Nisan 2007 yılında Yüce Diriliş Partisi ismiyle tekrardan açılmıştır.

Liseyi bitirdikten sonra kendi imkânları yüksek öğrenim yapmak için yeterli olmayan Sezai Karakoç, aslında felsefe veya ilahiyat okuma arzusuna rağmen Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin bursluluk sınavına girmiş ve kazanmıştır. İlk İstanbul ziyaretinde Necip Fazıl'ı arayan Karakoç, onunla sohbet etme fırsatı bulmuş, bundan sonra da görüşmeleri hep devam etmiştir. 1950 Kasımında Mülkiye Mektebi'ne başlayan Karakoç, Ankara'da bulunan Necip Fazıl'ı sık sık dinlemeye gitmiştir.

Sezai Karakoç'un *Rüzgâr*, *İşaret*, *Mona Rosa* şiirleri *Hisar* dergisinde, *Yağmur Duası* şiiri ise *Mülkiye* dergisinde yayımlanmıştır. 1953 yılı sonlarında *İstanbul* dergisinde *Şehrazat* isimli şiiri yayımlanmıştır. 1954'te fakülte son sınıfı yeniden okumak zorunda kalan Karakoç bu yıl sonunda *Şiir Sanatı* adlı bir dergi çıkarır. Böylece ilk yayıncılık tecrübesini yaşamış olan şair, edebiyat dünyasında ismini duyurmuş olur. Dergide Cemal Süreya, Gülten Akın, Erdal Öz, Muzaffer Erdost ve Orhan Duru gibi şairlerin şiirleri yer almaktadır.

Fakülte bitince memuriyete başlayan Karakoç, önce Ankara'da ardından 15 Aralık 1955'te İstanbul'a giderek görevine başlamıştır. Bu arada günlük olarak yayınlanan *Büyük Doğu*'nun haftada bir çıkan sanat-edebiyat sayfasını yönetmiştir. Bu dönemde *MonnaRosa* tekrardan ve *Yanlı Tren* isimli bir şiiri *Büyük Doğu*'da yayımlanmıştır. Bu dönem yazdığı "*Kan İçinde Güneş*" şiiri *İstanbul* dergisinde yayımlanmıştır.

1957 yılı İkinci Yeni Akımı'nın hâkim olduğu bir yıldır. Bu yıl Karakoç da İkinci Yeni'nin yayın organı olan *Pazar Postası*'nda *Balkon* şiiriyle yer almıştır. *Pazar Postası*'nda Karakoç'un toplam 19 eseri yayımlanmıştır.

1959'da *Türk Yurdu* dergisinde bir şiiri yayımlanmıştır. Fikrî yapısı olgunlaşan Karakoç, öteden beri çıkarmak istediği *Diriliş* dergisini 1960 yılında yayımlamıştır. 27 Mayıs ihtilalinin arefesinde çıkan dergi iki sayı çıkmış ve ihtilal yüzünden yayına devam edememiştir.

Bu dönemde askerlik görevini yerine getiren Karakoç, dönüşte 1962’de Süleyman Yalçın, İsmail Dayı ve daha birkaç kişiyle Beyazıt’ta Aydınlar Ocağı Lokali’ni kurmuşlardır. Burada çeşitli konferanslar, seminerler, programlar düzenlenmiştir. Karakoç’un aynı yıl ikinci kitabı *Şahdamar* çıkmıştır. 16 Aralık 1963’ten itibaren *Yeni İstanbul* gazetesinde “Farklar” sütununda günlük yazılar yazmaya başlamıştır. 11 Haziran 1965’te istifa ederek memuriyetten ayrılan Karakoç 1966’da *Diriliş*’i yeniden çıkarmaya başlamış; 1967’de kapatmak zorunda kalmıştır. Bu arada *İslâmın Dirilişi* ve *İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü* adlı kitaplarını yayımlamıştır. *İslâm, Farklar, Dirilişin Çevresinde* üç eseri ise önce *Yazılar* adında tek kitap halinde basılmıştır.

Temmuz 1967’de yeniden çıkmaya başlayan *Büyük Doğu*’da Necip Fazıl’ın ısrarı üzerine yazmaya başlamıştır. Bu dönemdeki yazılarının kitaplaşmasıyla da *Kıyamet Aşısı* adlı kitabı ortaya çıkmıştır.

4 Aralık 1967’den itibaren *Babıalide Sabah* gazetesine başlayan Karakoç, on ay süreyle “Sütun” başlığı altında yazılar yazmıştır. Bu dönemde daha çok tanınan Karakoç’a 1968 yılında Milli Türk Talebe Birliği tarafından “Milli Hizmet Armağanı” verilmiştir.

1968’de *Mağara ve Işık, Gül Muştusu* kitapları basılan Karakoç 1969’un Ekim ayında *Diriliş*’i tekrar çıkarmaya başlamıştır. Bu yeni yayın döneminde *Diriliş*’i 126 sayı çıkaran Karakoç, yine maddî sıkıntılar nedeniyle 1971’de bu derginin yayın hayatına ara vermek durumunda kalmıştır. Karakoç 1974’te *Diriliş*’i tekrar yayınlamaya başlar. Bu dönemde kitaplarını da *Diriliş* Yayınları olarak basılmaya başlanmıştır. *Diriliş* 1974-76 arası 18 sayı düzenli olarak çıkmış, daha sonra gazeteye dönmüştür. Bu durum 1978’e kadar devam etmiştir.

Kısa bir aradan sonra Ekim 1979 - Eylül 1980 arasında 12 sayı olarak çıkmıştır. Ocak 1982’te *Diriliş*’in yeni bir dönemi başlar. 7 Ocak 1983 ile 17 Haziran 1983 tarihleri arasında günlük gazete olarak çıkar. 1988’de *Diriliş* haftalık olarak çıkmaya başlar. Ara ara aksamalarla birlikte dergi 1992’ye kadar çıkmıştır. 1992’de son sayısı çıkmıştır. O tarihten bugüne kadar

görülmemiştir. Dirilişin son zamanlarında “Hatıralar”ını yayımlamaya başlamıştır.¹

***

Sezai Karakoç’un kronolojik hayatına dair genel bir çerçeve çizdikten sonra şairin edebiyatımızdaki yeri ve önemi hakkında bir şeyler söylemek yerinde olacaktır.. Gerek fikir yazılarıyla gerek hikâyeleri ve piyesleriyle, gerekse de en önemli tarafını teşkil eden şiirleriyle edebiyat yekûnumuz içerisinde seçkin bir konuma sahip olan Sezai Karakoç edebiyatımıza diriltici bir soluk üflemiştir. Şiirlerini estetiğin imkânlarını ihmal etmeden inşâ eden, düşünce sistemini temellendiren dinamikleri sanatının içinde eriten, diriliş ekolü etrafında sistemleştirdiği fikirlerini şiirlerine bir kod olarak yerleştiren Karakoç edebiyatımızda güçlü bir estetik damar oluşturmuştur.

Sanatının bir tarafı geleneksel edebiyatın kuşatıcı ve çoğaltıcı dünyasına bir tarafı ise modern şiir zeminine oturan Sezai Karakoç modern bir şair olarak geleneğin diri özünü kendi şiirlerine sindirmiştir. Geleneksel edebiyatın mazmunlarını kendi şiirleri içinde ihyâ eden bunu yaparken de bu mazmunlara yeni bir öz katan ve orijinal bir mânâ zenginliğine ulaştıran Karakoç’un şiirlerinin künhüne vâkıf olmak, onları derinlemesine bir tahlil ve tetkike tâbi tutmak için hem geleneksel hem de modern şiirin dayandığı zihnî ve ruhî arka planı bilmek gerekir. Çünkü onun şiirleri yüksek kültür şiirleridir. Beslendiği kaynaklar başta Kur’an ve sünnet olmak üzere çok geniş bir yelpazeyi önümüze getirmektedir. Sezai Karakoç şiir geleneğinin verimlerini reddetmeden, geleneği çağın içerisinde yoğurmasını bilmiştir. “O kendi şiir anlayışı içerisinde geleneği yeniden üreterek kendi yolunu kendi açmış, genişletmiş ve geliştirmiştir.”² Geleneğin diri özünü modern şiirin damarına zerk eden şair böylelikle yeni bir çağın açıcısı olmuştur.

---

¹ Sezai Karakoç’un hayatı ile ilgili daha geniş için bilgiler için bkz. Münire Kevser Baş, **Diriliş Taşları Sezai Karakoç’un Düşünce ve Sanatında Temel Kavramlar**, Lotus Yayınları, İstanbul, 2008; Turan Karataş, **Doğu’nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2013, **Sezai Karakoç**, Haz. Mehmet Çelik – Yakup Çelik, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010.

² Ramazan Kaplan, “Sezai Karakoç Şiiri” **Kahramanmaraş’ta Sezai Karakoç’la Kırk Saat**, Haz. M. Nedim Tepebaşı, M. Fatih Ertaş, Çetin Canlı, Mehmet Demirkol, Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş, 2006, s.95.

Geleneği ötelemeyen, gelenekten süzdüğü mazmunlara da orijinal mânâlar katmak suretiyle şiirin çatısını ören şair, böylelikle bir medeniyetin ortak dilini ve sanatını yeniden dokumuştur. Sezai Karakoç bir şairin gelenek aracılığıyla başka bir zamanda yaşayacağını ileri sürer. Gelenek yoluyla geçmiş şairler yeni şairle çağdaş, yeni şair geçmiş şairlerle çağdaş olur. Şaire göre geleneğe bakış, her şeyden önce o geçmiş zaman eserlerini sevmek, onlardan zevk almasını bilmek , geçmiş sanatları ve şairleri daha yakından tanımaya çalışmak, âdeta onlarla gün geçirmek ve zihinde ve hayalde olsun onların eserlerini vermelerini izlemek, buna tanık olmak ve bu izleyiş ve tanıklıktan , sonsuz bir mutluluk duymak demektir.³

Sezai Karakoç ilk şiirlerinden başlayarak son şiirlerine kadar hem önceki kuşak şairlerinden ve hem de kendi kuşağından farklı bir yol izlemiştir. Bir yandan statik zaman çerçevesi içinde tarihe, özellikle İslâm tarihine yönelirken, diğer taraftan kuvvetli bir dinamizmle metafizik dünyaya doğru açılmıştır. Bu dünyanın dayandığı dinamiklersanatının esasını teşkil etmiştir. Bundan dolayı Karakoç şiirleri bu minvalden uzak değerlendirilemez.

Sezai Karakoç cumhuriyet döneminde bir dili adeta yeni baştan harekete geçirerek mazi ile koparılan bağları en modern şekilde yeniden kurmaya, düşünce ve duyuş şeklimizi değiştirmeye böylelikle geniş ufuk yaratmaya doğru bir adım atmıştır. Geçmişini yaşadığı çağda yeniden diriltmiştir. Bu diriltme ameliyesi hem düşünce dünyamızda yeni bir perspektif kanalı açmış hem de edebiyatımızın güçlü bir soluğa ulaşmasına vesile olmuştur. O yeni bir neslin dinî duyarlılığı yüksek, edebî ve fikrî damarı güçlü, tarihî vizyonu geniş, hayatı İslamî bir nazarla yoklayan bir neslin yeniden dünyayı inşâ etmesini istemektedir. O İslam gençliğini, diriliş neslini yeniden ihyâ etmek gayesindedir. İşte bundan dolayı eserleriyle yeni kuşaklara yeni bir ruh ve dinamizm aşlamaya çalışmıştır.⁴

Edebiyatımızın Garip Hareketi'nin olanca gücü ile saldırısına konu olduğu sıralarda, “şairanelik bütün yükünü boşaltmış” ve savunulamayacak durumdaydı. Şiirin adeta estetik algıdan ve edebî bir çizgiden uzak düşürüldüğü bu zamanlarda

---

³Sezai Karakoç, **Edebiyat Yazıları-I**,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2007, s.99.

⁴Şakir Diclehan, **Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç**, Piran Yayınları, İstanbul, 1980, s. 21.

söz konusu hareketin edebiyattan çektiği duyarlılığı Sezai Karakoç daha ilk şiirleriyle edebiyatımıza iade etmiştir. İnce bir estetik duyarlılığı ve derin bir duyuş zenginliğini sanatına işleyen Karakoç, düşüncesinin, poetikasınıdünya görüşünün bir temsili olan şiirleriyle edebiyatımıza diri bir öz sunmuştur.⁵

İkinci Yeni şairleri arasında ismi anılan Sezai Karakoç bu duruma şöyle yorum getirmiştir: “Başlangıçta sanat planında, görünüşte çok yakın bir noktadan çıktığım arkadaşlardan şiirim uzaklaşıyor. Ses ve biçim, motifler ve imajlarda, başlangıçta çok yakın olduğumuz şair arkadaşlardan gittikçe o biçimi dolduran ve o sesi fırlatan var oluşu idrâk yüzünden ayrılıyorum”⁶Karakoç’un kendisini İkinci Yeni Akımı’ndan ayrı tutması derinlikli bir sebebe bağlıdır. Bu akıma mensup şairlerinden şiir tarzı itibariyle benzediklerini fakat şiirlerin çatısını ören, ruhunu diriltten iç dinamizm açısından ayrıldıklarını belirten şair böylelikle hayata bakışı, hayatı yorumlayışı farklı olan bu akımın şairlerinden kendisini varoluşsal bir düzlemde ayırmaktadır: “İkinci Yeni’ye mensup olarak meşhur olmuş şairlerin şiirleriyle Sezai Karakoç şiiri arasındaki benzerlikler eş zamanlılık, dil, ve kimi biçim unsurlarından ibarettir.”⁷ Bundan dolayı Sezai Karakoç şiiri Diriliş Akımı veya ekolü içinde değerlendirilmelidir.

Sezai Karakoç’un şiiri bir yönü ile imgeci ve mısraya önem veren bir şiirdir.⁸ Sezai Karakoç bu imgeler arkasına derin anlamlar yüklemektedir. Bu anlam boyutları şairin ortaya koyduğu diriliş düşüncesinden işaretler taşır. Böylece her imge yeni bir şiir haline gelir. Sezai Karakoç’un eserleri derinlikli bir anlam ağıyla karşımıza çıkmaktadır. İslâm medeniyetinin dinamiklerine dayanan, enerjisini İslamî referanslardan alan eserlerinin her biri modern çağın kaosuna, bunalımına bir reçetedir. Özellikle kıyas esaslı temellendirmeler üzerine bina ettiği fikir eserlerine baktığımızda içinde bulunduğumuz çağı ince bir duyuşla ve keskin bir gözlemlerle analiz ettiğini, teşhisler koyduğunu, çaplı yorumlar getirdiğini görürüz. Bu noktada şiirleri de aynı duyuş ve hassasiyetin estetik zeminde eritilmiş halidir. Şiirlere arkeolog titizliğinde yaklaştığımızda güçlü bir fikrî

⁵ Ebubekir Eroğlu, **Sezai Karakoç’un Şiiri**, Bürde Yayınları, İstanbul, 1981, s. 13.

⁶ Sezai Karakoç, **Edebiyat Yazıları II**, Diriliş Yayınları, 1986, s.36.

⁷ Şaban Abak, **Meşaleyi Tutan El**, Vadi Yayınları, Ankara, 2007, s. 17.

⁸ **A.g.e.**, s.24.

altyapıyla ve ince bir imge işleyişiyle karşılaşırız. Bu imgeler şiirin hem şiirsellik boyutunu genişletir hem de diriliş ekolünün ana kavramlarını şiirsel bir zeminde temsil eder. Bundan dolayı imgeler üzerine yapılacak incelemeler ve araştırmalar Sezai Karakoç şiirinin mânâ boyutlarına vâkıf olmaya, şiirlerin kühüne varmaya vesile olacaktır. “Benim şiirim aşk, hürriyet, arayış ve ölüm gibi varolmanın dinamitlendiği noktalardaki trajik espriyi, irrasyonele, absürde bulanmış Mutlak’ı zaptetmektedir, Gittikçe bunu yapmak istiyor şiirim.”⁹ ifadeleriyle şiir poetikasını açık eden şairin bütün şiirleri böylesi bir duyarlılığın temsilidir. Bu temsiliyet içerisinde imgelerin ehemmiyeti büyüktür. İngesel bir çözümleyiş şiirlerin içerisinde eriyen ve çözülen fikrî ve itikadî noktaları açığa çıkarmaya vesile olacaktır.

Biz de bu çalışmamızda anne ve çocuk imgelerinin şiirler içerisinde yüklendiği misyonu, sahip olduğu anlam derinliğini ölçmek ve tesbit etmek suretiyle Sezai Karakoç şiirine dair bir yorum denemesi yapmaya, bir bakış açısı getirmeye çalıştık. Bu imgesel keşfin Sezai Karakoç şiirine farklı bir perspektif sunması ve fonksiyonel bir dikkate ve uyanışa vesile olmasını ümit etmekteyiz.

---

⁹Eroğlu, a.g.e.,s. 26.

1. BÖLÜM SEZAI KARAKOÇ VE DİRİLİŞ DÜŞÜNCESİ

1.1. Diriliş Düşüncesinin Ana Kavramlarına Genel Bir Bakış

Sezai Karakoç tezi olan bir sanatçıdır. Hayatın her alanını yoklayan, hem düşüncede hem eylemde kendisini ortaya koyan bu teze diriliş adını veren sanatçı, böylelikle çağın insanî değerlerden, İslâmî referanslardan uzak düşmüş atmosferine diriltici bir soluk üfleemektedir. Hastalıklı çağa sunulmuş bir reçete olan dirilişin dayandığı, üzerinde yükseldiği baş kaynak Kur'an ve sünnettir. İslam'ın içine doğan, İslam'ın künhüne vâkıf bir sanatçı olarak Karakoç, dirilişle yeniden İslam'ı yaşamaya, çağı İslam'a uydurmaya çağırmaktadır. İslam dünyasının medeniyet açısından ölüm sularında yüzdüğü bir zamanda Türkiye'de Sezai Karakoç tarafından yapılandırılan Diriliş Düşüncesi¹⁰ bu açıdan güçlü bir misyonunun yüklenicisi olmuştur.

Diriliş ölümden sonrasına bakabilen bir göz, kurtuluşa varmak isteyen ruhun içine gireceği değişimi yakalayabilen bir gözdür. O, hilkatın sırrını yani dirilişi yakalamış demektir. Diriliş de bir bakıma hakikate eriş, hakikatle oluşturmaktır. Hakikat eri olmak, metafizik bir diriliş kuşatması altında, içinde olduğunun farkına varmaktır.¹¹

Diriliş düşüncesini ve önerdiği yöntemi anlamak ve değerlendirebilmek için, insanoğlunun Âdem'den kendisine kadar sürüp gelen insanî serüveni, hem de yüz elli, iki yüz yıllık tarihimizde yaşadığımız kopuşlar, çalkantılar, çöküşler, ve kuruluşlarla birlikte süregelen ve hâlâ da, bütün olumlu ya da olumsuz koşullara ve çabalara karşın bir çıkış yolu bulamayışımızın serüvenini soruları ve cevaplarıyla birlikte gözden geçirmek gerekir.¹² Bu gözden geçiriş sürecinde Karakoç'un fikir yazıları bize bir rota olma değerindedir.

---

¹⁰ Ömer Lekeşiz, "Diriliş ve Uygarlık", **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl. 7, S. 73, s.25.

¹¹ Mehmet Doğan, "Diriliş ve Çevresi", **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl. 7, S. 73, s.103.

¹² Hüseyin Su, "Bir Tecdit Hareketi Olarak Diriliş Düşüncesi", **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl. 7, S. 73, s.9.

Onun fikir yazılarını dikkatli bir algı, uyanık bir bilinçle okuduğumuzda mukayeseli bir mekanizmanın işlediğini fark ederiz. Bu karşılaştırma esaslı yöntem bize hem geçmişin hem şimdinin hem de geleceğin geniş bir panoramasını sunar. Burada diriliş öğretisinin en temel dikkatlerinden biri karşımıza çıkmaktadır. Bu dikkat, fikir hayatımızda adeta kronikleşmiş bir hastalık gibi daima şahit olduğumuz şekliyle ne geçmişi peşinen reddetme önyargısına ne de kritik etmeden her şeyiyle kabul etme kolaycılığına saplanır. Diriliş öğretilerinde dirilmesi gereken geçmişin bütün müesseseleriyle değil, o müesseseleri oluşturan medeniyet algısının, perspektifinin, ruhunun dirilmesidir. Sezai Karakoç'a göre bütün yapılması gereken geçmişi, yeni bir yaklaşımla uygarlık perspektifinden bakışla İslam medeniyetinin yaşayışı ve dirilişi açısından ele almak şeklinde özetlenebilir.¹³

Sonuç olarak diriliş bir medeniyet tezidir. İslam medeniyetini ihyâ ve yeniden inşâ etme çabasıdır. Çok yönlü bir çağrıdır. Hayatın her alanını kuşatan, insanı ve çağı geniş bir perspektifle yoklayan altyapısı güçlü olan bir tezdur. Bu düşünce ağına vakıf olmadan Sezai Karakoç'u anlamak, şiirlerini temellendirmek mümkün olmadığından biz bu bölüm içerisinde şiir merkezli yorumlamalarımıza bir zemin döşemek için dirilişin bazı ana kavramları üzerinde tesbit ve teşhisler yapmayı uygun gördük. Böylelikle şiir analizlerimiz sağlam bir temele oturacaktır.

1.1.1. Dirilişin Özülkesi

Sezai Karakoç'ta inandığı, hakikat olarak benimsediği, derinlemesine özümlediği İslam medeniyetinin yansır bulacağı bir ülke tasavvuru söz konusudur. Bu ülkenin harcı imanî bir duyusuyla karılmıştır. Bir kurtuluş, bir yeniden doğuş sitesi olacak olan bu ülke “İslam toplumunu yeniden örme” idealinin gerçekleşeceği bir zemindir.

Diriliş sitesi, erdem sitesi, diriliş kenti, özülke gibi farklı vasıflarla karşımıza çıkan, çağın manevî dinamiğini yitirmiş Batılı ve Batılılaşmış kentlerinin karşısına bir “bir diriliş anıtı” gibi yükselecek olan bu ülke Sezai Karakoç'un bir nevi

---

¹³ Lekesiz, a.g.e., s.31.

hicret coğrafyasıdır. Bu hicret çağdan, çağın hakikat özünden kopmuş zihniyetinden hicrettir. İdealize edilen özülke bunun gerçekleşeceği mahal olarak karşımıza çıkmaktadır. Hicret dediğimizde zihinlere İslam'ın yayıldığı, varlığını ortaya koyduğu Medine şehri gelmektedir. Hızırla Kırk Saati şiirindeki “Çağır çağır bu suya Medine gelsin”¹⁴ mısraı üzerinden Karakoç'un inşa etmek istediği ülkenin Medine'den bir iz taşıyacağı sinyalinin alımlanmamız mümkündür. Yeni çağınMedine'si, İslam'ın yeniden ihya olacağı ve yeniden yaşanacağı bir “İslam Sitesi” olacaktır.

Karakoç “özülke”yi farklı kodlarla şiirlerine ve yazılarına dahil eder. Bu kodun ima ettiği derinlik ve yüklendiği anlam değeri bu ülkenin çapı ve manevî boyutu hususunda bize önemli işaretler taşır. Bunlardan ilki “dağ” imgesidir. Karakoç, çağa ve insanlara çağrısını bir dağdan yapar. Onunkisi “dağa çağrı”dır. “Dağ tek bir yapıdır. Dağ canlansın, bir toplum olsun.” ifadelerinde kendini gösteren dağ yeni toplumun şekil alacağı, örüleceği bir dinamizm taşır.¹⁵ “Dağa yerleştiğiniz gün ben yurduna uzun yıllardan sonra dönen savaşçı gibi döneceğim. Diriliş kentine döneceğim.”¹⁶ satırlarında izini sürdüğümüz dağın dirilişin fitili yakacak bir zemin olduğunu görmekteyiz. Yeni kent, diriliş kenti dağda yoğrulacaktır. Karakoç dağın bir kader, bir tarih, bir sosyoloji, bir estetik olduğunu gerçeklere erilen bir çile yeri olduğunu insanlığın unuttuğunu düşünür. Diriliş çerçevesinde, 39 Nuh'un gemisin bir dağa inmesinden, Hz. Musa'ya Sina Dağı'nda yol gösterildiğinden, Hz. İsa'nın meşhur vaazını bir dağda vermesinden, Hz. Peygambere Cebrail'in Nur Dağı'nda gözükmemesinden yola çıkarak dağı hakikate erişmenin adresi olarak görür. Karakoç'un dağa çağırması ve orada diriliş sitesini inşa etmek isteği dağın manevi gücüne inanmasından dolaydır. Bütün bunlar için dağın bir yemiş gibi olgunlaşmasını beklemek “çalınmış ülke”nin tekrardan kazanılması için sabretmek gerekli olduğunu düşünür.. Buradaki çalınmış ülke vurgusu önemlidir. Elden alınmış uzak

---

¹⁴ Sezai Karakoç, **Gün Doğmadan**, 10.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 20.

¹⁵ Sezai Karakoç, **Ruhun Dirilişi**, 9.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 14.

¹⁶ **A.g.e.**, s. 16.

düşürülmüş bir ülkedir bu. Diriliş bu ülkeyi yeniden kazanmak çabası ve eylemidir.¹⁷

Özülkebazan dağ üzerinden anlatıldığı gibi bazan da bahçe imgesi üzerinden verilir..Hep bir bahçe düşünürüm. İleride doğuda tepesi karlı mavi ve yüksek dağlar. Bahçede gül çitler. Gerçek doğu gülleri. Bahçede gezinen alnı aydınlık insanlar. Sabah rüzgarı esintisi ve bahar. bu tablounun dağdan bir parça olduğunu söyleyen Karakoç böylelikle dağ üzerinden bir ülkeyi insanıyla toprağıyla bahçesiyle idealize etmektedir. Bu tabloda insan yeniden doğacaktır.”¹⁸ Bu bahçenin en önemli özelliğı ise manevî atmosferidir: ”Ah benim bahçemin ne köyle ne büyük şehirle bir ilgisi var. Benim bahçem zamana yeni bir usulle hükmetmek isteyenlerin ak örtülere bürülü masalara yerleştiğı bahçe. Sanki bahçe bütünüyle Rahman Suresi’nin bir tablosu bir panoraması. Benim bahçem senin ruhunun öz bahçesi insan! Çitini Yasin Suresi çevirmiştir. Sure surdur. Kapısı da Fatiha”¹⁹

Diriliş kentinin bir başka tanımlaması ev imgesiyle karşımıza gelir. Ev önemli bir misyon yüklenir Karakoç’ta. Ev ailenin yani toplumun temel harcının karıldığı bir mekân olması açısından metaforik bir mana yüklenerek diriliş kentinin esasını teşkil eder. “Aile mini-site olacaktır, öyleki bütün site mahvolursa yalnız aile kalsa adeta ondan yani minyatür bir siteden yeni baştan site ve toplum türeyebilsin”.²⁰Burada anlam izini sürmeye çalıştığımız dağ, bahçe ve ev imgelerini İslam medeniyetinin yeniden inşası için gerekli kodlar olarak görmemiz gerekir. HerbiriÖzülkeni’nin tohumlarını taşıyan birer sembol mekândır.

Karakoç ’beton merhametsizliğı’yle inşa edilmiş Batılı ve Batılılaşmış kentlerin mü’min hale gelmesi için bütün şehirlerde İslam sitesini yeniden kurmanın gerekliliğine inanmaktadır.²¹ Bu yeniden kurma, canlandırma ve diriltme eylemi insan- kent- anlam – tarih dörtlüsünden enerjisini almalıdır. Diriliş insanı tarihinin

¹⁷ Sezai Karakoç, **Dirilişin Çevresinde**,6.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011, s.39.

¹⁸ **A.g.e.**, s. 20.

¹⁹ Karakoç,**Ruhun Dirilişi**, s. 21.

²⁰ Sezai Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, Diriliş Yayınları, İstanbul,2012, s. 42.

²¹ Karakoç,**Ruhun Dirilişi**, s. 24.

İslamlaştırdığı kentin kurucusu olarak bu kenti dış'ın tehlikelerine karşı korumalı, “manevî kuleleri” sürekli koruyup kollayacak vaziyette olmalıdır. Bu site kalitesizliğe, kapitalist ve komünist şehirlerde olduğu üzere yıkıma ve kıyıma, eşitsizliğe karşı bir kale hükmü taşımalıdır. Bu sitede hiçbir maddî güç manevî güçlerin denetimine geçmemelidir. İçkinin, kumarın, saygısızlığın, kabalığın hüküm süremediği; kimsesizlerin, sahipsizlerin gözetilip korunduğu, her işte Allah'ın rızasının gözetildiği, merhametin diri tutulduğu bir site inşa edilmelidir.²² “İslam sitesinde kıymetlerin ölçüsü her zaman erginlik ve erdem (fazilet) olmalıdır.”²³

1.1.2. “Bilinç Sûru”

Bir milleti ayakta tutan, onu kendi kimlik ve rengini muhafazada diriltten en önemli husus şuurun uyanmasıdır. Şuurlu olma hali kendi değerlerine sahip çıkmak için önemli bir adımken sahip olunan değerler adına tehlike arz eden durumlara karşı da teyakkuz halinde olmayı sağlar. Sezai Karakoç bundan dolayı şuura erme, şuuru diriltme mevzusuna hassaten önem atfeder. Çünkü ona göre İslam toplumunu geçmişte ayakta tutan şuur uyanıklığıydı. Bu uyanık olma hali görev ve sorumlulukları tam kemalinde yerine getirme algısını da diri tutmaktaydı.²⁴

Karakoç dirilişin ilk basamağını “şuurun yeterince uyandırılması.”da görür. Dirilişin esaslı bir şekilde direnişe dönüşmesi, İslâm'ın yeniden ihya edilmesi için şuur ilk merhaledir.²⁵

“Şuur, İslam toplumunun varlığı için asgari şarttı. Bu şuurun muhtevası dünya durdukça insanlar yaşadıkça İslam'ın ve İslam toplumunun varolacağı inancından, bu toplumun hakikat, adalet ve fazilet temellerine dayalı gerçek toplum olduğu, insanları doğru yola çağırıcı, kötü ve yanlıştan çevirici toplumun İslam toplumu olduğu inancından besleniyordu. Kök olarak bu inancı almıştı

²²Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s. 41-46.

²³ Sezai Karakoç, **İslâm**, 11.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012, s. 83.

²⁴ Sezai Karakoç, **Sûr**, 5.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 64.

²⁵ **A.g.e.**,s. 65.

şuur.’’²⁶ ifadeleri şuurun hakikat noktasında temellenmesi gerektiğini anlatması bakımından önemlidir. Buradan anlaşılmaktadır ki Karakoç’a göre İslam toplumunun işleyişinden, dayandığı dinamiklerden, sahip olduğu değerler dünyasından haberdar olma ve bütün bunları çağda yaşanır hale getirme şuurla mümkün hale gelmektedir.

Karakoç diriliş adını verdiği tezini modern çağın çıkmazlarına, bunalımlarına bir teklif, bir reçete olarak sunar. Bunu yaparken hem geçmişini bugüne çeker hem de bugünü geleceğe bağlar. Karakoç’un kritik mekanizması tesbit ettiği hastalıklı durumları eleştirmek daha sonra da ideal olan formu ortaya koymak suretiyle işler. Karakoç bugün müslümanların bir uyku halinde olduğunu düşünür. Ona göre İslam alemi şuur bulanıklığı içindedir. Kendi fitratı, değerleri karşısında zihnî bir şaşılıkla maluldür. Dirençsiz ve tepkisiz konumdadır. Bu, Karakoç tarafından çağın profiliniçizentesbit ve teşhislerdir. Tesbit olmadan tetkik ve tahkikin olmayacağını bilen Karakoç daha sonra uyandırma ve şuura erdirmeye çabasına girer. Yazılarıyla, verdiği konferanslarla, meydan konuşmalarıyla geçmişten bugüne İslam toplumunun içine düştüğü halin farkına vordırmayı amaçlar. Karakoç’un eylemden önce “şuuru alevlendirme” çabası bundandır. Bunun için de mukayeseler yapar. Bunu Batı-Doğu, geçmiş- bugün, İslam ve diğer dinler üzerinden diyalektik bir minvalde gerçekleştirir. Karşılaştırmalarla sahih tetkikler ortaya koymayı amaçlar. “Bilinç sûrunu” inşa eder. Çünkü Karakoç şuur uyandııkça, karanlıklar delineceği, ışığa kavuşma mümkün hale geleceği inancını taşımaktadır.

Karakoç’a göre her müslüman her ülkede İslam için çalışanları ve eserlerini öbür ülkelerde tanıtmak, düşünce ve görüşlerini yaymak vazifesini yüklenmelidir. Bu şuur uyanışının en etkili vasıtalarından biridir. Herkes bu şuuru sürekli olarak içinde alevlendirmelidir. Sürekli olarak içte ve dışta gaflet perdesini yakmalıdır. İnsanlık uyanıklığa ermelidir.²⁷ Karakoç’a göre insanlık her

---

²⁶ A.g.e.,s. 66.

²⁷ A.g.e.,s. 67.

şeyden önce bilinç mahrumudur. Bu çağ bilinç sözünün işportalaştığı bir çağdır. Çağın Zümrüdüanka kuşu gibi Kafdağı'na kaçmış olan kavramı: bilinçtir.²⁸

Sezai Karakoç yaşama yeni anlamın ve değerın İslam ruhuna yeniden sahip olmakla verileceğini düşünür. Bunun için tek sorun bilincin dirilişidir. Beklenen yanıt budur. Ve yanıt ancak toplumların ve kişilerin ruhlarında kotarılır. Tabiat da tarih de yeniden, bu bilinç dirilişinde varoluş anlamlarını, yitirip de ab-ı hayat gibi aradıkları oluş hikmetlerinin bulabilirler²⁹

1.1.3. Dirilişin Öz Eylemi

Diriliş, inançta ve düşüncede şekillenen, eylemlerle görünür kılınan,ferdî ve toplumsal her oluşuma kendi özünü ve kimliğini sindirmeye çalışan bir sistem, bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. Fikrî cephesiyle, inanç düzlemiyle, İslâm medeniyetini ihya ve çağımızda yeniden inşa etme niyet ve çabasıyla kendi formunu, çapını çizen diriliş, Karakoç'un ifadeleriyle "bir yandan içimizde mümkün olduğu ölçüde derinleşme şeklinde oluşurken bir yandan da genişliğine topluma dal budak salma, toplumun bütün faaliyetlerine katılmayı bir imân ve İslâm gereği bilme, bir yandan da tarih içinde boylamasına uzama duygusunu kaybetmeme biçiminde gelişen "bir tezdır.³⁰

Hayatın her alanını yoklayan ve kuşatan bir tez olarak diriliş, ideallerin hayatın pratiğine tatbik edilmesini, düşüncenin eylemlerle mücessem hale gelmesini ve dinamik bir ilerleyişi öngördüğü için eylemelere, aksiyona hassaten önem atfeder. Dirilişin sağlanabilmesi, görünür planda varlığını hissettirebilmesi için düşüncede fitilini yakan, imanla yoğrulan ideallerin somut hale gelmesi gereklidir.

Sezai Karakoç için eylem enerjisini hakikatten alır. İslâmî bir gaye ve imanî bir duyuşla örülmemiş hiçbir eylem, ötelere kurcalamayan hiçbir aksiyon kayda değer değildir. Dirilişin bir disiplin olduğunu, itidal bir yolda kademeli bir işleyişe tabi olarak varlığını ortaya koyacağını ifade eden Karakoç için eylem,

---

²⁸A.g.e.,s. 220.

²⁹A.g.e.,s. 222.

³⁰Karakoç,Diriliş Neslinin Âmentüsü, s. 31.

dirilişin dışı vurumu, hayata tatbik aşamasıdır. Eylemler belli sınırlar dahilinde ve sistemli bir oluş içerisinde kendini ortaya koymalıdır. Sistematik bir düşünceden, sağlam bir inanıştan mahrum eylem nasıl beyhude bir çabaysa eylem ile somut hale getirilmeyen düşünceler de hayalî ve zihnî kalacaktır.³¹

“İslam uygarlığının yücelik ideasını yeniden diriltecek olan diriliş insanının düşünceleri, diğer düşüncelerden ayrıldığı gibi, eylemi de ayrılık arz etmektedir. Karakoç’a göre diriliş eylemi kişiliğin dışavuruşu, kimliğin belirlenişi ve varoluş üzerindeki ısrardır.”³²Bu kimliğin oluştuğu zemin İslâm’dır. İdeal diriliş insanının kişiliği İslam prensipleriyle örülü olduğundan eylemleri de İslamî kıstaslara vurulduğunda değer kazanmaktadır. Sezai Karakoç için eylemi besleyen, yönlendiren ve biçimlendiren İslam ve İslâm’ı en kemal seviyede temsil eden peygamberlerin hayatıdır: “Kitapların hayata geçmek için geldiği ve insanlar kitapların birer örneği haline gelsinler diye bu kitaplar insanoğluna geldiği için ölümden ötesi hakkındaki ilahî hükümlerin de, kitaplara kitaplardan da önce o kitabın kendisine indiği peygamberde somutlaşan bir hayata, ondan sonra da bütün insanların hayatına geçtiğini görüyoruz”³³ Nasıl ki peygamberler kendilerine vahyedileni sadece tebliğ etmekle kalmaz vahyi ete kemiğe büründürmek suretiyle yaşamlarıyla somutlaştırırsa dirilişer ve erenleri de sağlam bir zemine oturtmuş oldukları fikirlerini eylemleriyle, bu eylemlerin yankısını bulacağı kurum ve kuruluşlarıyla görünür planda yaşatmalıdırlar. Bütün bunlar Karakoç’un eyleme İslamî bir misyon yüklediğini gösterir.

İslamî hassasiyetlerin dirilmesi ve yeniden inşası diriliş eylemi modern çağa ve bu çağı ören zihniyete karşı bir cihad eylemidir. Diriliş eylemi, cihad ruhundan enerjisini alır. Önce fikirde ve ruhta başlatılan bu cihad “ateş hattı”nda eylemle görünür hale gelmektedir. Bunun için verilmesi gereken bir savaş vardır “Bir Diriliş Cephesi bulunduğu ve kendimin de o cepheye bir savaş adamı olduğuna, olmam gerektiğine inanıyorum” ifadelerinde özetlenen aksiyoner kimlik savaşçı, mücadeleci, ve faal bir diriliş formunun özetidir. Karakoç

---

³¹ Sezai Karakoç, **Varolma Savaşı**, 2.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2003, s.23.

³² Muhittin Bilge, **Medeniyet ve Diriliş**, Hece Yayınları, Ankara, 2004, s. 31.

³³ Sezai Karakoç, **Çıkış Yolu II**, 3.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 14.

mücadelesi verilen savaşın niyetini ve çapını “davamız ve dava için kavgamız hakikat davası, hakikat savaşdır.” netliğinde keskin hatlarla çizmiştir.³⁴Bu savaşın ebedî modeli Bedir Savaşıdır. Karakoç’a göre tarih boyu bütün yenişlerde Bedir’den bir koku, bütün yenilgilerde Uhut’tan bir koku vardır Karakoç bu çağın İslam savaşçısını da bu savaşların birinden geçmek durumunda olduğunu düşünür. Yüzyıllardır mücadele Uhut modeli savaşlarla sonuçlanmışsa da bu kez Bedir Savaşı sonradan yaşanacaktır. ³⁵ Diriliş eyleminin zemini cihad ruhunu diriltme niyetiyle örülmüştür.

Bu nasıl bir savaştır? Topla tüfekte bombayla molotof kokteyli veya füze, nükleer silah veya gazla yapılan savaş olmaktan önce ve öte bir ruh savaşdır. Ruhlar arasında olan bir savaştır. Bu savaşlarda bedenlerden, maddî vücutlardan önce ruhlar, manevî vücutlar yani varoluşlar düşer, tutsak olur, yenilgiye uğrar. Ya da tersine düşürür, tutsak eder, yenilgiye uğratar.Bu bir zihniyet savaşdır. Karayla akın savaşdır. Bu bir hayat tarzı, dünya görüşü, yani bir medeniyet savaşdır.” ³⁶ Biz buradaki savaşın aslında iç eylemlerle, fikrî aksiyonla başlayacağını, fitilini buradan yakacağını daha sonra ise maddî planda görünür kılınacağını izini sürebiliriz. Bu savaşı başlatma, sürdürme ve amacına ulaştırma çabasıyla tesis edilecek olan diriliş sitesi bu eylemlerin neticesinde varlığını gösterecektir. Eylemlerin mücessem şekli, konkre boyutu dirilişin inşa edeceği diriliş sitesinde kendisini var edecektir.

Karakoç statik bir duruşun ve tavrın dirilişin varlığını tam anlamıyla ortaya koymasına engel teşkil ettiğini düşünür. Yani dinamik bir ilerleyiş, çağın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikteki hareketler silsilesi diriliş gayesini sağlam zemine oturtur: “Dinamik olacaksın, namazın da meşale olacak orucun da. Zekatın haccın da dinamik olacak. İslam entelijansiyasını kuracaksın. İslam sana et kemik deri gibi hatta ilik,kalb beyin olacak hattazeka zihin ve ruh olacaktır.”³⁷Anlaşıldığı üzere bütün eylemler gücünü, örneğini ibadetlerden yani daha genel anlamda İslam’dan almaktadır. Nasıl ki bir Müslüman İslâm’ı sadece

³⁴Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s. 7.

³⁵Sezai Karakoç, **İslâmın Dirilişi**, 11.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012, s. 48-49.

³⁶Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s. 7-8.

³⁷Karakoç, **İslâm**, s. 17.

vicdanına hasredemez onu ibadetle yani bir nevi eylemle aksiyonla yaşanır hale getirirse İslami zeminde yoğrulmuş ve İslamı ihya etme misyonunu yüklenen her diriliş eri de eylemiyle düşüncesini tasdik edip onu pratiğe sunması gerekir.

Sözü edilen eylem bu yönüyle sansasyondan, içi boş ve temelsiz fikirlerden uzak, diriliş idealinden enerjisini alan, dünyevî niyetlere değil manevî değerlere bağlı kendini var eden eylemlerdir. “Teori planına çekilmiş ya da itilmiş gibi gözükken fiziği aşkın olabirliklerin pratiğe, moral planına yeniden uzaması tarihin dokusuna soluğunu yeniden üfmesi demek olan bir doğum ve diriliş. Diriliş erlerinin eylemi, bu cins bir eylemdir. Bu eylem geçerek eylemlerin dışında ve ötesinde yeni ve kendine özgüdür. O, ne salt kaba heyecanlara, öfke ve öç duygularına bağlanabilir, ne de salt aklın mağrur sistemciliğiyle sınırlanabilir. Duygu ve akıl heyecan ve duyarlık diriliş erenleri ve pirlininin temkin içinde aşk, merhamet, hak, sabır, cezbe çerçevelerinde dışa vuran yeni mantık, duyarlık ve tutum teknesinde yeniden yoğrularak ahiret hakikatinin somutluğu uğruna kullanılan yeni araçlar ve unsurlar olacaklardır.”³⁸ Her diriliş yolcusu aksiyonunu piyasada geçerli olan kasıtlı ve art niyetli eylemlerden uzak tutup, sessiz ve derin bir çabayla düşüncede, sanatta, ahlakta görünür hale getirmelidir “Gerçek aksiyon, meydanlarda yapılan şamatalar, bağırışlar, yürüyüşler, duvarlara ve yerlere yazılar yazmalar ve daha kötüsü tabanca patlatmalar, kavga döğüşler değildir. Gerçek aksiyon, inanç, ahlâk, düşünce, bilim ve sanat planında ortaya konan, uzun çalışmaların ve sürekli sabırların yemişi eserler, durumlarve oluşumlardır. Yeni bir insan tipini doğurmaktır. Asıl aksiyon çok bilinçli, bilgiyle yüklü, kültürle güçlenmiş, disiplinli ve uzak görüşlü davranışlardan doğar.”³⁹

Diriliş eylemi toplumsal alanda en teşekküllü halini devlet formunda göstermektedir. Bunun için Sezai Karakoç politikayı diriliş idealleri ve sınırları dahilinde gerekli görür. Politik vazifeler büyük bir misyon sahibi bir medeniyet ve milletin çocukları olarak ‘’hizmet aksiyonu’ geleneğini diriltmek’’ gayesini tatbik etme mahalidir. ⁴⁰Eylemin toplumsal sahada kendisini en bariz şekilde

³⁸ Sezai Karakoç, **Diriliş Muştusu**, 6.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012. s. 92-93.

³⁹ Karakoç, **Varolma Savaşı**, s. 19.

⁴⁰ **A.g.e.**, s.22.

göstereceği alan olan politika Karakoç için “insana ve eşyaya, imanı nakşetme eylem ve direnişi demektir.”⁴¹

Diriliş çok dallı ve bütüncül bir disiplin olarak sanat ve düşünce eylemlerini her şeyden üstün tutar. Sanatla estetikle yoğrulan eylemler dirilişin önemli bir dinamiğidir. Dirilişin aksiyondan anladığı inanç, düşünce, ahlâk ve kültür aksiyonudur. İnanç ve medeniyet ideasına bağlı sanat ve edebiyat aksiyonudur⁴²

Sezai Karakoç için eylem inancın ve düşüncenin bir süreğidir. Eylem ve düşünce aynı potada karıldığında ve aynı zeminde yeşerdiğinde diriliş tam teşekküllü bir form haline gelebilecektir:“Düşünce, bilim ve sanat planında, ruh ve gönül planında, dirilişi gerçekleştiren bir oluşumun, bir akımın neslini hamur teknesinde yoğurmadıkça, girişilecek eylemlerden, göğdegösterileri’nden bir fayda beklemek mümkün değildir. Eylem, doktrin çalışmalarının bir uzantısıdır. Doktrine doktrinle karşı çıkmak, asıl çaredir. Gerçek aksiyon, bir doktrinin aşkından ve mayalanmasından doğar.”⁴³

1.1.4. Dirilişte Zamanın Boyutları

Sezai Karakoç zamanı parçalanmaz bir akışta değerlendirir. Zamanı sonsuzluktan bir işaret ötelere bu dünyaya kesin bir belge olarak düşünür. Zamanı ahenkli bir işleyiş olarak görür. Karakoç için insanoğlunun ahiret inancına olan itikadını güçlendirebileceği en yakın delillerden biri olarak zaman, metafizik dünyaya açılan bir kapıdır.⁴⁴

Zaman Karakoç’ta geçmiş, gelecek ve şimdi ayrımı ve kopukluğu içinde kendini göstermez. Geçmiş yenilene yenilene içindeki “diri özü” çıkartılarak yeni bir soluk olarak şimdiye ve daha da genişletilerek geleceğe taşınmalıdır. Bu hususta Karakoç’un geçmişi nasıl değerlendirdiği şimdiye ve geleceğe hangi bir perspektifle yaklaştığı önemlidir.

---

⁴¹Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s.19.

⁴²Karakoç, **Varolma Savaşı**, s.22.

⁴³**A.g.e.**,s.22-23.

⁴⁴Karakoç, **Ruhun Dirilişi**, s.121.

Geçmiş Karakoç için bir mirastır. Onu tevarüs etmeyi ve bugüne bir dinamizm ögesi olarak katmayı bir ödev addeder. Fakat burada bazı dikkat edilmesi gereken noktaları da göz önüne sermeye çalışır. Geçmişe karşı tavır alışta ifrat ve tefritten uzak durulmasına, itidalli bir zaviyeden bakılması gerektiğine inan Karakoç, “geçmiş i inkar değil, geçmişe mahkûm olmak da değil. Geçmiş i görüp puslarından kurtarış söz konusudur. Geced en ve sisten kurtarış. Kireçleşmeden. Bir nevi geçmiş erozyonuna set çekiş. Geçmişe saplanma ve geleceği inkar değil. Şimdiki zamanı unutma, yani çağ dışı olma hiç değil. Belki geçmiş zamanla ilgileri tazeleme. Kök ilgisi ve ilişkisi kurma. Geçmiş zamanı gelecek zamanı şimdiki zamana getirme. Zihnimize olan bu yalancı bölmelerin sun’i duvarlarını deviriş.” düsturunu ihmal etmez.⁴⁵

Karakoç’a göre geçmişten gelen bugünün ahlakına inanişına düşüncesine bir enerji vermeyen ve yarar sağlamayan her şey geçmişte bırakılırken bugünün sıkıntılarına çıkmazlarına iki arada kalmışlığına merhem olan geçmişin “diri özü” bugüne ve geleceğe taşınmalıdır. Bu durumda Karakoç zamana karşı haklı redleri gösterirken mesnetsiz ötelemelere karşı çıkar. Kökü geçmişte olan şimdiye kök budak salan geleceği de çiçeklendirip bahar tazeliği getirecek olan zamanın bu özü diriliş potasında kıvama getirilip çağa ve geleceğe sunulması gerektiğine inanır. Bir nevi geçmiş i tahkik ve tektik süzgecinden geçirmek suretiyle tazeleme ve diriltme çabasıdır. “Geçmiş gelecek için bir tabiat olmasa da şu veya bu derecede kimi zaman bir kadro, bir çerçeve, kimi zaman malzeme veya perspektif, özet olarak söylemek gerekirse bir şart olmaktadır.”⁴⁶

Şimdinin ve geleceğin hakikatin özünü içinde saklayan geçmişle olan bağlantısını Karakoç’un “zaman ve tarih ancak İslam perspektifinden bana ulaşabilir”⁴⁷ ifadelerinde bulmak mümkündür. Karakoç’un her şeyde olduğu gibi zamana bakışında da İslamî bir hassasiyet ve duyuş karşımıza çıkmaktadır. Tarih hakikatin izini taşıdığı, diriliş için gerekli olan potansiyel gücü yüklediği için bilinmeli ve özümsemelidir. Çünkü “Yalnız İslâmladır ki tarih dinî bir ödev

⁴⁵Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s.25.

⁴⁶ Sezai Karakoç, **İnsanlığın Diriliş i**, 8.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 142.

⁴⁷A.g.e.,s.20.

sahibi olmuştur. İslam bir zamanı güdümlü bir hale getirmiştir. Bu bakımdan İslâmiyete vakit dini dense yeridir. Öbür dinler tarihi sürüklememişlerdir tarihi yürütmemişlerdir. Tarihi yürüten tek din, İslâmdır. İslam kendini nasıl insana teklif etmişse tarihe de teklif etmiştir. İslam, ilk defa olarak tarihe kült eklemiş, tarihin kafasını şartlandırmış (zamanı Müslümanlaştırmış) bir evrensel harekettir.”⁴⁸

Karakoç zamanı canlı bir varlık olarak görür. Yaşadığı, yaşlandığı, enerjiden düştüğü evreleri olduğunu düşünür. “O zamanı canlı, dipdiri ve son derece etkin bir fonksiyon olarak algılamaktadır”⁴⁹ İnsanın insanîlikten uzak düşüp fitratından ayrı düştüğünde, zamana yeni bir soluk katamadığı anlarda aslında zamanın sesi kısıldığını düşünür. Zamanın dirildiği çağlar vakitler saatler insanla bütün varlığıyla insana eserleriyle dolduğu dile geldiği çağ vakit ve saatlerdir. Sesi kısılan zamanın tekrardan gücünü ve enerjisini insanoğlunun eylemiyle faaliyetiyle toplayacağına inanır.⁵⁰

Karakoç, zamanın dirilişi ya da ölümü hususunu doğu batı diyalektiği üzerinden yaptığı mukayeseyle şu şekilde temellendirir: Ona göre Grek medeniyeti zamanı ayakta tutmak için, kendi kalbini mermere veriyor, zamanı canlandırdığı mermerle dolduruyordu. Zamanı mermer üzerine nakşederek anıtaştıran bu çaba daha sonra zamanın ölümünü hazırlamıştır. Roma medeniyetinin de aynı şekilde zamanın doğasında bulunan diri özü dünyevî olanla değersizleştiğini iler süren Karakoç Roma’da zamanın yaşatıcısı besini tarih ve zaferdi hükmünde bulunurken zamana tam anlamıyla yaklaşamayan ve künhüne varamayan bu medeniyetlerin aksine İslam medeniyeti zamanın hakikat özünü yoklamıştır. Doğunun ve geri kalan bütün insanlığın zamanla olan haşrüneşrinde en önemli olay, İslamın çıkışıdır Karakoç’a göre. İslam ruhun hakikat özünü son olarak zamana üfleyen ve onu diriltten ilahî bir bağış olmuştur insanlığa. İslamla birlikte insanoğlu zamanı ötelere taşıyabilmiş buradan ötelere sarkıtabilmiştir. İslam öngördüğü şuurla insanoğlunu Allah’ı gördüğü ve tasdik ettiği yaratılıştaki ana çekmeye o anı dünya hayatında çoğaltmaya davet etmiştir. Bu da Karakoç’un

⁴⁸Sezai Karakoç, **Dirilişin Çevresinde**, 6.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011, s.111-112.

⁴⁹Münire Kevser Baş, **Diriliş Taşları Sezai Karakoç’un Düşünce ve Sanatında Temel Kavramlar**, s.86

⁵⁰ Sezai Karakoç, **Kıyamet Aşısı**, 10.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012, s.64.

zamanın aslında parçalanmaz bir bütünlüğe sahip olduğunu o bütünlüğü sağlayanın da ilk yaratılıştaki saklı olduğunu düşündüğünü göstermektedir.

Karakoç'a göre insanın zamana tasarrufu, zaman üzerindeki hakimiyeti ve zamanın insan üzerindeki tesiri İslam zemininde itidal bir hale geliyor. Dünya hayatını yaratılıştaki o anın bir süreği olarak görme ve değerlendirme şuuru. Şeb-i arusneşvesinde yaşama bir şölen atmosferinde dünyayı ötelere taşıma eylemidir müslümanın zamana karşı tavrı alıştı. İslam müslümanın diri ruhuyla bir düğün, bir şölen gibi giriyor zamana. O zamanı sürekli bir şeb-i ârusa çeviriyor.⁵¹

Karakoç için zaman özel bir önemi haizdir. O geçmiş ve çağ birliktedir devreye sokmak suretiyle geçmiş zamanı şimdiki zamanla çağdaştırmak, şimdiki zamanı da gelecek zamanla kendini aşmaya götürmek amacını taşır. Zamanı tek boyuttan kurtarmak, zamanın sırrına vakıf olmak gerektiğine inanır. Bu sır çözümlendiği an Müslüman yeniden dirilişini bütünleyebilecektir.⁵²

1.1.5. Diriliş Muştusu

Sezai Karakoç'un diriliş tezi güçlü bir inancın dışavurumudur. Bu, modern çağın cenderesinde kalmış, manevî dinamiklerinden uzak düşürülmüş insanlığın İslam ile tekrardan özüne ve fitratına döneceğine dair bir inançtır. Bu inanç Karakoç'un vokabülerinde muştı olarak karşılığını bulmuştur. Muştı, geleceğine inanılan eğer uygun şartlar ve ortam sağlanırsa geleceğinden emin olunanlar için bir müjdedir. Ümidin daha ötesinde temenniden daha yüce bir inanış halidir. Karakoç'a göre muştı "sadece bir umut değildir; gerçekleşmesi için sağlam kanıtlar bulunan umuttur. Ve sadece bir bekleyiş ve umuş psikolojisi değil, ruhu yücelten ve o muştı toplumu düzeyine erdiren bir oluş çabasıdır da. Umut muştunun tümü değil, bir unsurudur. Muştı ise, umuttan, sevinçten, alınterinden karılmış bir yazgı donanımdır."⁵³

Sezai Karakoç için diriliş bir muştudur. Bu muştı ümidi, temenniye içkindir fakat ondan daha öte bir manayı yüklenmiştir. Karakoç için bunun anlam

⁵¹A.g.e.,s. 68.

⁵²A.g.e.,s. 29.

⁵³Karakoç, **Diriliş Muştusu**, s.36.

değeri İslamî bir damara dayanmaktadır. O İslam prensiplerinin hiçbir zaman ölmediğine ve ölmeyeceğine, her zaman için dipdiridir, ezeli ve ebedi kalacağına inanır. Kur'an hükümleri başka dinlerde olduğu gibi tahrif edilmemiş insan hükmüyle karışmamış olduğu için sahih olma özelliğini kıyamete kadar koruyacaktır. Bu İslamın kıyamete kadar Allah'ın muhafazası içinde olacağını gösterir. İşte diriliş gücünü enerjisini buradan alır. Bu enerjinin bir dışavurum halidir muştı. Eğer başta müslümanlar olmak üzere insanlık yüzünü İslam'a dönerse muştı düşünceden eyleme, eylemden hayatın bütününe sinecektir.

Muştuyu yüklenen onu çağa taşıyacak olan diriliş erleri için muştı bir alınyazıdır. Bu yola kendisini vakfeden bu erlerin diriltme ve ihya etme vazifesi onların kaderine işleyecektir. Toplumunu diriltecek kahramanlar için muştun bir kaderdir. Kader çizgisinin kökleri, Asr-ı Saadet çağından muştı tohumları taşımaktadır.⁵⁴

Muştı, ruhen daralan ve sıkışan ve belki hissizleşen insanlığa yakılmış bir cerağ konumundadır. Karakoç'a göre muştuyu karşılayabilmek için onun derinliğini kavrayabilecek onun kutsiyetine uyanabilecek satıh bulması gerekir. Bu da satıh İslamdır. Ona göre gerçek muştı, , ruhu derinden yaralayan sorunun şifa verici cevabını getirir. Gerçek gözlere görünen fizikötesi beldeden gelen bir haberdir o. O, dünyayı, ufak ilahî yağmur taneleriye o Yüce Belde'ye çeviren hazineler hazinesidir. Karakoç muştunun herkes tarafından alımlanamayacağını hele ki gönüllerinde 'maraz' bulunanlar tarafından derinlemesine kavranamayacağını düşünür. Kalbi pas tutmuş insanlar muştuyu anonimlikle bir tutarlar. Kaynağını bilmezler, İslama kapattıkları için yüreklerini muştunun neşvesini de duyamazlar. Her ne kadar bunu duyamasalar da muştı o kitleleri hedef almaktadır. Muştuyu getirecek ve gerçekleştirecek olanlar çağa ve çağın marazlı insanlarına muştı damgasını vuracaklardır.⁵⁵

Diriliş Muştusu peygamberlerin getirdiği muştudan, vahiy muştusundan ilhamını alır. Bu çağın muştusu peygamberlerin tebliğ ettiği ve insanlığı dirilttiği

---

⁵⁴A.g.e.,s.37.

⁵⁵Karakoç, **Diriliş Muştusu**, s.37.

hakikatin yeniden diriltileceğine dair müjdeyi taşır. İnsanı zamana mahkûm olmaktan kurtaran kutsal haberler kaynağıdır. Kurumayan Tanrı çeşmesidir muştı.⁵⁶

Karakoç, yaşadığımız çağda gönüllerin muştuya açık kapısının nasıl da kapalı olduğunu düşünür. Ve bir gün tekrardan bu kapıları açılacağına inanır. Mühür üstüne mühür vurulan muştı pencereleri dirilişe olan inançla tekrardan açılacaktır. Muştı izcileri eksilmeyecek, yollarından dönmeyeceklerdir. Bir gün Muştı Zirvesine çıkıp ezelden ebede akan hakikat sancağını ve meşalesini oraya dikeceklerdir.⁵⁷

Muştı ahiretin dünyamıza yeniden doğuşudur Karakoç'a göre. Ve ona göre dünya hayatında sahip olup olabileceğimiz en büyük müjde, Allah'ın varlığıdır. İnsanların birbirine taşıyabilecekleri en büyük müjde budur. Hatta denebilir ki, tek müjde budur. Çünkü öbür bütün müjdeler bu müjdeye bağlıdır. Allah'ın varlığı müjdesini taşımak, varoluşun kodlarını anlamını taşımak demektir. Niçin yaratıldığımızın anlamına ancak o ışık tutacaktır. Allah'ın varlığının müjdesini taşımak, insanlara barışın müjdesini taşımak demektir. Bunun için muştunun idrakine varmadan, ona olan inanç keskinleştirmeden diriliş kendini ortaya koyamayacaktır.⁵⁸

1.1.6. Diriliş ve İslâm

Sezai Karakoç'un sanat ve düşünce paradigması İslamî zeminde yoğrulmuştur. İslam dininin hayatı anlamlandırış, yorumlayış ve idrak ediş tarzına, insana yaklaşımı, varlıklar dünyasını anlamlandırış, dünyevî ve uhrevî hayatı konumlandırışına vakıf olmadan, derinlemesine nüfuz etmeden Sezai Karakoç'un "diriliş" adını verdiği tezini anlamamız ve sağlam temellere oturtmamız mümkün değildir. İsmi bile dinî literatürün içinden alan diriliş nedir hangi dinamiklere dayanmaktadır, neyi öngörmektedir çağa sunduğu teklif nedir

---

⁵⁶ A.g.e.,s.38.

⁵⁷ A.g.e.,s.39.

⁵⁸ Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s.93.

gibi bu tezi anlamaya yönelik soruların cevabı ancak İslam dini çerçevesinde verilebilir.

Sezai Karakoç'un İslâm'ı ihya etme; eylemde, düşüncede, sanatta İslâm'ı merkeze alma gayreti din-hayat, din-medeniyet, din-insan üzerinden temellendirdiği birçok yazısında kendisini göstermektedir. "İslam dininin başlıca özellikleri ezelî ve ebedî, tek bir yaratıcıya, Yaratıcının insan için tertip ettiği mutlak düzene ve biçimlerin son şeklini aldığı ve bütün hesapların görüldüğü ebedî bir gelecek ve öte dünyaya inanma ve bu inançlara göre yaşamadır"⁵⁹ şeklinde İslamı kuşatıcı bir şekilde özümlediğini gördüğümüz Karakoç, hayatı ve ahireti paralel bir çizgide, birbirine çıkarılmış bir dipnot olarak görür.

Karakoç din olgusuna "Allah indinde din İslamdır" ayetinin ışığında bakar. Ve bu hususta sosyologların tarihçilerin bakış açısının dini yorumlayış ve tanımlayış şekillerinin çarpıklığına değinir. Bugün din diye ortaya koyulan birçok inanışın aslında dikkatlice tetkik edildiğinde din olmadıklarını, olmayacaklarını ifade eder.⁶⁰ Tarihçilerin ve sosyologların bugün din diye yaklaştığı Yahudilik ve Hristiyanlık Karakoç'agöre din tarifine en yaklaşan ama sahihliğinin kaybettiği, tahrife maruz kaldığı için de din olmak özelliğinden çıkmış inanışlardır. Karakoç, çıkışlarında din olan fakat daha sonra dünyevi hırslara ve düşüncelere alet edilmiş bu dinlerden Hristiyanlığın"başlangıçtaki gerçek din (günah) duygusundan kurtulamayan insanlara ruhî rahatsızlıklarını giderici bir ahlâk ve psikolojik tatmin makenizması" olduğunu ifade ederken Yahudilik için de "Evet Tanrıya inanış vardır. Ama bu Tanrı İsrail'in Tanrısıdır. Yani bir nevi bir klan tanrısı. Öteki dünya inancı tamamen kaybolmuş. Din sadece bu dünyada Yahudilerin, öbür insanlara hükmetmesini sağlayan siyasî bir ideal olmuştur.Yani Yahudi milliyetçiliği."⁶¹tesbitini öne sürer. Böylelikle Karakoç dinler hususunda dile getirdiği bu tesbitleriyle İslam'ın sahihliğini, din olmaktan çıkan diğer inanışların "hakikat özü"nden kopuşları üzerinden ortaya koyar.

---

⁵⁹Karakoç, **İslâm**, s. 7.

⁶⁰**A.g.e.**,s.7.

⁶¹**A.g.e.**,s. 8-9.

Karakoç'un Doğu ve Batı inanışları üzerine yaptığı tesbitler dikkat çekicidir. İnanışın mücessem bir hali olan medeniyetler arasındaki farkın inanç noktasında merkezileştiğine dair olan şu düşünceleri önemlidir:

“Aklın iki büyük prensibi ; aynılık (yeni adıyla özdeşlik) ve tenakuz (yeni adıyla çelişmezlik) prensipleridir. Tarihe bu prensipler açısından bakarsak Doğu yani Asya (en saf haliyle Çin, Hint) aklın özdeşlik yani aynılık prensibi etrafında kümelenmiştir. Batı ise çelişmezlik ilkesinin yörüngesinde durmuştur Bu yüzden Doğu için ideal eskidedir, mükemmellik eskiye yaklaşıldığı ölçüdedir. Atalar vardır; oğlun tek işi atalara uymaktır, ulaşılması gereken son nokta Nirvana, yani yok oluş hiçleşme yani sıfırdır. batı da bunu aksine yenicidir, hakikat geçmişte değil gelecektedir. hakikat yoktur yapılır. .Bu yüzden ki din mutlak bir sistem olduğu için Batı dinini bile doğudan almıştır. Doğu batı diyalektiği üzerinden İslamınelliğine özüne inmeye çalışan Karakoç İslâmın ne doğu ne de batı dinleriyle aynı düzlemde konumlandırılmayacağını düşünür. İslam'ın onların dışında ve üstünde olduğunu şu hüküm cümlesiyle özetler: ‘‘ İslam kendi başına var. Aklın iki prensibini de yapıları ve şiddetleri ölçüsünde çalıştıran temelinde özdeşlik prensibini bulundururken çelişmezliği bir yapı prensibi koruyan, mutlakçılık ve rölativizmin altın sulh noktasını yakalamış, geçmişle gelecek arasında soylu çelik köprüyü kurmuş bir din ve dünya görüşüdür.’’⁶²

İslam hakikat zincirinin son büyük halkası olarak varlığını ortaya koymuştur. Aslında İslam öncesi var olan bütün tevhidî dinler İslam'a bir hazırlık ve zemin döşeme taşlarıdır Karakoç'a göre. Hristiyanlığın ve Yahudiliğin insan elinin değmesiyle dini özünden koparılması ve İslam'ın kıyamete dek Allah'ın himayesinde olacağı hakikati Sezai Karakoç'un dayandığı hakikattir. İslam'ın tüm dünyada yürürlüğe gireceğine dair sonsuz inanç Karakoç'ta muştı olarak belirir. Eğer bugün müslümanlar kapitalist ve komünist algının dayattıkları karşısında uyanıp şuura ererse İslam ihya olacaktır. İslam muştusu gerçekleşecektir. Böylelikle sadece müslümanlar değil tüm insanlık hakikatin huzuruna erecektir.⁶³

---

⁶²A.g.e.,s.98-99.

⁶³Karakoç, **İslam**, s.99.

Karakoç'a göre İslam'ın özüne nüfuz edildiği ve İslam dirildiği zaman dünyanın içinde bulunduğu kaos yerini sükunete bırakacaktır. İslam'ın dirilişiyle Karakoç neyi anlatmaktadır neyi imlemektedir sorusuna Karakoçun şu cümleleri açıklık getirecektir. "İslamın Dirilişi deyimiyle şüphe yok ki İslam halklarının dirilişini söylemek istiyoruz. Yoksa İslam prensiplerinin değil. Çünkü İslam prensipleri hiçbir zaman ölmemiştir ve ölmez, her zaman için dipdiridir, ezelî ve ebedîdir."⁶⁴

Sezai Karakoç inanışta diriliş sağlanarak tesis edilecek yeni hayatın tüm dünya milletlerini metafizik itminana kavuşturacağını, bugün Batı zihniyetinin dayattığı mekanik ve uhrevî damarı kopmuş hayatın tekrardan can bulunacağını ifade eder. Bunun için temeli inanç olan İslam'ın toplumun müesseselerine uzaması sonucunda kendiliğinden doğacağını düşünür. İslam inanç temeli üzerinde hızla yükselecektir ve yeni çağa güçlü bir soluk getirecektir. ⁶⁵ Diriliş Kur'an'a dönüş hareketi olarak ⁶⁶ bunun çabasını verecektir.

1.1.7 "Tehlike Medeniyeti"nin Boyutları

Sezai Karakoç Batı medeniyetinin geçmişi, bugünü ve geleceği üzerine tesbit ve teşhislerini ortaya koyarken mukayeseli bir çözümleme ve yorumlama yoluna gider. Hemen hemen bütün düşünce yazılarında karşımıza çıkan kıyas esaslı temellendirmeler bizlere çift yönlü bir okuma ve değerlendirme imkânı sunmaktadır. Batı medeniyetin dayandığı inanç ve fikir dünyası, bunun pratiğe yansıyan eylem alanı Karakoç tarafından tahlile ve tenkite tâbi tutulurken diriliş tezini şekillendiren İslâm medeniyetinin hususiyetleri ve dayandığı dinamikler de ortaya konur, değerlendirilir. İslam medeniyetinin içinde bulunduğu kaos ve kriz halinin Batı medeniyetinin yarattığı maddî ve manevî hasarlarla, sebep olduğu zihnî bulanıklıklarla oluştuğunu ifade eden Karakoç için özellikle Rönesans sonrası Avrupa İslam medeniyeti daha doğrusu insanlık için büyük bir "tehlike" arz etmektedir. Tezimizin konusunu ve sınırlarını göz önünde bulundurduğumuzda şiir merkezli okumalarımıza bir destek ve zemin olması

---

⁶⁴A.g.e.,s. 25.

⁶⁵Karakoç, **İslâmın Dirilişi**, s. 38.

⁶⁶Karakoç, **Sûr.**, s. 77.

açısından Sezai Karakoç'un Batı'yı tehlike medeniyeti noktasından nasıl işlediğini, İslam medeniyetini bu tehlikenin görünümüne karşı temkinli bir duruşa çağırma ve şuura eriştirme çabasını hangi hususlar üzerinden dokuduğunu anlayabilmek için Batı'yı tehlike medeniyeti tanımlaması üzerinden okumaya, şiir yorumlarımıza bir mesnet oluşturmaya çalışacağız.

Sezai Karakoç, Batı medeniyetinin var oluş, kendini ortaya koyuş noktaları olan coğrafi keşifleri, tehlikeli sergüzeşleri ve barutun icadını ibrenin tehlikeyi işaret etmesi olarak değerlendirir. Tarihte ilk defa olarak bir medeniyetin intihar ettiğini, Batı'nın kendi yok oluşunu kendi eliyle hazırladığını, diğer bütün medeniyetlerde tehlike hep dışta olduğu halde, Batı medeniyetinin tehlikenin ta kendisi olduğunu ileri süren Karakoç'un "tehlike, realitenin kayalarına çarpa çarpa bir petek oluyor: Bu, Batı medeniyetidir" tesbiti bize realitenin sığ atmosferine sıkışmış bir medeniyetin öz bir tanımını sunmaktadır.⁶⁷

Sezai Karakoç, İslam ve Doğu medeniyetleri ile Batı medeniyeti arasındaki farkı, hayatı ve varlığı anlamlandırmadaki zıtlık üzerinden okur. "Doğu için gerçek ve değer, hiç değişmemekte ölçüsünü bulurken Batı için değişmekte sadece ve boyuna değişmekte bulur. Yani bir oluş veya varlık, doğuda değişmedikçe ve değişmediği ölçüde batıda ise değiştikçe ve değiştiği ölçüde, değişebildiği kadar doğru güzel iyi ve değerlidir. İslam bu anlamda ne doğulu ne batılıdır. Onların dışında ve üstünde kendi başına var. Onların dışında ve üstünde kendi başına var. Doğu bir akıl miyopluğu, Batı bir akıl hipermetropluğu iken İslam sıhhatli bir akıl kucaklar. Bu yüzden doğru görmek için Doğu'nun bir Batı gözlüğü, Batı'nın da bir Doğu gözlüğü takması gerektiği halde İslam'ın ve Müslümanların ne Doğu ve ne Batı gözlüğüne ihtiyaç vardır. İslam hakikati çıplak görmek demek."⁶⁸ Bu hayatı algılayış ve değerlendiriş farklılığı aslında İslam'ın Doğu medeniyetleri ve Batı'yla sentez edilemez oluşunun da bir isbatı niteliğindedir. Çünkü hayatı farklı noktalar ve vizyonlar üzerine inşa eden ; varoluşuidrâk etme hususunda İslam'a göre ifrat ve tefrit makamında olan bu medeniyetlerden özellikle hep "batılılaşmak ve boyuna batılılaştırmak"

⁶⁷ Karakoç, **Dirilişin Çevresinde**, s. 62-63.

⁶⁸ **Karakoç, İslâm**, s. 99.

istediğimiz için rotamızı hep İslam medeniyeti istikametinden ayırdığımız için İslam Medeniyetininindiriliş özünden uzak düştüğümüzü düşünür.⁶⁹

Sezai Karakoç nazarında “batı ve biz (İslam medeniyeti) birbirinin karşısında olan iki cepheyle ilgili” bir sorunsaldır.⁷⁰ Batı’yı ve İslam medeniyetini iki ayrı inanç dünyasının mücessem hali, temsili olarak değerlendirir. Batıyı konumlandırması ve biz’in karşısına çıkarması, iki ayrı kutup olarak gördüğü bu iki medeniyetin hususiyetlerini ortaya koyması İslam medeniyetinin Batı’ya karşı içinde bulunduğu bazankompleksbazan özenme halinin yersizliğini ortaya çıkarma çabasındandır.

Karakoç için Batı ile İslam sentez edilemez. Bunun içinde Batı’ya benzeme ve onun gibi olma cehd ve çabası sonuçsuz kalacaktır. Ne kadar gayret edilirse edilsin en nihayetinde taklit yüzeyselliğinde kalacak olan bu çaba İslam medeniyetini daha savunmasız ve cılız bırakacaktır. Karakoç’un senteze ve batıyla bazı noktalarda terkip edilmefikrinirejit bir tavırla, keskin bir söylemle reddetmesinin sebebi Batı uygarlığıyla İslam medeniyetinin hayata bakış, varlığı değerlendirilme yorumlayış ve yaşayış şekillerinin temelli ve esaslı farklaradayandığını düşünmesindedir. Çünkü farkın hayatı yapan, nizama sokan, milletlerin rengini ve kimliğini inşa eden, zihniyetlerin zeminini döşeyen, idraklerin rotasını belirleyen dinde yani inanışta gizli olduğu düşünür.

“Bu bir zihniyet savaşıdır. Karayla akın savaşıdır. Bu bir hayat tarzı, dünya görüşü, yani bir medeniyet savaşıdır”⁷¹. Diriliş ruhunun açtığı bu savaş, topsuz tüfeksiz imanla ilimle ve sanatla gayesine ulaşacaktır. Bu noktada Karakoç bu savaşta uyanık bir idrâke ve sabırla mücadele etmeye çağırır. Bütün eserleri de bu çağrının yüklenicisi olmuştur.

Karakoç’a göre Avrupa büyük bir dramın ve krizin pençesindedir. Bütün hıncı bütün saldırıları bir gün dirilmesinden korktuğu ve elinin altından kaçırmaktan ürktüğü sömürgeleri kaybetmeme telaşından ileri gelmektedir.

---

⁶⁹ A.g.e.,s.100.

⁷⁰ Sezai Karakoç, **Çıkış Yolu III**,3.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 140.

⁷¹ Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s. 7.

Yeni bir dönemin Asya ve Afrika Dönemi'nin başladığı bu yüzyılda Avrupa'nın eski hakimiyetinin tartışılacağı gerçeğini gözler önüne getirerek aslında Avrupa için çeperin gün geçtikçe daraldığını ve bir sıkışma halinin baş gösterdiğini defaatle ifade eden Karakoç bu durumu İslam medeniyeti için bir umut, Batı içinse bir sonun başlangıcı olarak görür.⁷²

Karakoç, Sağlam bir vizyona, geniş bir ufka sahip olan her medeniyetin hüküm sürdüğü çağlarda yankı uyandıracığı hakimiyetinde bulundukları üzerinde müsbet bir etki alanı yaratacağı gerçeği karşısında Batı'nın bunu hiçbir zaman gerçekleştiremediğini Afrika ve Asya nazarında "yeni bir sesin sahibi olmaktan çok güçlü bir barbar gibi görünmüş olduğu hakikatini Avrupa medeniyetinin çarpık bir inanç ve düşünce düzlemine bağlı olarak değerlendirir Karakoç dünyanın genel reddedici tutumunun, bir nevi bu evrensel melankolinin nihayet Avrupa'nın içine de sıçradığını düşünür. İkinci Dünya Savaşı ona göre böyle bir psikolojinin realitedeki izdüşümüdür. Bu durumunun Batı'nın hakimiyetinde bulunan Asya ve Afrika için hissedilir bir seviyeye gelmesi onlara oç gününün geldiğini şuuraltından sezdirmiştir. Bu seziş bu irkilme ve sonu direnmeye ve nihayetinde dirilişe erişecek bu uyanış Batı'yı "çember parçalayan bir çılgın" gibi davranmaya sevk etmiştir. Bir intihara doğru gelişirken peşinden bütün bir dünyayı sürükleme isteği, Batı'nın bir asil gibi bile intihara gidememesini, acziyet ve çaresizlik yankısı olarak değerlendiren Karakoç Avrupa'nın bugün dünya tarafından linç edilme korkusunu yaşadığını öne sürer. Karakoç, Avrupa'nın bu korku psikolojisiyle ne yapacağını bilmez hale geldiğini ve kendi dramını yarattığını düşünür. Avrupa'nın en büyük dramı: kendinin hiçbir zaman sevdirememesidir. Belki kendinden korkulmuş, çekinilmiş, hatta sahte yaltaklanmalar da görmüş fakat hiçbir insanoğlunun sıcak bir yakınlık duygusunu elde edememiştir.⁷³ Bütün bu karşı duruşlar bu cevapsızlık bu irkilme halleri Batı'yı korkuturken İslam medeniyetinin ihyası için yeni kapıların aralayacağıdır. Karakoç'un batının başta inanışını düşüncesini politikasını bu kadar keskin ve net ifadelerle ve cesur tesbitlerle ortaya koyması dirilişin

---

⁷²Karakoç, **İslâmın Dirilişi**, s. 8.

⁷³A.g.e.,s. 9 – 11.

yüklenicisi ve taşıyıcısı ”diriliş er ve erenlerine” dayanılacak güçlü bir zemin oluşturmaktadır. Batının şuuraltını derinlemesine tetkiklerle deşmesi bu zemini örme çabasıdır.

Her gelen medeniyet kendinden önce varlığını ortaya koymuş medeniyetlerin farklı sahalardaki birikiminden belli nispet ve seviyede istifade yoluna gidip kendi medeniyet harçlarını zenginleştirirler. İslam ölü Yunan kültürünü faydalı bir ayıklamadan sonra dirilterek kendi kültürüne katarken Avrupa kendisine müsbet alanda yol açıcılık yapmış olan İslam medeniyetini bütün gücüyle inkara yıkmağa yok etmeye çalışmıştır.Rönesans sonrası Avrupa'nın bu öteleyici yok sayıcı ka'le almayan tavrı ilk başta kendi buhranına krizine ve gitgide dayandığı dinamiklerin kırılmasına sebep olmuştur. Bunun yavaş yavaş idrak eden Batı bu çağda hem geçmişin öcünü almak, hem korku ve sıkışma psikolojisinin fark edilmesine mani olmak telaşıyla “kirli zaferlerle” varlığını sürdürme yoluna gitmektedir. İslam milletlerinin uyanmasından farkına varmasından ve dirilmesinden korkmasından ileri gelen bu hal İslam medeniyeti için bir muştudur..Hiçbir zaman haklı zafere dönüşmeyecek olan bu çabalar aslında batının geçmişte maddi ve tabi manevi planda yaşadıkları eziklik ve mağlubiyet hıncıdır.⁷⁴ Öteleme, değersizleştirme politikası yürüterek cebren varlığını tanıtmaktadır bir nevi. Batı şimdi Anadolu başta olmak üzere eskiden doğu romanın hüküm sürdüğü toprakları geri alma çabasıdır. Bu bir nevi linç edilme korkusunun ve hiçbir millet tarafından sevilme huzursuzluğun bir tepkisi bir dışavurumu olarak değerlendirilir Karakoç nazarında.⁷⁵

Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası kendi içinde yaşadığı kırılma, ne yapacağını bilememe, elindeki sömürgelerini kaybetmeme telaşı onda bir kriz hali yaşatmıştır. Avrupa ikinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görünür plandaki daha doğrusu kitlelere sıçradığı için kolaylıkla gözlemlenebilen bunalım ve çelişkilerinin ötesinde, çok daha köklü bir ruh karmaşasıyla yaralıdır..⁷⁶ Denilebilir ki bütün sakin görünüşüne karşın, Avrupa ikinci dünya savaşında

⁷⁴Karakoç, **İslamın Dirilişi**, s. 10.

⁷⁵A.g.e.,s. 10.

⁷⁶ Sezai Karakoç, **Çağ ve İlham IV**, 2.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 1996, s. 20.

geçirdiği büyük şoku atlatamadı. Şok devam ediyor ve Avrupa için daha da kötüsü yerleşiyor, kronik hal alıyor. Avrupa'nın şuuraltı bugün içine düştüğü ya da düşürüldüğü ikinci plana itilme kompleksinden asla kurtulamıyor. Avrupa güçsüz ve hemen tükenen öfkelerin kısık sesli hınçların renk ve dil değiştirmiş küçük öc almaların ülkesi oluyor.⁷⁷

İslâm'ın dirileceğinden korkan bunun tedirginliğini her geçen gün duyan Batının insanlığa yüzyıllardır yaptığı işkence ve zulüm aslında onu önüne geçilmez bir krize de sokmuştur.⁷⁸ Batı Karakoç nazarında aslında bir nevi intihar etmektedir. Günümüzde medeniyet ve kültürlerin tarihinde rastlanmayan yeni bir oluş var. Tarih boyunca gelip geçmiş her medeniyet bir başkamedeniyet tarafından ortadan kaldırılmış, kuvvetten düşürülmüşken bugünkü batı medeniyeti kendi kendini ortadan kaldırmaya çalışıyor. Bu da medeniyetin karakterinden ve bir tehlike medeniyeti olmasından ileri gelmektedir.⁷⁹

Karakoç, Batı medeniyetinin insanlığa getirdiği her yeni şeyde, bir riski (rizikoyu) da beraberinde getirdiğini düşünür. Ona göre bu medeniyetin her eserinin hemen bitişiğinde ölüm, intihar ve tehlike vardır. Tehlike onlarla da kalmamakta yalnız görünen yanımızı sarmakla kalmamaktadır. Kafamızın içini, ruhumuzu da bir reklam, bir propaganda bombardımanına tutmaktadır. Ve Müslümanların bunlar karşısında fikirlerinin çoğunun peşin hükümler olduğunun, bütün bunların farkında bile olamayacak kadar şuursuz olduğunu düşünür. Ancak şuur alevlendiğinde tekrardan uyanmak ve tepki vermek mümkün olacaktır⁸⁰

Karakoç'a göre Batı'nın bu çağda yarattığı tehlikeler sadece tabiatı öldürmemekte, aynı zamanda ölümün içinden yeni bir vahşet fişkırtmaktadır. Yeni bir merhametsizlik, yeni bir tür yılan soğukluğu tabiatla birlikte zihinleri, kalpleri de istila etmektedir.⁸¹ bu vahşet öncelikle insanın tabiata olmaktan çok insanın insana vahşeti olduğunu düşünen Karakoç bu vahşet durmadan ve

---

⁷⁷A.g.e.,s. 21

⁷⁸Sezai Karakoç, **Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III Doğum Işığı**, s. 98.

⁷⁹Karakoç, **Dirilişin Çevresinde**, s. 62.

⁸⁰A.g.e.,s. 64.

⁸¹Karakoç, **Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III Doğum Işığı**, s. 127.

durdurulmadan insanın tabiata ve eşyaya yönelttiği vahşet ve zulmün de durmayacağını ifade eder.⁸²

Batının tam batmaya yüz tuttuğu anda ona döndüğümüz daha doğrusu tam onun bize dönme umudunun başladığı ve kurtuluşunu kendi dışında en çok da doğuda arama niyetinin ilk belli belirsiz işaretlerini verdiği anda Batı'ya teslim oluşumuza hayıflanarak Karakoç bunun tekrardan İslam medeniyeti için diriliş enerjisi doğurması, bu enerjinin güçlü tepkilere zemin döşemesi gerektiğine inamaktadır.⁸³

1.2. Diriliş ve İnsan

1.2.1. İdeal İnsan

Sezai Karakoç'un ideal insan modeli İslamî bir zeminde anlamını bulur. Allah'ın yarattığı fitrat üzere yaşayan, hayatını Allah'a ulaşma ve kavuşma çabasıyla sürdüren insanın ideal bir seviyeye erişeceğini düşünür. Allah tarafından kendisine bahşedilen özün farkındalığına vararak kendi dışındaki varlıklara hükmeden insan Allah'a yaklaştıkça seçkin bir konuma gelecektir. "İnsan, doğaya tarihi katan, ya da kimi zaman karşısına kimi zaman yanına kimi zaman içine üstüne onu koyan seçkin bir yaratığıdır Tanrı'nın."⁸⁴

Karakoç'a göre insan ideal seviyeye ulaşabilmek için zihni ve itikadi kanallarını diri tutmalıdır. Hayatını İslam'la yeniden inşa etmelidir. Geçmişten aldığı "hakikat özü"nü inancında ve düşüncesinde eritmelidir. "İnsan Allah'a inancını yenilemeli, tazelemelidir. Bir alışkanlık gibi değil. Bir töre gibi bile değil. Bir mirastır bu ama, bir miras gibi de değil. Sanki, ilk ve son insan kendisiymiş gibi, Allah'a inancını tazelemelidir insan. Geceden daha dün koğulmuşçasına, Allah'tan iraklaşmanın yakıcılığıyla kavrulmuşçasına azap çekmeli; sonra birden O'na kavuşmanın büyük sevinciyle kendini tazelemelidir insan."⁸⁵

---

⁸²Karakoç, **Dirilişin Çevresinde**, s. 128.

⁸³ Sezai Karakoç, **Çağ ve İlham I**, Diriliş Yayınları, İstanbul, 1999, s. 76.

⁸⁴Karakoç, **İnsanlığın Dirilişi**, s. 141.

⁸⁵Karakoç, **Ruhun Dirilişi**, s. 45.

Allah'la insan arasında inancın en çabuk ulaştırıcı ve erdirici olduğunu düşünen Karakoç, Kur'an'ı bu inanca götüren Peygamberi de Kur'an'a götüren olarak görür. Bu da ideal insan derecesine ulaşmanın işaretlerini veren önemli kodlardır. "İnsan, yükseldikçe Allah'a gidecektir. Allah'tan mahrum oldukça, ruhu kuruyacak, kaditleşecek, çirozlaşacaktır. Allah'a inandıkça, O'nun var olduğunu kavradıkça, bahara ermiş ağaçlar gibi yeniden uyanacak, ölüyken dirilecektir Allah'ın diriliğiyle yaşayan insan ne mutludur. Her müslüman Allah inancından kopmadıkça asgari anlamda da olsa bir ermiştir"⁸⁶

Karakoç, insanın kendisini Allah'a inanmadan, Allah'ın varlığıyla var olmadan yaşayamadığını, daha doğrusu yaşayan bir ölüden farksız olduğunu anlamak ödevinde olduğunu düşünür. Bunun için yaratılan insanın imanını akılla da tasdik ve teyit etmesi gerektiğine inanır. Bu hususta aklın ve inancın birbirini tamamlayan iki damar olduğunu düşündüğünü görmekteyiz Karakoç'un. Ona göre Kur'an sesini duymayan kulak sağır, Allah'ın kudret ve eserlerini görmeyen göz kör, Allah'a inanmadan yaşayan ruh meflûç ve ölüdür.⁸⁷

İnsanın dünyevî bütün meşgalelerini Allah'a inancını tazelemek ve diri tutmak için bir vesile olarak gören Karakoç'a göre insanın bütün gayret ve çabalarının altında Allah' yaklaşma gayesinin olması gerektiği gerçeği görülür. İnsan, hakikat, ebedilik... Yeniliğin, ileriliğin yaşayan uygarlığın dayandığı sacayağı budur. Ama üçü de anlamını Tanrıdan alır Hakikat ve ebedilik Allah'a aittir ve insan da ancak O'na döner, O'ndan haberli olur, O'na ulaşmak için çaba sarf ederse insan olur⁸⁸

Karakoç, modern çağın çıkmazları bunalımları karşısında insanlık için bir dirilişin gerekli olduğunu düşünür. Bu hususta da Müslümanların hassaten şuurlu ve diri bir algıya sahip olması gerektiğine dikkatleri çeker. Çünkü Müslüman kendi dirilişini gerçekleştirdiği zaman, otomatik bir şekilde insanlığın dirilişini de gerçekleştirmiş olacaktır. Diriliş için gerekli olan ölmeye yüz tutan, kaderi kilitlenen insanlığın dirilişi kirlenen yozlaştırılan tabiatın dirilişi için kullanılan

---

⁸⁶ A.g.e.,s. 47.

⁸⁷ A.g.e.,s. 48.

⁸⁸ Sezai Karakoç, **Çağ ve İlham II Sevgi Devrimi**, 7.bs.,Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012, s. 212.

israf edilen zamanın dirilişi hepsi hepsi bu dirilişe bağlıdır..,⁸⁹ İşte bu gerçek İslam gençliğini yetiştirmediği, bugünkü İslam gençliğini Müslüman yapmadıkça kurtuluşun söz açmak boşunadır.⁹⁰

Karakoç, bugünün İslam gençliğinin vaziyetini gözler önüne sererken bilakis menfi hususları masaya yatırır. Bunda hem içinde bulunulan durumun hastalıklı yanlarını teşhis etmek amacı hem de bu hastalıklı noktaları İslâmî merkezli çözüm ve tekliflerle iyi etme gayesi söz konusudur. “Öyle bir gençlik boy atmış ki ne kutsal bir karar tanır, ne anne ve babasının değer hükümlerine bir saygı duyar, ne bir ahlâk sınırı bilir, ne bir vatan kaygısı taşır. Bakarsınız tıpatıp bir Amerikan ‘boy’ u ağzından Rus şarkısı dökülür. Robert Kolejde okur; günlük yaşatısı bir Protestan yaşayışıdır, toplum görüşü de komünizan. Allahın günü üniversitenin ağzından sokaklara dökülür; kendi halkına, kendi devletine il uzatır, yumruk sallar. Duymaz, inanmaz, sevmez. Düşünmez, okumaz. İşi gücü moda akımlarına kapılmak. Bütüncülük ve dünya görüşü, kültür uşağı bir basının artıklarından gelir.”⁹¹ Modern çağın gençliğine dair yapılan yorumların, teşhis ve tetkiklerin ardından Karakoç İslam gençliğinin bir diğer adıyla diriliş neslinin ahlakî, içtimaî, kültürel normlarını çizer:

“İslam gençliği dindar, yurtsever, hakikatçi, doğruya susamış, yürekli, aşık bir gençliktir. Günlük politikanın dışında kalır, evrensel değerler peşinde koşar. İslam gençliği İslam’ın ışıklarını dünyaya salan örnek ve ideal gençliktir. İslam gençliği inanmış, ta yürekten inanmış, yüksek ahlaklı üstün karakterli bilgili, şuurlu ateşten geçmiş ve çeliklenmiş bir gençliktir. İslam gençliği kişileri putlaştırmaz. İslam gençliği inşa ruhunu taşır. Verimli ve yapıcıdır. İslam gençliği yerinde susar ve yerinde konuşur. O Allah aşkıyla yanmış, Peygamber sevgisiyle tutuşmuş, öteye inanış, tarihin gidişini değiştirecek ve insanlığın geleceğinin kefilisi tek gençliktir. Ey genç ve ülkücü Müslüman! kendi eksikliklerini görür, giderirse olgunlaşır yetişir aldatici umutlara bel bağlamazsan yalnız Kur’an’ın sahibine güvenir ve dayanırsan içini bir Kuran Medine’sine çevirirsen ve dışını da bir

⁸⁹ Karakoç, **Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi**, s. 31.

⁹⁰ Karakoç, **Diriliş Çevresinde**, s. 155-156.

⁹¹ **A.g.e.**, s. 154.

Kur'an Medinesi'ne dönüştürmek için en azından başını ortaya koyarsan korkma , ileri geç, ki zafer arkandan gelsin.”⁹²

Karakoç'un İslamî kıstaslara göre çizdiği insan profili, modern çağın bunalımlı, bilinci yaralı, kendi öz ve değerlerinden ayrı düşmüş, fitratını inkar etmiş en önemlisi de hayatından Allah'ı uzaklaştırmış modern insanın karşısına dikilen bir anıttır. Karakoç insanı kendisinden haberdar etmek, ideal seviyeye yükselecek, meleklerden üstün bir payeye erişecek kodları bildirmek suretiyle İslâmı modern çağda ihya ve yeniden inşa etme gayretindedir. Güçlü metafiziğiyle, İslâmî tarihî ve içtimaî şuuruyla, toplumuna tarihine ve geleceğine sahip çıkan bir gençlik tasavvuru üzerinden okumaya çalıştığımız ideal insanı diriliş insanı başlığı altında detaylandıracağız.

1.2.2. Diriliş İnsanı

Sezai Karakoç düşünce yazılarında diriliş neslini oluşturacak insan profilinin hususiyetlerini derinlemesine anlatmıştır. Hemen hemen bütün fikir yazılarında karşımıza çıkan bu profil diriliş insanı kimdir, hangi zeminde yetişmelidir, sahip olduğu potansiyel nedir gibi soruların cevabını bulabileceğimiz türden yazılardır. Bir önceki başlık altında incelediğimiz ideal insandan doğar diriliş insanı. Her şeyden önce ideal seviyeye ulaşmak gayretinde olmalıdır. Allah'a inandığı için özgür olduğunu bilmelidir. İnkârın tutsaklığına hapsolmemalıdır. İnsanın ruh, ruhun da bir tapınak olduğunu bilmelidir. İlk insan ve ilk yol göstericinin dünyayı dolduran hakikat özüne bağlı olmalıdır. Hakk olanı bilmeli, özümsemeli, bütün insanlığa bunu götürmek için çaba harcamalıdır. Yüklendiği bu misyonu hakkıyla yerine getirme amacında olmalıdır.

Diriliş eri Son Peygamberin Sancağı altına sığınmalıdır bu sancağın yere düşmemesi için çabalamalıdır. Zamanın boyutlarına vâkıf olmalıdır. Geçmiş, geleceği, şimdiki İslâm perspektifinden görüp öyle değerlendirmelidir. Hakikat savaşını vermelidir.”Allah'ınipi”ne sarılmalıdır.

---

⁹²A.g.e.,s. 203.

Erdem sitesini inşa edecek olan diriliş insanıdır. Anarşizmin, terörizmin, nihilizmin boş ve değersiz eylemlerden uzak tutmalıdır İslâm sitesini.

Doğu'yu Batı'yı iyi idrâk emelidir. Eski uygarlıkları derinlemesine incelemeli, yükseliş ve düşüşlerin sebeplerini derinden derine araştırmalıdır. Allah'ın insanoğluna en büyük nimeti olan İslâm inanç ve medeniyetine mensup olan bir toplumu her zaman ihyâ etmelidir.

Her diriliş insanı inancını Müslümanlığını korumalıdır. Umutsuzlukların, inkârın, isyanın uçurumlarına ve karanlığına yuvarlanmaktan kendini ve toplumunu korumalıdır.

Diriliş insanı Allah'ın rahmet ve affından hiçbir zaman ümidini kesmemelidir. Kozmik gerçeklerden korkmadan, her şeyin Mutlak'a bağlı durumunu idrâk etmelidir. Allah'ı sadece aklıyla değil, gönül gözüyle de görmelidir.

Zaman ve tarihi İslâm perspektifinden değerlendirmeli, İslam sitesini bu perspektifin merceğinden inşa etmelidir. Düşünce ve sanatını İslam'ın özüyle yoğurmalı ve diriltmelidir.

Politikayı dirilişi sistemli boyuta eriştirebileceği mümbit bir zemin olarak görmelidir. Manevî yapıyı inkâr etmeden yaşamalıdır. Doğru yoldan ayrılmamalıdır. Sadece mücerret hakikati araştırmakla yetinmeyip tarihin sırlarını kurcalamalıdır. Peşim hükme varmaktan kaçınmalı, orta yolu bulmayı bilmelidir. Diriliş insanı geçmişe mahkûm olmamalıdır fakat geçmişin hakkını da vermelidir. Geçmiş zamanla şimdiyi tazelemelidir. Köhneleşen tarafları ise bugüne taşımamalıdır.

Maddeden tabiattan getirilip ruha ekilmek istenen umutsuzluk tohumlarını ayırabilmelidir. İslam uygarlığını yeniden diriltmelidir. İnanç hayatıyla düşünce hayatı arasında kopan bağı tekrardan kuvvetlendirmelidir. Kendine ve çağa meydan okuyabilmelidir. İslâm'ı çağa değil çağı İslâm'a uydurmalıdır. Tarih suuruna ermeli her şeyi diyalektik bir göz ve algıyla değerlendirebilmelidir. Yeni

bir insan ve toplum psikolojisini örmek için amasız kültür savaşının öncüsü olmak gayretinde olmalıdır.⁹³

Yukarıda ana hatlarıyla çizmeye çalıştığımız diriliş neslinin temsilcisi diriliş insanı, hayatını dünya ve ahiret dengesi üzerine kurmalıdır. Bu dengenin sınırlarını aşmamalı, Orta Yol'dan çıkmamalıdır. Sezai Karakoç ideal insan olan diriliş erini İslamî bir çerçevede çizer. Kur'anî hükümler göre içini doldurur diriliş insanın. Dolayısıyla her diriliş eri güçlü bir misyon yüklenicisidir. Karakoç bu değer farkına vardırmaı amaçlar.

2. BÖLÜM: SEZAI KARAKOÇ ŞİİRİNDE ANNE

2.1. Anne: İdeal Kadın

Sezai Karakoç şiirinde kadın divan edebiyatında olduğu gibi idealize bir form ve özde karşımıza çıkmaktadır. Şairin divan edebiyatından yararlanma ve beslenme stratejisi imge veya metaforları şiirinde yeniden inşa etme şeklinde belirir. Kadın da bir imge olarak şiirlerinde divan edebiyatındaki zihniyet düzleminde işlenir. Bu hususta kadın imgesi üzerinden Karakoç şiirleriyle divan edebiyatı mukayesesini şu noktadan yapmak mümkündür: Kadın Osmanlı'nın ahlak ve kültüründe mahremiyetin yüklenicisidir. Dinî hassasiyetler ve bu hassasiyetlerin oluşturduğu ahlaki normlar kadının reel formuyla ve kadını özellikleriyle açık edilmesine müsaade etmez. Kadını ayağa düşürmemek, mahremiyeti ifşa etmemek, İslamî çizginin sınırlarını aşmamak amacıyla kadın reel bir düzlemden çok çağrışım gücünü de genişletmek amacıyla ideal bir zeminde şiire dahil olur. Karakoç şiirinde de çağrışım gücü kadın imgesinde derin bir seviye yakalar. İslâm'da kadına ve kadınlığın en kutsal seviyesi olan anneliğe atfedilen önem sebebiyle Karakoç şiirinde kadın seçkin bir konum elde etmiştir. İslâm'da anneliğe verilen paye şu ayetlerde ve hadislerde kendisini göstermektedir:

---

⁹³Karakoç, *Diriliş Neslinin Âmentüsü*, s.10-30.

Sezai Karakoç “İkinci Yeni şairlerinin kadına erotizim merkezli bakışından uzaktır. Onların şiirlerinde kadın bir obje olmanın, cinsel bir obje olmanın ötesine geçememiştir. Karakoç şiirinde kadın ideal bir varlıktır. Bu ideal varlık kendini daha çok soyut yönleriyle ele verdiği için onun şiirinde muhayyelleştğini görürüz. Karakoç’un özlediği kadın tipi Hz. Meryem’dir.”⁹⁴Kadının idealleştği nokta kutsallık çizgisinde Hz. Meryem şahsında verilir. “Hz. Meryem saflığın ve masumiyetin timsali olması sebebiyle Karakoç’un ideal dünyasında tüm kadınlara örnek olmuştur”⁹⁵

Hızır’la Kırk Saat’in on ikinci bölümü Hz. Meryem’e ayrılmıştır. Hz. Meryem iffeti, kutsiliği, muştunun yüklenicisi olması hasebiyle ideal kadının zirve ismidir. Hz. Meryem’in Hızır’la Kırk Saat’te müstakil başlık altında işlenmesi önemlidir. Hızır, Karakoç’un şiirinde sadece bir imge bir ihya ediş değildir. Tekrardan yeni bir öz de katılarak inşa edilmesidir. Buradaki Hızır bütün bir geleneğin Hızır’a yüklediği ölümsüzlük, ilim, bereket bolluk vs. üzerinden duyarlığını yeni teknikler içinde koruyup geliştirmeyi başardığından Hızır’la Kırk Saat’te Hızır modern çağın gözcüsü, yorumcusu ve eleştirenidir. Bu noktada Hızır’ın çağın bozulmuşluğunu anlatırken bilhassa toplumu ayakta tutan, evini doğuran, geleneğin dinamiklerini tevarüs ettiren kadının bozulmuşluğu ve yitirilişi karşısında Hz. Meryem’i örnek şahsiyet olarak diriltmesi ve kadını ideal noktaya getirmesi önemlidir: Muştuyu yüklenecek olan, çaresizliğinde tutunduğu dallardan güç alacak olan böylelikle dirilişin mimarı olacak çocukları yani diriliş neslini doğuracak olan anne kimliğini Kur’an-ı Kerim’de geçen Hz. Meryem kıssasıyla paralel okuduğumuzda her anlatılanın diriliş formu içinde bir karşılığı olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili iki ayetin meali şöyledir:

“İmran’ın karısı şöyle demişti: “Rabbim! Karnımdakini azatlı bir kul olarak sırf sana adadım. Adağımı kabul buyur. Şüphesiz (niyazımı) hakkıyla işiten ve (niyetimi) bilen sensin”

⁹⁴ Bahtiyar Aslan, **Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Kadın ve Aşk Olgusu**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, 1998, s.83.

⁹⁵ <http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/sezai-karakocun-siirlerinde-hz-sa-hz-meryem>

Rabbi Meryem'e hüsnü kabul gösterdi: onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi. Zekeriyya'yı da onun bakımı ile görevlendirdi. Zekeriyya; onun yanına, mabede her girişinde orada bir rızık bulur ve Ey Meryem, bu sana nereden geliyor? Der; o da Bu Allah tarafındandır. Allah dilediğine sayısız rızık verir, derdi.”

Hz. Meryem Cebrail vasıtasıyla kendisine ruh üflenip hamile kalmıştır. Konuyla ilgili Kur'an-ı Kerim şöyle geçmektedir:

“Meryem onlarla kendi arasında bir perde çekmişti. Derken biz ona ruhumuzu gönderdik de o, kendisine tastamam bir insan şeklinde göründü”

“Meryem ona hamile kaldı. Bunun üzerine onunla (karnındaki çocukla) uzak bir yere çekildi”

“Doğum sancısı onu bir hurma ağacına (dayanmaya) sevketti. ‘Keşke, dedi bundan önce ölseymdim de unutulup gitseydim”

Hz. Meryem doğum yaptıktan sonra kendisi iffetsizlikle suçlanmıştır. Hz. İsa ise kundakta konuşma suretiyle bütün bu isnatlara cevap vermiştir. Bu ayetlerin ışığında aşağıdaki mısraları okuduğumuzda mısralar bize anne kimliğinin Hz. Meryem şahsında yüceltilmiş ve idealize edildiğini daha açık imler. Hızır'la Kırk Saatin on ikinci bölümü Hz. Meryem'e dair Kur'an'da geçen ayetlerin bilinmesiyle açığa çıkmaktadır:

“Ey kadın sana fısıldayacaklar muştı sana
Tutunacaksın doğurmamış bir anne gibi hurma ağacına
Çölün içinden yükselen bal ve çekirge karışımı
Deve duyarlığıyla yüklü serapsız heyemolalarla
Ey kadın sana fısıldayacaklar muştı sana”⁹⁶

Bu mısraları diriliş düşüncesi perspektifinde okuduğumuzda diriliş muştusunun taşıyıcısı olacak olan kadınlardır. Bu kadınlar “umudunu kaybetmiş insanlara, kapatıldıkları kabirlerin kapaklarını açan bir mucize gibi gelecektir.”

⁹⁷Gelecekolan bu muştı İslam medeniyetini, insanlığı diriltecektir. Hz. İsa'yı bir muştı gibi rahminde saklayan, hakikat özünü yeniden diriltiren Hz. Meryem'den

⁹⁶ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 195.

⁹⁷Karakoç, **Diriliş Muştusu**, s. 37.

bir iz taşıyacak olan anneler tutunacakları hurma dalından diriliş eri olan çocuğu doğuracaktır.

“Ey kutlu anne günaydın
Ey doğan çocuk günaydın”,⁹⁸

selamlayışı da Hz. Âmine şahsında kutlu bir “geleceğin belgesi” olan bütün annelerdir. O kutlu annelerden doğacak çocuklar Hz. İsa mucizesini bu çağda ihya edecek ve çağın hakikatten kopmuş bağlarını tekrardan İslam’ı ihya etmek suretiyle sağlamlaştıracaklardır. Bu çocuklar çağı, insanlığı, toplumları daha geniş anlamda İslâm’ı içten içe kemiren yalanı, sahteciliği, puta tapıcılığı, zulmü, şiddeti ortadan kaldıracaktır ve hakikat özünü tekrardan çağa sunacaklardır. Buradan yola çıkarak şunları demek mümkün: İçinde bulunulan çağ Hz. Meryem’in doğum yapmadan önceki zamanlardan izler taşımaktadır. Allah tarafından kendisine ruh üflenen Hz. Meryem nasıl ki gebe kalışıyla İslam’a bir muştuyu getirmiştir, bu çağın kadınları da çağın çölleşmiş atmosferinde bir kutlu ağacın dalına tutunarak “diriliş er ve erenlerini” doğuracaktır.

“Yankı yapan kutlu kadın muştı sana
Bir meleğin bir sözünden gebe kalan kutlu kadın
Ayrılığın şiddetinden gebe kaldın
Aydınlığın artışından oldu İsa”,⁹⁹

mısrarların da ilk önce Hz. Meryem’i ihya etmek için o ayetleri bugüne çekmek için yazıldığı söylenebilir. Hem Kur’an kelâmını diriltmek ve çağa bir öz olarak sunmak hem de annelerin yüklenmesi gereken misyonu dile getirmek amaçlıdır. Hz. Meryem’in yankısını bulacak olduğu annelerin İslamî özden ayrı düşmüş çağda bu ayrılığın şiddetinden yeni bir nesil doğuracağını işaretlemiş olduğunu düşünmek mümkündür. Kadınlar Meryem örtülerine sarıldıklarında o nesil çağın nabzını tutacaktır.:

“Kadınlar örtünürler Meryem örtülerini”¹⁰⁰

⁹⁸Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 269.

⁹⁹A.e.g.,s. 196.

¹⁰⁰Karakoç, **Gün doğmadan**, s. 293.

Hızır'la Kırk Saat'in son bölümünde Mehdi'nin gelişi sonrasında dirilecek olan İslam ümmetinin emarelerinden biri kadının yani annelerin Meryem safiyetine ve iffetine kavuşacak olmasıdır. Hz. Meryem nezdinde anneyi kutsallık ve ideallik zemininde bu şekilde okumak geniş açılımlara imkân vermesi açısından önemlidir. Kadınları Meryem örtülerine bürünmesi kadının tekrardan kutsal öze kavuşması anlamına gelmektedir.

“Yankı yapan kutlu kadın muştı sana
Kadının üstün olduğu ama mutlu olamadığı
Günlere geldim bunu bana öğretmediniz”¹⁰¹

Hızır'ın dilinden çağın değerlendirilmesi özünde Hz. Meryem'den bir işaret taşıyan kadınların özüne uygun yaşayamaması üzerinden getirilir. Annenin üstünlüğünü gölgeleyen bu çağda Hz. Meryem yankısı duyulacaktır. Bu yankı kadınlara yani anneleri tekrardan mutlu edecektir.

Sezai Karakoç kendi annesi nezdinde tüm annelerin safiyetini, masumluğunu, kutsiyetini, Hz. Meryem'in hususiyetlerinden hareketle “Yoktur Gölgesi Türkiye’de” şiirinde de işler:

“Sabahları gün doğmadan uyanır
Dilinin yutacak gibi olur içi kanlanır
Gün boyu çalışır aydınlanır
Kederini anlarsanız size ne mutlu
Acır fakir çalışan kadınlara
Titrer bir gönül kıracak diye hanım dizi”¹⁰²

“İncedir billurdandır yoktur gölgesi Türkiye’de
Bir meçhul Meryem mermerden değil ama kutlu
Gözlerine baksanız erirsiniz kar gibi
Elinizi sallarsanız rüzgârından sallanır
Bir geyik olur sizi arar melül ve bakır
Görür gibi uyur konuşur gibi susar güler ağlar gibi”¹⁰³

Bu mısralar da annenin ideal bir noktaya Hz. Meryem’e yaklaşma ve benzeme noktasında getirildiğini gösterir. Sezai Karakoç “Hiç kimseyi kırmayan,

---

¹⁰¹A.g.e.,s. 177.

¹⁰²A.g.e.,s. 83.

¹⁰³A.g.e.,s. 83.

kimseye kötü söz söylemeyen, kimsenin aleyhinde konuşmayan, asla dedikodu yapmayan, son derece zeki olduğu halde bu tarafını hiç belli etmeyen, duyarlıklı, saf bir din heyecanını sürekli olarak içinde yaşayan, duygularını hiç dışarı vurmeyen, sonsuz hoşgörülü, bir şey yiyip içtiği belli olmayan, zayıf, ince ruhu mevlütteki, Yunus Emre'nin ilahilerindeki saflıkla dolu, kalabalık aile işlerini o zayıf vücutla karşılamak için çarpınan bir kadını” şeklinde yâd ettiği annesini “kutlu kadın” vasfıyla yüceltmıştır.Bu yüceltme kendi annesi nezdinde bütün kadınlara teşmil edilmiştir.“¹⁰⁴ Şiir özel bir anneden yola çıkarak bütün annelerin gül kurusu güzelliklerine işaretler gönderir.”¹⁰⁵

Evini sessiz ve mütevekkil bir edayla dokuyan, Hz. Meryem'den bir iz taşıyan anne “incedir billurdandır yoktur gölgesi”ifadesinde derin bir manayı da saklamaktadır. Kadına dair billûr benzetmesi Hz. Muhammed'in(s.a.v.) kadınların zarafeti ve inceliğine binaen söylediği şu cümleleri hatırlatmaktadır.” Bir yolculuk sırasında Enceşe isimli bir arkadaşı develerin önünde, daha hızlı yürümeleri için şarkı söyleyerek tempo tutmaktadır. Şarkı hızlanır,tempo yükselir ve develerin sürati de artar. Develerin üzerinde bulunan hanımlar için endişelenen Hz. Muhammed Enceşe'ye seslenir:“Enceşe dikkat et! Billurlar kırılmasın”¹⁰⁶

Buradan yola çıkarak Sezai Karakoç'un annesini tavsif ederken “billur” ifadesini bilakis kullanmış olduğunu düşünüyoruz. Kırılganlığa, inceliğe, narinliğe, saflığa kutsî bir sözle derinlik katan Karakoç böylelikle annenin kutlu kadın kimliğini daha incelikli örmüş olmaktadır.

“Ve kadın, anneden çocuğa akan
Bir şelale belki, dünya kayalıklarından
Ta... Cennet'e dökülecek ”¹⁰⁷

Cennetin annelerin ayakları altında olduğu hadisinin ışığında yukarıdaki mısraları okuduğumuzda annelerin çocukları cennete götürecek kutsal bir öz

¹⁰⁴Turan Karataş, **Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2013, s. 29.

¹⁰⁵A.g.e., s.29.

¹⁰⁶??

¹⁰⁷Karakoç, **Gün doğmadan**,s. 416.

taşıdığı işaretlerini alırız. Dünya hayatında cennetin kapılarını çocuğa açacak olan anneleridir. Cennetten bir koku, bir iz taşımaktadırlar.

“Gebeler bizi yalan yanlış sezerler
Doğumlarda aydınlıkça bilirler
Çocuğun çevresindeki ışık
Ki onu yalnız anneler görürler
O ışık bizdendir anneler görürler
O ışık bizdendir onu bilirler”¹⁰⁸

Hızır’la Kırk Saatin bir bölümünde geçen yukarıdaki dizeler de çocuklar Hızır’dan bir iz bir ışık taşımaktadırlar. Kutsal bir ışığın yüklenicisi olan çocukların çevresinden beliren bu kutsal özün farkına varabilecek olan sadece annelerdir. Çünkü bu kutsiyet kadının anne oluşundan gelmektedir.

Sezai Karakoç çağın yitik annelerinden bahsederken annelerin sahip olması gerektiği özelliklerine de dikkatleri çeker. Anneler çocuklarını Kevser sularıyla yıkayanlardır. Onlara cennetten bir koku, bir iz taşımaktadırlar. Bu çağa geri gelecek olan anneler çocuklarını Kur’an’a tekrardan açacak olanlardır. Böylelikle çocuklar annelerinden aldığı bu kutsal telkinle çağa ahiretten bir neşve katacaklardır. Anne kutsala açılan kapı olmaktadır:

“Ve yeniden
O anneler o sevgililer
Ve o aydın o yiğit çocuklarını getirecekler,,
Senin kurşunla yaralanmış
Kana batmış gözlerini
Ruhlarından akan

Bir kevserle yıkayacaklar
Gök gök olacak
Yer yer olacak
Ve yeniden başlayacak maceramız
Dünya ve ahiret hayatımız”¹⁰⁹

Dünya ve ahiret hayatı çağda annelerin çocuklarını kutsal suyla yıkamasıyla başlayacaktır. Bunun için çağın “o vakit”e ulaşması gerekmektedir. O

---

¹⁰⁸A.g.e.,s.206.

¹⁰⁹A.g.e.,s.651.

vakit yani tüm kadınların Meryem olacağı ve hakikat özüne kavuşacağı vakit çocuklar anneleri tarafından dirilteceklerdir:

“İşte o vakit kadınlar belirdi
Hepsinin adı Meryem’di”¹¹⁰

2.2. Anne: “Evini Doğuran Kadın”

Sezai Karakoç şiirinde ev derinlikli manalar yüklenerek karşımıza gelmektedir. Sıcaklığı, mahremiyeti, toplumun en güçlü dinamiği olan aileyi temsil eden ev bu temsiliyetin ötesinde çoğu zaman anlam boyutlarını genişletir. Bu boyutlanma da şiirlere güçlü bir soluk ve renk katar. Sezai Karakoç şiirlerinde geçen imgeler hem realitedeki karşılık geldiği manayı yüklenir hem de alt okumalar yapıldığı takdirde geniş bir perspektif sunar. Bu imgelerden biri evdir. Ev Karakoç’ta hem akla ilk gelen anlamıyla aileyi ve ona bağlı değerleri temsil eder hem İslam medeniyetini işaret eder. Bu düşüncemizi teyit edecek örnek Karakoç’un “Dirilişin Çerçevesinde” isimli kitabında geçen “Evin Sesi” geçmektedir. Bu başlık altında İslam medeniyetinin çeşitli ideolojiler karşısındaki durumu, kurumlarını yitiren, ezilmeye ve ötelenmeye çalışılan İslam medeniyetine dair yorumlar yer almaktadır. Bu yorumlar “evin esrarlı sesi”nin tekrardan dirileceğine dair bir umudu da taşımaktadır. Bu açıdan baktığımızda ev İslam medeniyetinin mücessem bir halidir. Buradan yola çıkarak diriliş düşüncesi içerisinde ideal ülke olarak geçen diriliş sitesine gidebiliriz. Ev bu sitenin dinamizminden ve diriliş özünden bir işarettir. Karakoç’un ev imgesinin geçtiği şiirlerini iki zeminde temellendirmek şiirlerin künhüne vakıf olmak açısından önemlidir.

Sezai Karakoç şiirinde ev anne imgesiyle beraber işlenir. Anne evini koruyan, kollayan, sıcaklığını muhafaza eden bir kimlik olarak karşımıza çıkar. Bunu yine İslam medeniyeti perspektifinden değerlendirdiğimizde anne bu medeniyetin koruyucusu, yüklenicisi ve taşıyıcı konumuna yükselir.

---

¹¹⁰A.g.e.,s. 192.

“Mona Rosa” şiirinin “Pişmanlık ve Çileler” bölümü annenin ev üzerinden okunmasına imkân verecek bir zemin oluşturur:

“Rüzgâr eser, yağmur yağar, tilkiler üşür;
Bir odun parçası aydınlatır ocağı.
Anne ateşin önünde perişan,
Anne ateşin içinde hür...
Rüzgâr eser, yağmur yağar, tilkiler üşür.”¹¹¹

“Pişmanlık ve Çileler” adlı üçüncü bölüm, bir kızın(sevgilinin)dilinden söylenmiştir. Annesinden ilk sütü Geyve’de içen bu kızın göğsünü /yüreğini Karacadağ’ın sert rüzgârları doldurmuştur. (Bu sevgiliyi, okur, isterse “Leylâ” yani muhayyel bir maşuka yerine de koyabilir.¹¹²Aşığın aşkı karşısında kırgın kırgın bakan sevgili bu bölümde pişmanlığı ve çileyi yüklenmiştir. Özellikle bu çile hali annenin beden dili ve ev içerisindeki konumu üzerinden işlenmiştir.

Şiir boyunca annenin ateş içinde hürleşen şahsiyetine özel bir vurgu söz konusudur. Annenin genelinde ev ve onu temsil eden ocak karşında hürleşmesi kendini bulması evi yapan, ona ruhunu veren eve sıcaklığı, mahremiyeti sindiren, onu koruyan tevarüs ettiren anneye işaret eder ki bu nokta önemlidir. Hürleşen annenin perişanlığını ise yılgnlık, emek, hüzn, direniş olarak anlayabiliriz. Perişanlığına rağmen hürleşen, kendini bulan bir anne imajı karşımıza çıkmaktadır. Hür kelimesi arkasından gelen üç nokta bunu özden biçime yansıtan bir haldedir.

Sezai Karakoç şiirlerini iki boyutlu incelemek, şiire nüfuz edebilmek, anlam katmanlarına vakıf olabilmek ve maksadı idrak edebilmek adına önemli bir husustur. Burada da anneyi ve evi Karakoç’un diriliş tezi içinde temsil ettiği değerler, yüklendiği misyon açısından değerlendirmek gerekir. Burada ev salt ve realitedeki fonksiyonunun üstüne geleneği, değerleri yüklenir. Ev mahremiyettir, dışa kapanan kapıdır, öze dönüş ve kendini yaşamadır, bütün maskelerden sıyrılıp kendin olabilmenin mekânıdır. Evi müslüman toplumun değerlerinin mücessem bir işareti saydığımızda annenin yüklendikleri de buna paralel genişleyecek daha

---

¹¹¹A.g.e., s.23.

¹¹²Karataş, A.g.e., s. 246.

çaplı ve geniş yorumlara imkân verecektir. Eğer evi daha üst anlam hatlarıyla düşünürsek burada anne geleneksel değerlerin, İslami hassasiyetin, mahremiyetin koruyucusu kollayıcısıdır. Dış'a karşı sağlam bir kale ve bendedir. Çocuğun doğurani ve kollayıcısı, besleyeni dirilticisi olan anneyi böyle konumlandırırdığımızda çocuğu İslamî ve geleneksel değerleri taşıyan ve yüklenen bir kimlik olarak görmekteyiz.

“Ocak sönüyor, ateş kül oluyor.
Annenin saçları beyaz.
Anne saçlarını yoluyor.”¹¹³

Ocak, evin şiir içerisindeki temsilidir. Başında annenin beklediği ateş ocak önemli bir misyon yüklenmiştir. Şiire ikinci boyut düzleminde yaklaştığımızda ocak İslam milletinin “sadece sağ kalan, ayakta kalan en son hanesini veya en son ailesini değil, aynı zamanda milletin ve ailenin bir tek ferdi, en son varlığını , en son imanlı yüreğini”¹¹⁴ temsil etmektedir diye düşündüğümüzde annenin ateş karşısında saçlarının beyazlaması, ocağın sönmesi İslam medeniyetinin uğradığı hasarı imler. Evin İslam medeniyetini yüklediği, onu işaret ettiği bir okumayı “Balkon” şiiri üzerinden de yapmak mümkündür.

“Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde”

Daha önce belirttiğimiz üzere Karakoç şiiri çok boyutlu ve derinliklidir. Yazdıklarının realitede kolay alımlanabilen manası varken aynı zamanda ikinci katman dediğimiz metafiziğe ve geleneğe uzanan kolları da mevcuttur. Evrensel bir tema olan ölümü, başka bir bakışla insanlığın en büyük baş ağrısı olan ölümü, daha doğrusu ölümle hayat arasındaki en küçük dengeyi işaret eden ‘balkon’ şiiri de¹¹⁵ Böylesi çok boyutlu bakışlara müsait böylesi değerlendirmelere açıktır.

Biz bu bölümde daha ziyade anne metaforu üzerinde tesbitleri yapıp çocuk üzerine söyleyeceklerimizi üçüncü bölüme bırakacağız. Anne daha önce de

¹¹³Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 28.

¹¹⁴ M. Fatih Andı - Hasan Akay, **41 Dize 41 Yorum**, Hat Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 116.

¹¹⁵Karataş, **a.g.e.**,s.280.

belirttiğimiz üzere ulvi ve ideal bir varlık olarak karşımıza çıkar. Geleneği yüklenicisi, aktarıcısı İslâmîdeğerlerin mücessem bir temsilî, bir kodudur Karakoç şiirinde “Balkon” şiirini de annenin hem çocuğa bağlılığı, koruyuculuğu yönünden hem de geleneğin timsali olma yönünden ele almak suretiyle inceleyeceğiz. Bunun için Balkon şiir hakkında genel bir çerçeve çizmek yerinde olacaktır. “Balkon şiirinin teması, modern mimari anlayışının insan üzerindeki olumsuz etkisidir. Şair bunu balkon göstergesini kullanarak vermektedir. Bilindiği gibi balkon anlayışı daha çok Batılı mimarının bir özelliğidir. Özellikle apartman kültürünün yaygın olduğu dönemden itibaren, çok katlı binalarda yaşayan insanların dışarıyla temasını sağlamak için başvurulmuş bir yöntemdir. Ancak şaire göre faydadan çok zararı olan bir mimari unsurdur balkon. Hele çocuklar söz konusu edildiğinde! Çocuklar, hareketli oluşları, sürekli dışarı çıkmak için balkonu tercih edişleri, kontrollerini sağlamakta güçlük çekmeleri bakımından balkonu olumsuzluklarından ziyadesiyle etkilenirler.”¹¹⁶

Balkonu Batı uygarlığının bir kodu şeklinde düşündüğümüzde onu evlere sokulmuş bir kapan olarak düşünebiliriz. Evin güvenliğini tehdit eden, evin içine dışarıdan sızan ve evdekileri tehdit eden bir yapı olarak balkon, evin bir köşesine kurulmuş bu kapan, çocukları tehdit etmektedir. Burada daha derin bir boyutla baktığımızda evi İslam medeniyetini temsil eden bir kod olarak aldığımızda balkon, evin içindeki çocuğu yani değerleri yüklenen dirilişi gerçekleştirecek olan çocuğu öldürmekte, evin dışına atmaktadır. Anne balkonu gerisinde çocuğun ölümünü, düşüşünü çaresiz ve hüznü bir halde seyre dalmaktadır. Evin içindedir ama ev eski ev değil, Batı medeniyetinin yakalamak istediği de İslami ve geleneksel hayatı tutan ve geleceğe taşıyacak olan ve direnişin geleceğin teminatı olan çocuktur. Çocuğu ve anneyi geleneğin bir kilit hükmü balkonu da Batı’yı temsil eden bir kod olarak düşündüğümüzde ki şiir bunu böyle yorumlamaya gayet müsaittir balkondan düşen ya da balkona kısıtılan çocuk aslında kendi evinden yani geleneğinden değerlerinden kopmuş çocuktur. Çocuğun ölümü gerçekleşmiştir. Anne onun arkasında eli kolu bağlı çaresiz ve hüznü dolu bir yitiriştir. Ölen çocuğun arkasında bakakalmaktadır. Burada el annenin

---

¹¹⁶<http://eyupkulturmerkezi.blogspot.com/2011/07/balkon-sezai-karakoc-ismet-emre.html>

çaresizliğini anlatmaktadır. Evden çıkan ölüme düşen çocuğu karşısında direnişsiz kaldığını imlemektedir. Evin içerisinde eli kolu bağlı demirler arkasında kalan anne şiirin hem merhamet damarını güçlendirmekte hem de evin yıkılmışlığı karşısında çaresizliği yüklenmektedir.

Körfez isimli şiir kitabının içinde bulunan “Balkon”u körfez şekli üzerinden okumamız mümkündür. Körfez şekil itibariyle karanın dışına çıkmış denizdir. Evi kara olarak düşündüğümüzde deniz evin dışına taşan evden ayrılmış değerleri temsil etmektedir. Çocuk da bu denizin yani Batı’nın tehlikenin sularına gömülmüştür. Anne hala evdedir ama ev eski ev değil, bütünlüğü bozulmuş, dinamikleri çözülmüştür. Denizi burada batı medeniyeti olarak mümkündür. Batı medeniyeti aslında bir deniz medeniyetidir. Bütün keşifler bütün buluşlar ve neticesinde kendini gösteren emperyalist amaçlarını gerçekleştirmişleridir. Bunun yanında Doğu medeniyetleri de varlığını karada ortaya koymuştur. Bu karşıtlığı düşündüğümüzde evi kara balkonu da kara içine sokulmuş bir deniz yani batı olarak düşünmemiz farklı bir bakış açısı oluşturabilir kanaatindeyiz. Mahremiyeti, öz değerleri temsil eden evin içine sokulmuş tehlike çanıdır adeta balkon. Anne evin içindedir ama çocuğunu yitirmiştir. Annenin o vaziyeti geleneğin bozuluşu tepkisiz kalışı, direnişsiz halini imlemektedir adeta. Balkon bazen de annenin gözlendiği bir zemin olur. Anne evin içinde değildir, dışarıda olan bu sefer annedir, “Ve çocuklar suya inen /Üzgün incir yaprakları” gibi annelerinin yoluna gözlemektedir.

“Balkona çıkarız geceleri
Denize bakarız uzun uzun
Görmek için gözlerini
Ta uzaklarda yaşayan annemizin”¹¹⁷

Yoktur Gölgesi Türkiye’de şiirinde çizilen ve sinyalleri verilen anne profilinin bir izdüşümü, süreği diyebileceğimiz dilinden yunus ilahileri düşmeyen tabiata imani bir nazarla bakan anne kimliğini çocukluğumuz şiirinde de görmekteyiz. Evin sıcaklığını temin eden ve evi uhrevî bir havayla dolduran anne kimliği açısından önemli bir temsil olan bu şiirin annenin çocuk muhayyilesinde

---

¹¹⁷Karakoç, **GünDoğmadan**, s. 82.

eviyle bütünleşerek kalması Yoktur Gölgesi Türkiye’de” şiirinde sıcak bir atmosferde verilmektedir.

“Sabahları gün doğmadan uyanır
Dilini yutacak gibi olur içi kanlanır
Gün boyu çalışır aydınlanır
Kederini anlarsanız size ne mutlu
Acır fakir çalışan kadınlara
Titrer bir gönül kıracak diye hanım dizi”¹¹⁸

Müslüman ev kimliğini yansıtan ve annenin sıcaklığıyla ayakta kalan önemli şiirlerden biri “Çocukluğumuz”dur.

“Babamın uzun kış geceleri hazırladığı cenklerde
Binmiş gelirdi Ali kırata
...

Babam lambanın ışığında okurdu
Kaleler kuşatırdık, bir mümin ölse ağılardık
Fetihlerde bayram yapardık
İslâm bir sevinçti kaplardı içimiz
...

Kediler mangalın altında uyurdu
Biz küllenmiş ekmekler yerdik razı
İnanmış adamların övüncüyle
Sabırla beklerdik geceleri”¹¹⁹

“mütevekkil ve yoksul” müslüman ev atmosferinin belirlediği güzel örneklerinden olan bu şiirde ev sıcaklığı, mahremiyeti yüklenmiş manevî soluklu bir evdir. Müslüman evinin içi rızayı gözeten, mütmain, mütevazi ve derinliklidir.

Hızır’la Kırk Saat’in ilk bölümünde eski evlerin anılışı bize müslüman ruhunun sindiği “eski” evlerin profilini çizen önemli ayrıntılar içermektedir.

“Her evde kutsal kitaplar asılıydı
Okuyan kimseyi görmedim
Okusa da anlayanı görmedim”¹²⁰

---

¹¹⁸A.g.e.,s 83.

¹¹⁹A.g.e.,s. 98.

¹²⁰A.g.e., s. 175.

Müslüman ev kimliğinin bizlere imleyen bu mısralar şimdinin evleri için de Kur'an hükmünün kalktığını, uhrevi atmosferin yitirildiğini imlemektedir. Artık evler Kur'anı sergileyen bir müze hükmündedir. Sadece manevi ve vicdanî tatmin aracı haline gelmiştir. Okuyanı hele idrak edip yaşayanı olmayan Kur'anlar şimdinin evlerinde bir dekor gibi durmaktadır. Hızır " görölüp geçilen yerlerde, açılan kapılarda, dolaşılan evlerde çağın olumsuz yüzü(nü) okunmaktadır."¹²¹ Burada evi daha geniş bir boyutta medeniyet, gelenek olarak alımlamamız mümkündür. Bu boyutlanma bize modern çağın "yarasası olan Batı'nın İslam medeniyeti üzerindeki ahlakî hasarlarla yarattığı manevî çözülüşün metaforik bir okumasını yapmamıza imkân sağlamaktadır. Şiirin ilk kısımlarında yer yer, iç içe, yan yana zikredilen bugün ve dün / hal ve mazi ev üzerinden dokunmaktadır.

"Çok sağlam surluşehirler"ın dinamiğini yaratan evler eski manevi soluğunu yarasaların yani modern hayatın inşacısı Batı zihniyetinin hakimiyetinde yitirmiştir. "katı ve sert kentler"ın evleridir bunlar. Çünkü Hızır'ın dolaştığı ülke 'ayını kaybetmiştir'.

"Aradığım bu ülkede yok
Taşlar hatıra yazılamayacak kadar
Fazla kararmış"¹²²

hayıflanması aslında derûnîlikten iz kalmamış bir ülkenin panoramasıdır. Bu ülkenin geçmişten izi olan evleri yok olmuştur. Yukarıda bahsettiğimiz diğer şiirlerle birlikte okuduğumuzda şimdinin ve geçmişin evleri ahlaki manevî alandaki çözülüşü anlayabilmek noktasında önemlidir.

Anneler "evini doğuran kadın" lardır.¹²³ Evlerini gül yapraklarıyla dokuyan yağmur bereketiyle çoğaltan annelerdir.

"Ben yeşil bir yağmur gördüm
Annemin kova kova taşıdığı
Çamaşır yıkadığı en çok gülleri suladığı

Savaş günleri bizi bırakıp giden

¹²¹Karataş, a.g.e., s. 290.

¹²² Karakoç, Gün Doğmadan, s.173.

¹²³ Ömer Erdem, Evvel, Everest Yayınları, İstanbul, 2010, s. 64.

Babamın tutuklandığı günlerde
Evin temeline harçla karılarak dökülen”¹²⁴

Ev Sezai Karakoç şiirinde sıcaklığın, samimiyetin içinden yükselir. Evi ayakta tutan ona “soylu fakirliği” sindiren anneler evin içini bir bahar havasına büründürmektedir. İhtiyar anneler bu evin “özü değişmemiş” değerlerini evin içine ören kişileridir.

“Baharla birlikte
Yoğurt peynir süt kuzu sesleri
Özü değişmemiş bir bereket gibi
Soylu fakirliğin bereketi olan
Geliyor benim eski zamanlardan kalma
İhtiyar kadınlarımın evine”,¹²⁵

Bu bahar havası evin içinde bir muştı gibidir. Baharın gelişiyile canlanan, canlandırılan evler Hızır’dan bir iz taşımaktadır. Baharda ev bereketlenir, çoğalır. Burada evi yine İslam medeniyetini temsil eden boyutuyla düşündüğümüzde önemli bir seviye yakalar. İhtiyar anneler nezdinde evlerin yani medeniyetin tekrardan dirilişe ereceğine dair yorumlar çıkarmamız mümkündür:

“Gül yeni bir yıl gibi
Yetişir evlere muştı gibi
Hızır fısıltısı say onu”,¹²⁶

Evin harcını karan, “ellerinin emeğiyle”, “dudaklarında gül türküleri”yle anneler evlerini yaşatan ve diri tutanlardır. Evi kışa hazırlayan, bahçenin nimetleriye evini ayakta tutan annelerdir.

“Kuşlar dolmuş bahçemize
Konmuş nişasta güneşe
Domates suyu ve ipe dizili biber
Tarhana ve bulgur
Evin kışı yazda hazırlanır
Kazanlar kaynar
Ateşler yakılır
Dut kurutulur
Teşbih taneleri gibi kiraz ve vişne
Biriktirilir evin kilerine
Yaz bir yay gibi gerilir yılın üstüne

¹²⁴A.g.e.,s. 342.

¹²⁵A.g.e.,s. 367.

¹²⁶A.g.e.,s. 372.

Kış sıkıştırılır
Düşünceden başlayarak
Ellerin emeğiyle
Bütün bunlar kadınların sanatı
Ve dudaklarında gül türküleri ”¹²⁷

Taha'nın Kitabı'nda annenin ölümü bir evin sönüşü, ve evin dinamizminin yıkılışı olarak çarpıcı bir şekilde geçmektedir. “Evin ölümü başlığı altında devam eden şiir Taha'nın yitirdiği evi karşısında içine düştüğü çaresizliği ve çıkış yolları aramasını anlatmaktadır. Burada “ev” vatanı temsil etmektedir. “Mimar batıdaydı ev oraya gidecekti” derken şair, Batı'nın Doğu üzerinde kurduğu hâkimiyetin boyutunu da gözler önüne sermektedir.”¹²⁸ Evin ölümünün annenin ölmesiyle yani yitirilişiyle anlatılması evi ayakta tutanın anne olmasıyla ilgilidir. Anne yoksa ev de olmayacaktır. “Doğu'ya ait değerler teker teker yitip giderken bir toplumu hatta medeniyeti ayakta tutan değerlerin” koruyucusu olan annenin ölümü evin yok oluşu anlamına gelmektedir.”¹²⁹

“Ve ilkin düştü ilkin
Anne indi demire
Bir ağıt var çamaşır ipinde bile,
Artık kurşundan gölgeler baba ve kardeşler
Durup suçluyorlar birbirlerini
İlerlerken lanetliyor her biri kendisini
Öldü anne ve mutfaklar kilitlendi
Kilerler boşaltıldı farelerce
Anne gitti ve evler döndü yazlık otellere
Anne gitti ve sular buruştu testilerde
Artık çamaşırlar yıkansa da hep kirlidir
Herkes salonda toplansa da kimse evde değildir
Bir vakitler anne açarken kapıyı
Şimdi kimse yok kapayacak kapıyı
Anne gitti ve açıklandı ki
Yarasalar da incir buğusu gibi bir şeydi”¹³⁰

---

¹²⁷ A.g.e., s. 392.

¹²⁸ Özlem Özbay, “Bir Diriliş Nesli ve Onun Destanı: Taha'nın Kitabı”, **Sezai Karakoç**, Haz. Mehmet Çelik- Yakup Çelik, Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara, 2010, ,s.396.

¹²⁹ A.g.e., s.397.

¹³⁰ A.g.e., s. 318.

Evler annenin ölümüyle otel odalarının sığ ve yabancı ortamına bürünmüştür. Evler annenin ölümüyle âşinasız hale gelmiştir. Yalnızlaşmış ve yabancılaşmıştır evin sahiplerine.

2.3. Anne: Gül Yetiştiren Kadın

Sezai Karakoç geleneksel edebiyatın içinden devşirdiği imgelere yeni bir öz ve dinamik bir mana katarak onları çoğaltır. Bu imgeler yoluyla hem geçmişin birikiminden yararlanma hem de modern şiire yeni bir soluk getirme yoluna giden şairin şiirlerine sindirdiği, geleneksel ve modern şiir içerisinde erittiği imgelerin başında “gül” gelmektedir. Gülün edebiyatımız içerisinde müstesna bir yeri vardır. “Klasik Türk edebiyatında gül güzellik sem

bolüdür. Aşkın, âşık olunan sevgilinin, safiyet ve bekâretin sembolüdür. Sevgili gül yüzlüdür, gül dudaklıdır, gül yanaklıdır, gül kokuludur. Sevgiliye “gül” diye hitap edilir.”¹³¹ Gülün sevgiliye hitaben yüklendiği bu manalarla birlikte bir de dinî anlam yüklendiği görülür. Bu anlam alanında Hz. Peygamber’e uzanan bir gül damarı söz konusudur. “Gül Hz. Peygamberin yüzünün güzelliğini hatırlatır, onun sembolüdür. Yunus Emre’ye atfedilen bir ilâhi:

“Gül, Muhammed teridir.”

der. Halk arasında hâlâ gül koklarken salâvât getirme âdeti bu benzetmeye dayanır”¹³² Gülün bu derin ve çok çağrışımlı anlam katmanı Sezai Karakoç’ta bunlara ilaveten yeni bir öz ve misyon yüklenerek çoğalan ve mânâ zenginliğine ulaşan bir seviyeye gelir.

Gül Sezai Karakoç’ta dirilen imgelerden biridir. O “Gül Muştusu”nda, klasik şiirimizin en önemli mazmunlarından biri olan ‘gül’ü yeni ve çağdaş bir anlamı çağrıştıracak şekilde modern şiirimize kazandırmış, onu yeniden şiirin burcuna koymuştur.”¹³³

¹³¹ M. Fatih Andı, *Güneşe Tutulan Ayna*, Hat Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 96.

¹³² *A.g.e.*, s. 90.

¹³³ Karataş, *a.g.e.*, s. 308.

Biz bu bölüm içerisinde gülün anneyle kurulan ontolojik bağını incelemeye çalışacağız. Gül ve anne ilişkisinin hangi minval üzere kurulduğunu anlama yoluna gideceğiz.

Bahar imgesi etrafında inşa edilen diriliş düşüncesi içerisinde baharın gelişi demek olan gül, çocuğun gül ile bağını daha net ortaya koymaktadır. Anne de bu gülün yetiştiricisi ve büyütenidir: Bahar diriliş düşüncesi içerisinde muştuyu yüklenir. Anne, çocuk, gül arasındaki bağlantının izini sürebileceğimiz şu mısralar önemlidir::

“Bahar gelmiş gülü zorlamada
Bulutun içinde gülün özü döğülmede
Sonra bir yağmurla
Ufak bir esintiyle
Dökülecek bahçelerin üstüne
Çocuğu olmayan kadınlar yarasına
Birebir bir merhemdir”¹³⁴

mısralarında sürebiliriz. Gül suyunun kısır olan kadınlara içirilmesi inancından yola çıkarak anneyle gül arasında kurulan ilişki önemlidir. Hem bir inanışı ihtiva eden hem de anne rahminde yeşerecek olan çocuğun gülden bir işaret taşıyacak olması dikkat çekicidir. Söz konusu şiirin devamında gülün annelere merhem oluşuyla “yıkılmış bir dünyayla / kana boyanmış bir geçmiş zamanla/ yapılan bir dünya arasında” gülün açılışı, baharın gelişiyile dirilecektir.Çocuk üç mevsimde ölse de en azından baharda dirilen, baharda açan bir güldür:

Şairin çocukluğuna döndüğünde gülle annenin birbirine yansıyan halleri birbirinden işaret ve akis taşımaları önemlidir. Çocuk gülle dolu bir kasabada annenin yankısını bulmaktadır. Her ikisi de baharın müjdecisidir. Nasıl ki gül baharın gelişimini haber edip tabiatı diriltiyorsa anne de çocuğun muhayyilesinde öyle yâd edilir. Bir gül hassasiyetinde çocuğunu yetiştiren anne “gül”den bir öz taşır.

“Ey şair kelimeler ülkesine gir gülle
Çocukluğun güllerin kasabasıydı sanki
Baharda anne ve gül çifte aynaydı sanki sana,¹³⁵

---

¹³⁴A.g.e.,s. 367.

Anne gülün yetiştiricisidir. Burada metaforik bir okuma yoluna gidersek gülü çocuk olarak düşünmemiz gerekir. Çocuk diriliş bahçesinin gülüdür, dirilişin habercisidir. Bir muştudur, baharı müjdeleyendir. Anne de bu diriliş çocuklarını bahçesine diken ve büyütendir.

“Her gün bahçesinden
Gül devşirmek için
Senin için güle sabırsızlaşan
O anneyi
Annenin sağlık günlerini”¹³⁶

Gül daha önce belirttiğimiz gibi Hz. Peygamberin kokusu, teri olarak edebiyatımızda geçmiştir. Halk inanışlarında hala kendisini gösteren bu özdeşleştirme bu açıdan güle diğer çiçeklere nazaran bir üstünlük payesi verir. Karakoç bu inanıştan ve gülün yüklendiği bu anlamdan istifade eder. Anne terini gül kokusuna teşbih eder. Bu anneye yüklediği kutsiyettir. Annenin peygamberden bir iz bir işaret taşıyan yönü vurgulanmaya çalışılmıştır. Anneyi peygambere yaklaştıran yani diriltici soluğu, baharı getirici noktasında anne ve peygamberi aynı zeminde değerlendirmiş olabileceğini düşünmekteyiz. Böylelikle anne “ anne imgesinin dinsel duyarlılığı, şairin şiirinin dünyevî olmaktan ziyade uhrevî olduğu sonucuna götürür.”¹³⁷

“Kasabamın gülleri
Anne teri”¹³⁸

Gül, kokusuyla nam salmış ve nadide bir mevki elde etmiş olan bir çiçektir. Gülün kokusu annenin kokusundan bir esinti taşımaktadır. Annenin gülle olan bu münasebeti baharı müjdeleyecek çocukları yetiştirecek olması hasebiyledir. Anneyi gül ağacı gibi görürsek çocuk da bu ağacın bir çiçeği olan çocuktur. Çocuklar annenin bu kokusunda bir rayihadır. Onun için anne hem güldür hem de gülün yetiştiricisidir.

---

¹³⁵A.g.e.,s. 436.

¹³⁶A.g.e.,s. 219.

¹³⁷ Hüseyin Yaşar, Sezai Karakoç'un Medeniyet Tasavvurunda Anne, **International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 7/4, Ankara, 2012, s.3218.

¹³⁸Karakoç, **Gün Doğmadans**. 387.

“Gül yaprağından kubbe
Gül fidanından çatı
Gül kokusundan anne
Gül şurubundan aşk sanatı,¹³⁹
Anne
Ellerin emeğiyle
Bütün bunlar kadınların sanatı
Ve dudaklarında gül türküleri”¹⁴⁰

Anneler geçmişin mirasını omuzlarında taşırlar. Onları çocuklara tevarüs ettiren, onları geçmiş aşısını vuran anneler. Gözyaşlı anneler “bengisudan arı” gözyaşlarını vakti geldiğinde yetiştirdikleri “gül çocuklar” a serpeceklerdir. Güllerini bu suyun membaından besleyeceklerdir:

“Birinci Cihan Savaşının
Rasladığı bir kız emarisine
Siler bengisudan arı
Gözyaşlarını
Anlat anlat bu gözyaşlarını anlat
Bir gül gibi açan
Her çocukta
Vakti gelince
Doğu çibanlarını”¹⁴¹

2.4. Anne: Geleneğe ve Kutsala Açılan Kapı

Sezai Karakoç şiirinde geleneği yaratan ve devam ettiren, geleneği tevarüs ettiren ve yaşamlarına sindiren, bir kimlik olarak anne vurgulu bir şekilde işlenmiş ve dokunmuştur. Çocuğun manevî damarını oluşturma, dinî bilincini geliştirme, imanî duyusunu arttırma noktasında çok önemli bir misyonu yüklenmiş olan anneler böylelikle çocukları için ilk önce dine daha sonra geleneğe açılan kapıdır. Bu noktada “Çocukluğumuz” şiiri bu düşüncemizin en vurgulu örneğidir.

“Annemin bana öğrettiği ilk kelime
Allah şahdamarımdan yakın bana benim içimde
Annem bana gülü şöyle öğretti
Gül, O’nun O sonsuz iyilik güneşinin teriydi
Annem gizli gizli ağlardı dilinde Yunus

---

¹³⁹A.g.e., s. 382.

¹⁴⁰A.g.e., s. 392.

¹⁴¹A.g.e. s. 399.

Ağaçlar ağlardı gök koyulaşırdı güneş ve ay mahpus”¹⁴²

Çocukluğumuz şiiri anneye dinî telkin, dini uyandırış noktasında çok önemli bir fonksiyon yüklemiş olur. Anne çocuğun dini uyanışını Allah’ı idrak, peygamberi bilme noktasındaki ilk mürebbiyesidir. Şuura erdirme, imanî kapıyı aralama, çocuğun İslamî kimliğini inşa etme konusunda çocuğun annesi vazgeçilmezidir. “Andolsun insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz, çünkü biz ona şah damarından daha yakınız.” ayeti ışığında çocukta dini bilinç surunu diken annenin çocuğa daha sonra işlediği peygamber sevgisidir. Gül “Hz. Muhammed’in sembolüdür. Klasik tasavvufî edebiyatımızda da, tekke şiirimizde de bu böyledir. İlahilerde Hz. Peygamberin kokusudur gül kokusu. Yunus Emre’ye atfedilen birilâhi

“Gül , Muhammed teridir.”

der. Halk arasında hâlâ gül koklarken salâvât getirme adeti bu benzetmeye dayanır. Gül Hz. Peygamber’in yüzünün güzelliğini anlatır.”¹⁴³ Halk arasında gülün Hz Peygamberi karşılaşması annenin temessül ettiği bir inanıştır. İlahilerden, halk arasındaki inanışlarından mülhem çocuğuna Hz. Peygamberi gül üzerinden öğretmesi annenin çocuğu hem geleneğe eklemlediğini hem de ona peygamber sevgisini aşıladığını gösterir. Annenin dilinde eriyen ilahiler çocuğa aşılana Allah ve peygamber sevgisini güçlendiren, anne nezdinde somutlaştıran önemli ayrıntılardır. Şairin çocuk muhayyilesinde derin bir iz bırakmıştır.

“Beş bölümlük “Köşe”, şiiri Karakoç okurlarının, baş tacı şiirlerindedir. Lirik söyleyişle, etkileyici atmosferiyle, zengin çağrışımlara açık olan anlam katmanlarıyla , geleneksel ve modern şiir öğelerini harika bir uyum uyum içerisinde bir araya getirmesiyle görkemli bir şiirdir.”¹⁴⁴Geleneksel kodlar Sezai Karakoç şiirinde yeni bir öz katılarak dirilir ve yüklendiği anlam boyutu çok yönlü olur. Köşe şiiri de bu kodların yeniden ihya edildiği yeniden iç dönüşüm yaşadığı şiirlerden biridir. Biz Köşe şiirinde geçen imgeleri uygarlığımız ve

---

¹⁴²A.g.e., s. 97.

¹⁴³Andı, A.g.e.,s. 90.

¹⁴⁴Karataş, A.g.e., s. 270.

kültürümüz içerisinde yüklendiği anlamlar düşünmek durumundayız. “Yoksa Leyla, çeşme imgeleri sıradanlıktan kurtulamazlar.”¹⁴⁵ Köşe şiiri içerisinde geçen çeşme imgesi mânâ derinliğini anneye benzetilmesinden anne de geleneğe açılan kapı olma özelliğini çeşmeye teşbih edilmiş olma üzerinden yakalar. Leyla nezdinde ideal sevgili formunun çizildiği “Köşe” şiirinin son kısmı sevgilinin anneye benzetilmesiyle kutsal bir renge bürünür. Karakoç şiirlerinde genel itibariyle kutsal bir zeminde işlenen annenin sevgiliye benzetilmesi sevgilinin değer seviyesini yükseltir, onu yüceltir. Burada asıl üzerinde durmak istediğimiz annenin çeşmeyle bir tutulmasıdır. Sevgilinin bölünmez bir anne oluşuyla çeşmeye yüklenen değerleri de yüklenmesi önemlidir. Çeşme Karakoç şiirinde geleneğin önemli bir işaretidir. “Sezai Karakoç şiirinde çeşme önemli bir kod, kilit bir hükümdür şiire düşülen. Şair “eski zamanların karvizitleri” gibi duran, “unutulmuş bir uygarlığa giden yolun üzerinde bulunan çeşmelere”¹⁴⁶ derin bir mana yükler. “Eski zamanın kartvizitleri”¹⁴⁷ olan çeşmelerin anneye benzetilmesi ve bu iki imge arasında organik bir bağ kurulması bize annenin bir çeşme gibi gelenekten bir iz taşıdığını geleneğin mücessem bir varlığı olduğunu gösterir:

“Hangi köşesinde huzur o köşesinde sen
Hangi köşesinde yeni çağlara uygun odalar
Ben bölünmez bir şairsem
Sen bölünmez bir anne
Bir çeşme”¹⁴⁸

Taha'nın Kitabı”nda annenin çeşmelerden yeşil bir yağmur suyu taşıması anne –çeşme ilişkisini gelenek çatısı altında birleştiren bir başka misaldir:

“Korkulara karşı acı âfat suyu içtim
Şerbetlendim
Yılana akrebe karşı
Baharda aşı işareti alınma kırmızı toprak tazesinden
Aşure yedim muharrem ayında
İçmedim kana kana su Kerbelâ günlerinde
Ben yeşil bir yağmur gördüm
Annemin kova kova taşıdığı çeşmelerden”¹⁴⁹

¹⁴⁵ Ali Haydar Haksal, **Sezai Karakoç Eleğimsağmalarda Gökanıtı**, İnsan Yayınları, 2007, s.95.

¹⁴⁶ Karataş, **A.g.e.**, s. 330.

¹⁴⁷ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 465.

¹⁴⁸ **A.g.e.**, s. 57.

¹⁴⁹ **A.g.e.**, s. 341.

Yeşil yağmur suyunu geleneksel ve dinî değerler olarak görürsek anne geleneğin çeşmesinden bu suyu taşımaktadır. Çeşmenin anneye özdeşleşmesi geleneksel kodlar açısından anneye yüklenen önemli bir misyondur.

Annenin geçmişe dönük yüzü, geçmişten gelen değerleri temsil etme özelliği “Pişmanlık ve Çileler” şiirinde de kendinin göstermektedir.

“Annenin başı elleri arasında,
Parmağında aydınlık günlerden kalma yüzük.
Bir fotoğraf asılıdır duvarda:
Aynaya, geceye, maziye dönük;
Annenin başı elleri arasında”¹⁵⁰

Şiirde annenin başını elleri arasına alarak çaresiz bir duruşla geçmiş günlerden kalan fotoğraflara bakması yitirilen geçmişi ve buna bağlı olarak geleneksel değerleri imlemektedir. Bu noktada şiir içerisindeki yüzük imgesi önemlidir. Aydınlık günlerden bir işaret olan bu yüzük “inanç yüzüğü, aşk yüzüğüdür. Bu yüzük alınyazısı yüzüğüdür.”¹⁵¹ Bu yüzük dine ve geleneğe dair değerleri simgeliyorsa bu yüzüğün annenin elinde olması bu değerleri taşıdığını ve yüklendiğinin gösterir. Bu değerlerin yitirilişi de anneyi çaresiz bırakmıştır. Fakat yüzük hala annenin parmağındadır ve yüzüm maziye dönüktür.

Anneler geçmişi çocuklarına taşıyandır. Savaşta öldürülmüş babalarının daha geniş manasıyla atalarının mirasını çocuklara tevarüs ettiren annelerdir.Çocuğa dinî ve tarihî bilinci veren annelerdir.

“Kerpiç taşıyarak gölgesini kısaltan
Ah yüzü kurumuş bir bağın çalı çırpısına dönmüş
Yaşlı kadınlar korosu
Sessiz bir yası yüzleriyle okuyanlar
Bir cihan savaşını matem tülbentinde damıtanlar
Benim kadınlarım konuşmamaları bile bir tarih olan
Evlerini örten budakların ötesinden”¹⁵²

¹⁵⁰A.g.e., s.24.

¹⁵¹ Sezai Karakoç, **Makamda**, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2005, s.32.

¹⁵²Karakoç,**Gün Doğmadan**, s. 365.

Savaşta veya kan davalarında öldürülen eşlerin hatırasını çocuklara telkin eden de annelerdir:

“Kadınlar büyütürler çocuklarını
Bir aşu vurur gibi şahdamarlarına
Göstererek öldürölmüş babalarının
Kanlı giysilerini”¹⁵³

Anadolu kadını, kan davaları, savaşlar ,tarla kavgaları, kız kaçirmalar ya da kız kaçmaları, namus davaları arasında bir buğday tanesi gibi öğütölür. Onların gözyaşları mübarektir, bengisudur. Karakoç Anadolu’da yaşanan bu olayları önce bir bir sayar ve sonra bir anne yüreğinde mihenk taşına vuru gibi bir hükme ulaşmak ister.¹⁵⁴

“Yıllarca sonra bir gün
Bir bahar gecesinde
Açar özlü gençlik sandıklarını
Saçları acıyla ağarmış bir anne
Bir Güneydoğulu kadın
İddiasız anıtı
Birinci Cihan Savaşının
Rasladığı bir kız emarisine
Siler bengisudan arı
Gözyaşlarını
Anlat anlat bu gözyaşlarını anlat
Bir gül gibi açan
Her çocukta
Vakti gelince
Doğu çıbanlarını”¹⁵⁵

2.5. Anne: Biz ve Onlar

“Ötesini Söyleyemeyeceğim”¹⁵⁶ şiiri Tunus’lu küçük bir kız çocuğunun emperyalist Batı’ya karşı masum ve keskin direnişini merkeze alan bir şiir olması hasebiyle bu şiiri üçüncü bölümümüzde “direnişçi çocuklar” başlığı altında incelenecektir. Burada konu edineceğimiz şiirin dinamiğini tutan, şiirin ana

---

¹⁵³A.g.e., s. 373.

¹⁵⁴Aslan, **Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Kadın ve Aşk Olgusu**, s. 104.

¹⁵⁵Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 368.

¹⁵⁶Karakoç, **A.g.e.**, s.46.

kahramanı Tunuslu küçük kızın Batı karşısındaki dik ve özgüvenli duruşunun altında sessiz bir telkin olarak direnişin zeminini döşeyen anne kimliği önemli bir misyon yüklenmektedir. Şiirin çarpıcı başlığı “”Ötesini Söylemeyeceğim”” ifadesinde çocuğa ötesini söyleyemeyecek olma terbiyesini vermiş olan ve daha şiirin başlığında kendisini hissettiren, ilerleyen bölümlerde ise varlığını tam anlamıyla ortaya koyan anne şiirin önemli kahramanından biridir. Zaten Sezai Karakoç şiirinde çatı çocuğun üzerinden kurulmuşsa o mısralara değen bir anne eli mutlaka ya açıktan ya dolaylı olarak kendisini gösterir.

“Ötesini Söylemeyeceğim” şiiri mukayeseli bir zeminde işlenir. Dünyevî olana itibar eden, hırslarına yenik düşmüş, hakikatin özünde uzaklaşmış “onlar” yani Batı, bir de hakikati, değerleri yeniden ihya ve inşa edecek olan Biz yani Müslümanlar vardır. “Ötesini söylemeyeceğim şiirinin de bulunduğu şiir kitabına da adının veren Şahdamar şiirinde bir noktayı da gözden kaçırmamak gerekir. Şahdamar şiirinde kendilerini İslam ve Müslümanlar karşısında konumlandıran kesimle(şiirde siz) Müslümanların (şiirde biz) karşı karşıya getirilip hesaplaşması yapılır. Şiirde siz denilenler tamamıyla dünyevî çıkış noktalarına bağlı eğreti ve geçici değer yargılarıyla hayatlarını ören hakikatle bağının koparmış kişilerken; biz kavramı içinde yer alan müminler cemaati ise kendilerine ve dinlerine yapılan zulümler, yok etme çabaları karşısındaki çocuklar” güçlü bir dinamizme dayanan direnişin öncüleri olurlar.¹⁵⁷ Ötesini Söylemeyeceğim şiirinde bu çocuklar tek bir çocukta mücessem hale gelmiştir. Adeta direniş ete kemiğe bürünmüştür. Tunuslu on yaşındaki kız “mahcup ve onurlu” çocukların sesi olmuştur. Ateş hattındaki direniş anıtı hükmündedir.

Şiirde Batı’nın ahlakî değerleri ile Müslüman toplumun ahlâkî değerleri kadın kimliği üzerinden ortaya konulmuştur. Bu iki kadın kimliği onlar ve biz ayrımını net bir şekilde açık etmektedir. Bu ayrım ve idrake varış şiirde küçük bir kız çocuğunun dilinden ifade edilir. “Bu şekilde ideal kadınlara

---

¹⁵⁷ Ali Osman Sönmez, “Ötesini Söylemeyeceğim Şiirinden Hareketle Sezai Karakoç Şiirinde Kadın”, **Kahramanmaraş’ta Sezai Karakoç’la Kırk Saat**, Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş, 2006, s. 180.

yabancı/dejenerekadın tipinin mukayesesi yapılır bir bakıma”¹⁵⁸Masumâne bir duruş ve keskin bir şuurla dile getirilen bu ayırım, çocuk zihninde ve terbiyesinde anne rolünü ortaya koyması bakımında önemlidir.

Şiirde Bay Yabancı “kurabiye yüzlü”, “tepesinde iki kısa biri uzun üç tüyü olan” bayanını başka bir biriyle aldatmaktadır:

“Elinizle onu belinde tutuyordunuz sonra öpüyordunuz
Siz bizi görmüyordunuz
Biz ağacın tepesinden seyrediyorduk
Siz onu çok öpüyordunuz”

sözleriyle her şeyin farkında olduklarını hissettiren küçük kız daha ötesini söylemez. Annesinden almış olduğu terbiye ve edep onu sessizliğe sevk eder. Çünkü küçük kız ötesini söylemenin ayıp olduğunu öğrenmiş ve bilmiştir.

“Annem böyle konuşmak ayıptır dedi”

Bu suskunluk Bay ve Bayan Yabancı’nın “kirli dünyalarını” daha tesirli anlatmaktadır. Sessizliğin derinliği, hem anneden tevarüs edilen terbiyeyi ve ahlakî ölçüleri temsil eder hem kirli dünyanın seviyesizliğini daha derinden imler. Ötesi söylenemeyecek olan şey o kirli dünyanın en vurucu tarifi olmaktadır. Anne böylelikle çocuktaki siz- biz ayırımını netleştirmiş olmaktadır. Bu ayırım çocuğun karşı koyuşundaki, dik duruşundaki enerjiyi besleyen temel dinamiktir.

“Annem o kadına şeytan diyor
Bizim kediler de ona tuhaf tuhaf bakıyorlar
Siz şeytanı çok seviyorsunuz galiba Bay yabancı
Siz şeytanı niçin bu kadar çok öpüyorsunuz”

Kızın annesi, batılıların gayr-i meşru aşk ilişkilerini ayıp karşılıyor, o kadını şeytan olarak görüyor, kedileri bile ona tuhaf bakıyor. Burada Doğu-İslam dünya görüşü ve ahlakî değer yargılarının batıyı yargılayışını izliyoruz. Şiirde İslâm ahlâkına ters bir yaşama biçimine sahip olan seküler batılı kadın vücutça

---

¹⁵⁸Karataş, A.g.e.,s. 373.

daha güzel olmasına rağmen Müslüman kadın, daha efendi ve utangaç bir tip olarak sunuluyor”¹⁵⁹

Şeytanla bu kadar yakın olan, şeytanlarını her an içlerinde taşıyan, birbirlerinin şeytanları olan yabancıların bu ahlakî düşüklükleri “annem o kadına şeytan diyor” tanımlamasıyla verilir. Annenin “onları”, “bizden” ayırdığı kıstas İslamî duyarlılık ve duyuşun bir ifadesidir.

Bu şeytan kadınlar karşısında çocuk annesini onların karşısında yüceltir ve yüksek bir payeye oturtur: Onlar ve biz ayrımını anneden aldığı terbiye ve ahlaki donanımla keskin bir bakış ve duyuşla yapar.

“Kabul ediyorum sizinki bizimkinden daha güzel
Ama bizimki sizinkinden daha efendi daha utangaç”

Mahcup ve edepli görünümüyle anne çocuğun bilincini uyandırması, biz ve onlar ayrımını netleştirmesi açısından önemli bir misyonun yüklenicisidir. Burada küçük kız çocuğu ve anne müslüman kimliği temsil eden iki önemli kahramandır. Batılı kadının karşısına ideal anne formunun getirilmesi ve anne üzerinden biz vurgusunun temellenmesi annenin Sezai Karakoç şiirinde İslam medeniyetini tutan, değerleri muhafaza eden, geleneği tevarüs ettiren bir konumda işlendiğine bir işarettir.

2.6. Anne: Şefkat ve Merhamet Ocağı

Anneler merhametli ve şefkatli oluşları yönüyle birçok şairin şiirlerinde geçmektedir. Anne denildiği zaman akla gelen ve sıkça işlenen bu husus Sezai Karakoç şiirinde daha derinlikli ve sanatsal bir boyutta karşımıza çıkmaktadır.

Sezai Karakoç’a göre merhamet kalbin üzerinden kara mührün kalkmasıdır. Kalb kararışından kurtuluştur. Merhamet bütün varlığını Hak ve hakikat için adamaktır. Hakikat için insanlık uğruna bütünüyle koşmayı en doğal bir insanlık özelliği bilmektir.¹⁶⁰Karakoç’a göre fitratları gereği merhamet özünü

¹⁵⁹ Murat Sönmez, “Şahdamar”, **Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç Hece Dergisi Özel Sayısı**, Yıl. 7, S. 73., 2003, s. 151

¹⁶⁰ Karakoç, **Çağ ve İlham-II - Sevgi Devrimi**, s. 42.

güçlü bir potansiyelle taşıyan annelerdir. Her kadın annelik sanatının dinamiğini içinde taşır.

“Bir kadının al onu yont yont anne olsun
Her kadın acıma anıtı bir anne olsun,
Çocuklara açılan mavi kırmızı pencere anne
Sen bu şehrin sokaklarından geç sonsuz pencerelerle
Bir insanı al onu çöz çöz çocuk olsun
Ve sonra yıpratılan ne
Mavi bir alıkonan”¹⁶¹

Şiirdeki “ Bir kadını al onu yont yont anne olsun” mısraıyla “bir insanı al onu çöz çöz çocuk olsun” mısraı aynı mantıkla kurulmuş ve bu mantık ayrılmaz iki olguyu anne ve çocuk olgusunu buluşturmuştur. Şiirde geçen “yont” ve “çöz” kelimeleri sanatı çağrıştıran kelimelerdir. Bir kadını yontmak , onu bir nevi inceltmek, haddeden geçirmektir. Kadının anneleşmesi, sanatsal bir faaliyettir, tıpkı insanın çocuklaşması ya da çocuk olması gibi.”¹⁶² Kadının incelmesi ve annelik özünde erimesi merhametini de güçlendirecektir. Ve her kadın böylece merhametten bir anıt olacaktır.

Balkon şiirinde de annenin çaresizliği ile beraber merhametli duyuş ve duruşunu görürüz. Çocuğun ölümü karşısında elleri demirde sessiz ve çaresiz anne merhametle çocuğun arkasından bakakalmıştır:

“Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde”¹⁶³

Merhametle birlikte şefkat yönüyle de anneler Karakoç şiirinde ön plandadır:

“Sana Tanrı armağanı
Desem uyur musun yavrum
Geleceğin kahramanı
Desem uyur musun yavrum
Gözün göğün siyahından

¹⁶¹ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 129.

¹⁶² Aslan, **Sezai Karakoç Şiirinde Kadın ve Aşk Olgusu** , s. 99.

¹⁶³ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 81.

Yüzüne nur saçmış Kur'an
Desem uyur musun yavrum”¹⁶⁴

Ninniyle çocuğa yapılan telkin önemlidir. Geleceğin kahramanı, yüzüne nur saçılmış çocuklar annelerin şefkatle söylediği ninnilerle büyütülmektedir. Çocuğun zihnine işlenmektedir. Şefkatli bir duyuş çocuğun sabah kalktığı anda annesinde bulunduğu sıcaklıkta gizlidir:

“Bahçede uyuyan çocuğu

Yüzüne vuran

Kirpiklerini kınakına gibi yakan gün uyandırmaz da

Anne uyandırır babanın eşi uyandırır”¹⁶⁵

Şair ölürken annesinin şefkatli kucağını istemektedir. Şairin o kucağı bir doktorun iyi edecek olmasına rağmen arzu etmesi anne sıcaklığında ve şefkatinde bulunduğu huzuru ve güveni yeğlediğini göstermektedir:

“Doktor istemem annem gelsin
Yataklar denize atılsın
Çocuklar çember çevirsin
Ölürken böyle istiyorum”¹⁶⁶

Zarif vakitlerin annelerinin yitirilişi şefkatten uzak düşmüşlükleriyle ön plana çıkarılmaktadır. Şefkatten böylelikle de annelik fitratlarından uzaklaşan kadınlar artık şefkat özüne sahip değildir. Yüzlerinde sevgi ve merhamet ışığı yoktur.

“Ve o kadınlar nereye gittiler
Anne olan sevgili olan o kadınlar
Çocuklarının üzerine titreyen
Kirpiklerinde hep aynı
Sevgi ve merhamet ışığı
O kadınlar gökyüzüne mi çekildiler
Eleğimsağmalara mı göçtüler”¹⁶⁷

---

¹⁶⁴Karakoç, A.g.e., s. 621.

¹⁶⁵A.g.e.,s. 103.

¹⁶⁶A.g.e.,s. 108.

¹⁶⁷A.g.e., s. 649.

2.7. Çaresiz ve Hüzünlü Anneler

Sezai Karakoç annelerin hüzünlü hallerini ve çaresiz kalışlarını şiirlerinde merhamet duygusu etrafında örer. Annenin çocuğun ölümü, yitirilişi karşısındaki çaresizlik hali ve elinden bir şey gelmediği için hüzünlü duruşu şiirlerde karşımıza çıkmaktadır.

Anneler çocuğunun acısı veya ağrısı karşısında ince bir sızı duyar. Bu sızı onlarda derin telaşın sebebi olur. Çocuğunun içinde bulunduğu bu durum onu çaresizliğe sürüklese de yine de umudunu içinde taşımaktadır:

“İçinizi bir incir yaprağı gibi büzen
O kardeşteki göz ağrısı
Anne telaşı
Çocuğa dönüp çaresiz duran
Size dönüp bir umutla ışılan”¹⁶⁸

Balkon şiirinde de elleri demirde anneyi çaresiz ve hüzünlü bir halde görüyoruz. Balkondan düşen çocuğunun arkasından çaresiz ve eli kolu bağlı duran anne okuyucuda merhamet damarını güçlendiren ve bu zeminde

“Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde”¹⁶⁹

Taha'nın Kitabı'nda “Evin Ölümü” anlatılır. Evin ölümü demek varlığını yitiriş demektir. Hızır'la Kırk Saat şiiri boyunca evi İslam değerlerinin geleneksel hayatın bir temsilî sayarsak evin kav olması evin yitirilişi anlamına gelir. Evin bu dönüşüm ve değişimi anneyi telaşa, korkuya, hüzne ve çaresizliğe sürükler:

“Bir kav evine döndün
Yanık bir azık oldun ezik çakmıklara
Anne merdivenden indi yalvarışlarla”¹⁷⁰

Yine Hızır'la Kırk Saat'te geçen anne huzursuzluğu ve çaresizliği kendini uzak ülkelere gidecek olan çocukta gösterir. Deniz kıyısında duran çocuk, kendi ülkesinden denize açılacak çocuktur. Denizi burada Batı medeniyetinin var oluş

¹⁶⁸Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 221.

¹⁶⁹A.g.e.,s. 81.

¹⁷⁰A.g.e. ,s.225.

alanı olarak gördüğümüzde bu yolculuğun annede çaresizlik ve hüznün yaratması
sebebini daha esaslı bir temellendirmeye oturtabiliriz.

“Anlatsın bize
Uzak ülkelere doğrulmuş
O yolculuk çarpılışını
Annenin huzursuz hazırlığını
Deniz kıyısında duruyormuşçasına
Bakan çocukların
Kalb çarpıntısını”¹⁷¹

Filistin işgalinde Filistinlilerin içine düştüğü vaziyet, emperyalist güçlerin
Filistin halkı üzerinde uyguladığı kıyım Karakoç'ta anne çocuk bağı üzerinden
kendini gösterir. Annenin çocuğunu korumak adına onu sepete yerleştirmesi
çaresizliğini gösteren en vurucu noktadır. Annenin merhametle şefkatle ilk önce
çocuğunu düşünmesi onu, korumak adına çaresizce saklama çabası “insana en
aykırı” kalacak olan sepette kendini gösterir.

“Bir vakitler niçin
Böyle büyük tutulmuş ölçüleri
Çocuklar bile biliyor
Cezayir'in ekmek sepetleri
Filistin'in ekmek sepetleri
Anne ne koysun içine
Ekmek mi çocuk mu
Düşmanın ilk baktığı
Ekmek sepetleri bakarak”¹⁷²

Mona Rosa'nın Pişmanlık ve Çileler bölümünde annenin çaresiz ve
perişan haline rastlarız. Anne ateşin yani evin önünde perişan yenik ve çaresiz
durmaktadır.

“Anne başı elleri arasında,
Parmağında aydınlık günlerden kalma bir yüzük.
Bir fotoğraf asılıdır duvarda:
Aynaya, geceye, maziye dönük;
Annenin başı elleri arasında
Annenin dizinde derman yok,
Annenin kafası iki parçadır.”¹⁷³

---

¹⁷¹A.g.e., s. 245.

¹⁷²A.g.e., s. 414.

¹⁷³A.g.e., s. 24.

2.8. Anne: Şuuru Alevlendiren Kadın

Sezai Karakoç, diriliş düşüncesi içerisinde şuura özellikle vurgu yapar Bütün eserleri için şuura erdirme, bilinci diriltme çabasının ürünüdür demek mümkün. Fikir eserlerinde izini sürdürümüz bu tesbit şiirlerinde de aynı önem ve dikkatle kendini göstermektedir. Bu noktada fikir eserlerini şiirlerinin şerhi gibi okumak gerekir.

Sezai Karakoç'a göre İslam toplumu gerçekten geçmişte şuur uyanıklığının adeta anıtıydı. Onu ayakta tutan da bu şuur uyanıklığıydı. Her kişide devletin tümüne ait bir sorumluluk duygusu yerleşmişti. Her müslüman, devleti kendi omuzunda taşırcasına bir ağıbaşlılık ve görev duygusu sahipti. Şimdi ise İslam dünyasına topluma hayat veren ve toplum hayatını adeta masallaştıran destanlaştıran bu şuur zayıflamış, erimiş hatta kaybolmuştur.¹⁷⁴Bu şuuru yeniden fitilleyecek olan annelerdir. Geleceğin diriliş neslini yetiştirecek olan anneler "bilinç sûru"nu yeniden inşa edecektir. Çocuğun ilk uyanışları, ilk idrâk edişleri anne ocağında olmaktadır. Hayata karşı duruşu, tehlikelere karşı gardı çocuk hep annenin telkinleri ve ikazları ile öğrenir.

“Çocukluğumda öğretmişti annem
Aldanışı aşmayı
Köprüden düşmemeyi
Saçaklarda kolaylıkla gezmeyi
Yılan zehrini
Çatlamış dudaklarla emmeyi
Soygunda soyulmamayı
Uçaktan düşülse de ölmeyi,
Büyüyü fark etmeyi bayındır bilgilerden
Bir kelimeyle
Ulu bir kelimeyle
Yüce bir kelimeyle”¹⁷⁵

Karakoç'a göre “Kara bilinç”lerin çarpıştığı bir çağda bilinç, mezarlıklarda harabelerde sığınacak bir yer aramaktadır kendine. Bilinç sözünün işportalaştığı çağda Zümrüdüanka kuşu gibi kafdağına kaçmış olan bilinç, özgürlüğe

¹⁷⁴Karakoç, *Sûr*, s. 65.

¹⁷⁵Karakoç, *Gün Doğmadan*, s.242.

kavuşturulmadıkça insanlığa aydınlık bir çıkış yolu gözükmemektedir. Bilinç sorumluluğu bir onur bilmek demektir.¹⁷⁶bu sorumluluğu çocuklarına aşılacak damarlarına dirilişin özünü zerk edecek olan anneler böylelikle “aydın ve yiğit çocuklarını” getireceklerdir.

“Ve o aydın o yiğit çocuklarını getirecekler
Senin kurşunla yaralanmış
Kana batmış gözlerini
Ruhlarından akan
Bir kevserle yıkayacaklar
Gök gök olacak
Yer yer olacak
Ve yeniden başlayacak maceramız
Dünya ve ahiret hayatımız¹⁷⁷

Dünya ve ahiret hayatını canlandıracak, kurşunla yaralanmış gözleri iyi edecek olan anne çocuklarında kutsal bir iz bırakacaktır. Çocuklarını yeniden şuura erdirecek olan diriliş sitesinin temel harcını karacaklardır.

Anneler hayatın pratiğinde çocuklarını bilgilendiren ve şuurlandırandır. Çocuk annesinin telkinleriyle hayatı anlamaya başlar.

“Ve çocuk der anne bağırın
Hayvanın adı ne
Cevapsız bir sorudur bu
Ama çocuk bir boğa gibi düşünür bunu”¹⁷⁸

2.9. Kutlu Anneler

Sezai Karakoç’un kadını algılayış ve konumlandırış şekli İslamî bir çizgide yoğrulur. O kadını metalaştıran görüşlerin karşısındadır. Kadını kutsal bir zemine oturtur. Çünkü her kadın özünde annelikten bir işaret taşımaktadır. Annelik ise İslam dininde çok yüce payedir.

“Bir kadını al onu yont yont anne olsun”

¹⁷⁶Karakoç, *Çağ ve İlham-II Sevgi Devrimi*, s. 34.

¹⁷⁷ Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 651.

¹⁷⁸ *A.g.e.*, s.156.

mısrasına dokunmuş olan kadının kutsî zirvesi olan anneliktir. Karakoç kadınlara misal olacak anneleri de şiirlerinde işlemektedir. Hz. Âmine, Hz. Meryem, Hz. Asiye kutlu anneler olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Ey kutlu anne günaydın
Ey doğan çocuk günaydın
Kabaran deniz
Günaydın
Koşan muştı kölesi günaydın
Günaydın bütün insanlar
Günaydın yeryüzünün yüz akı Müslümanlar
Günaydın
Kur’an Cebrail
Günaydın
Sur İsrail ¹⁷⁹”

Bir muştucunun yüklenicisi, taşıyıcısı olan Hz. Meryem’in mucizevî bir şekilde hamile kalışı ve Hz. İsa’nın doğumu şiirler içerisinde kendisini gösterir.

“Yankı yapan kutlu kadın muştı sana
Bir meleğin bir sözünden gebe kalan kutlu kadın
Ayrılığın şiddetinden gebe kaldın
Aydınlığın artışından oldu İsa”¹⁸⁰

Eve ve ellere can veren sure
Geceye zikzaklar çizdiren sure
Güneşi doğuran batıran sure
Hamile Meryem’i doğurtan sure¹⁸¹

“Akşam kente bir Meryem gibi girer
Bir çocuk kutsal bir çocuk doğurur gibi”¹⁸²

Aşağıdaki mısralarda Hz. Peygamber’e Miraç mucizesi esnasında Hz. Âmine de eşlik etmiştir. Bu kutlu görevde Hz. Peygambere anne eli değmiştir.

“Sonra
Refref de durdu geriledi
Peygamber geçti atıldı ileri
Taş heykellerden ileri

---

¹⁷⁹A.g.e., s. 269.

¹⁸⁰A.g.e., s. 196.

¹⁸¹A.g.e., s.134.

¹⁸²A.g.e.,s.132.

Kelimelerden ileri
Gün doğuşundan doğusundan ileri
Kalpten öteye ileri
Düşünceden ileri
Yalnız aşkı sevgiydi onun pelerini
Alnını kurulayan anne eli”¹⁸³

Meryem çarşafı açıyordu
Suya bırakılmış çocuğu
Kurtaran Asiye
Savıyordu al kadınların dışarı
Çok melek vardı ki
Doğan günün yüzünü fırçalıyordu
Ayın yüzünü cilalıyordu¹⁸⁴

2.10. Anne Sütü

Süt diriliş formu ve oluşumu içinde önemli misyonlar yüklenmektedir. Diriliş neslini emziren sütün geleceği inşa edecek, geçmişi ve değerleri yüklenecek olan çocuk için önemi büyüktür. Süt mirastir. Bu mirası tevarüs ettirecek olan annelerdir. Bu notada anne ve süt ilişkisi diriliş düşüncesi içinde fonksiyonel ve derinlikli bir anlam kazanmaktadır.

Annelerin sütü kutsaldır. Menbaı mucizelerden işaretler taşımaktadır. Aşağıdaki mısralarda miraç mucizesi anlatılırken annelerin sütünün bu mucizeden iz taşıdığı görülmektedir.

Yaklaştır kıyameti

Uzaklaştır kıyameti

Bu gece

Göge çıkma mucizesi

Miraç gecesi

.....

İstiridyelerin açılış vakti

---

¹⁸³A.g.e., s.264.

¹⁸⁴A.g.e., s.269.

Genç kadınların süt artma mevsimi, ¹⁸⁵

Diriliş erleri ve erenleri annelerinin sütlerinden feyiz alacaktır. Beklenen çocuk anne memesinde büyüyecektir.

“Tövbe onulmaz tövbe geliyor üstüme
Bir çocuk büyüyor üstün bir memede”¹⁸⁶

Gelecek olan oğul anne memesinde yeşerecektir. Mümbit bir zemindir anne memesi çocuk için. Beklenen oğul dirilişi gerçekleştirecek olandır. Onu besleyen, ona diriliş özünü zerk adan damar olarak sütün ön plana çıkarılması anne sütüne diriliş formu içinde güçlü bir misyon yükler.

“ Yoksul kadınlar memesinden
Sen çıkıp geleceksin ey oğul” ¹⁸⁷

Böylelikle çocuklar düşlediği yeni âlemin fitlini anne memesinde atacaklardır. Çocuğun düşlediği âlem dirilişin ruhlarda ve toplumda gerçekleşmesi fikrine dayanır. Bu yeni âlem İslâm’ın yeniden inşâ ve ihyâ olacağı zemindir. Çocuklar anne sütünden aldığı enerji ve dinamikle bu âlemi hayatlara sindirecek olanlardır.

“Ve çocuk öz annesinin süt ve memesinde
Görmektedir gerçekleştiğini düşlediği âlemin”¹⁸⁸

Sezai Karakoç çağın yitik annelerini şiirlerinde konu ederken onların tekrardan geri geleceklerine olan inancını ve umudunu da taşır. “pörsük meme” böyle anneleri temsil ederken ayın parçalanışıyla tekrardan annelerin döneceği söylenir. Ayın parçalanışı bizi Hz. Peygamber’in Şakk’ul Kamer mucizesine götürür. Yeniden bu mucizelerin idrâkine varılacağı zaman anneler de kutsal sütlerini çocuklarına içirecektir.

“Durmuş bir meme
Pörsük anne
Ayın parçalanışındaki
Sıcaklıkla
Döner ilk iş gününe”¹⁸⁹

---

¹⁸⁵ A.g.e., s. 260.

¹⁸⁶ A.g.e.,s.175.

¹⁸⁷ A.g.e.,s. 391.

¹⁸⁸ A.g.e.,s. 511.

Baharın gelişi diriliş düşüncesi içinde önemli bir koddur. Dirilişin gerçekleşeceği mevsim bahardır. Bahar çağı diriltecek olan değerlerin ihya mevsimidir. Güllerin açtığı, akan suyun sesinin değiştiği bu mevsim süt devriminin de gerçekleşeceği bir zemindir. Süt devrimiyle şarabın etkisi ortadan kalkacak ve diriliş tam anlamıyla gerçekleşmiş olacaktır. Burada şarabı Batı medeniyetini ya da İslam'dan uzak düşmüş insanlık için düşündüğümüzde sütü dirilişin özünü temsil eden İslam Medeniyeti olarak görebiliriz.

“Akan suyun ses değişti
Esen rüzgarların doğrultusu
Gün döndü
Açtı mevsim
Akarak doldurdu
Kan boşluğunu gül
Volkan boşluğunu gül
Şarabı köpüklere
Boğup geçen süt
Süt devrimi”¹⁹⁰

Samanyolu Sezai Karakoç için ahirete açılan bir koddur. Uhrevî manalar yüklenir. Gül menbaıdır. Çocuğun metafiziğe açılışı biraz da samanyollarıyla olmaktadır. Sonsuzluktan bir işaret taşır. Gökten akan bir Dicle'dir. Kur'an'ı yeryüzüne indirendir. Gündüzleri nara, incire bir yakı olan Samanyolu annelerin sütünü de verimlendiren bir kaynaktır. Anne sütü samanyolundan beslenir. Bu da sütün Samanyolu üzerinden kutsal bir minvalde değerlendirildiğini gösterir.

“Güldür çiğ gibi yağın samanyollarından
Uyanır uyanmaz güneşe saldıran doğu çocuklarına
Güzün badem kıra kıra erişir kadınlar ona
Geceleri vurur bir zikir gibi kimi toprak mezarlara
Su gibi yansıtır ağıtları aya ve bakıra
Gökte akan tunçtan bir Dicle'dir ama
Işık salmaz kavunlara umut vermez kan kırmızı karpuzlara
Geceleri Kur'an'ı indirir arılara karıncalara
Gündüzleri bir yakıdır zeytinlere incirlere narlara
Bir verimdir annelerin süt bağlarına”¹⁹¹

¹⁸⁹A.g.e., s. 264.

¹⁹⁰A.g.e., s. 268.

¹⁹¹A.g.e., s. 304.

Taha'nın Kitabı'nda Taha Zülküf'ül'den kanından bir çiçekten beslenmektedir. Bu çiçek kutsal bir çiçektir. Başka hiçbir dağda açmayan bu çiçek anne sütünün de kaynağıdır. Taha'yı diriliş neslinin temsilcisi olarak gördüğümüzde Taha anne sütünü bereketlendiren bu çiçeğin peşine düşmektedir. Süt ve bu sadece Zülküf'ül Dağı'nda açan bu çiçek arasındaki bağ yine anne sütünü kutsal bir minvale oturtur.

“Zülküf'ül'den bir tat aradı Taha
Halkın söylediğine göre onun kanydı bir çiçek
Ki açmazdı gerçekten o dağdan başka hiçbir dağda
Ağzı yakan bir çiçek özel bir çiçek
Gerçekten bu çiçekten süt umar
Sütü kesilen kadın,¹⁹²

Anne sütü bazen tabiatla benzerlik ilişkisine girer. Tabiat bir anne gibi memesiyle bir fırtınayı emzirir ve fırtına yüzünü bahara çevirir. Tabiat ve anne üzerinden kurulan bu ilişkiyi ikinci bir katmanda okuyabiliriz. Anne ve tabiat dirilişin tohumlarını özünde taşımaktadır. Fırtınayı da bu özden uzak düşmüş medeniyetler olarak aldığımızda meme ve süt bağlantısı diriltici bir misyon yüklenmektedir.

“Tabiat genç ve yalın bir anne
Ağaç su gök ve taş doğuracaktır
Açılacak doğum ehramları
Akrep bile emzirilecek
Karataşın memesinde
Emzirilecek yemiştirilecek kanlı fırtına¹⁹³

Anne sütüyle şiirler içerisinde ilişki içerisine sokulan bazı imgeler anne sütünün fonksiyonel bir mana bütünlüğüne ulaşmasını sağlar. Bu imgelerden biri çeşmedir. Sezai Karakoç şiirinde çeşme geleneğin önemli bir kodudur. Geçmiş zamnlardan bir işaret, bir iz taşıyan çeşmeler böylelikle bir mirastır. Geçmişin, değerlerin mücessem bir halidir. Aşağıdaki dizelerde çeşmeler içinde anne sesini barındırmaktadır. Anne sütünün saklı olduğu bir kaynaktır çeşmeler. Sütün de miras olduğunu düşündüğümüzde çeşme ve süt ilişkisini daha sağlam bir temele oturtmuş oluruz.

---

¹⁹²A.g.e.,s. 349.

¹⁹³A.g.e.,s. 375.

“Kurumuş çeşmelerden içiten anne sütünün sesini
Ölüm bile gelir insana bir anne haberi gibi”¹⁹⁴

Yeni bir insan gelecektir. Çağa diriliş özünü, hakikat diriliğini teslim edecek bu insan çürümüş köhneleşmiş düşünceleri, bu düşünceleri temsil eden zihniyetleri yok edecektir. İnsan olma vakti geldiği zaman bu yeni insan anneye benzetilen ruhun içinden akan hakikat özüyle beslenerek gelecektir. Ruhun anneye teşbih edilmesi anne sütüyle ilişki kurulması bizi yine sütün yüklendiği diriliş misyonuna götürmektedir.

“İnsan olma vaktidir bu erme fırsatı
Ruh emzirir anne gibi yeri göğü fecri
Yeni bir insan gelip nöbete duracaktır
Eskisi çürümüş bir heykel gibi devrildiğinden”¹⁹⁵

2.11. Annenin Ölümü/Çocuğun Ölümü Karşısında Anne

Sezai Karakoç şiirinde annenin ölümü ve çocuğunun ölümü karşısında annenin vaziyeti hüznünlü bir atmosferde karşımıza çıkmaktadır. Bu türlü şiirler okuyucuda merhamet duygusu yaratmaktadır. İnce bir duyusuyla örülen ölüm imgesi anne ve çocuk olduğunda daha keskin bir etki yaratmakla birlikte yumuşak bir çizgide karşımıza gelmektedir. Annenin çocuğunun ölümüne karşısında duyduğu ince bir sızı ve hüznü aşağıdaki mısralara dokunmuştur. Dünya anne gözünde kararır, çocuğun ölümü derin acı meydana getirir onda. Anne de çocuk da birbirleri ölümü karşısında yarım kalır ve ne yapacaklarını bilemez hale gelirler.

“Çocuk öldü mü güneş
Simsiyah görünür gözüne
Elinde bir ip nereye
Bilmez bağlayacağını anne
...
Kaçar herkesten
Durmaz bir yerde
Anne ölünce çocuk
Çocuk ölünce anne”¹⁹⁶

---

¹⁹⁴A.g.e., s. 447.

¹⁹⁵A.g.e.,s. 453.

¹⁹⁶A.g.e., s. 91.

Annenin çocuğunu kaybettiğinde duyduğu ağrı ve sızı keskin bir telaş ve şuarsuzluk yaratır annede. Dünya denizinin içinde boğulur gibi olur çocuk ve anne birbirlerinin ölümü karşısında:

“Bir balık görünce nasıl çırpırsa bir martı
Gün batınca nasıl çırpırsa
Boğulmuş bir kuş gibi
Bir deniz
Çocuğu ölünce öyle çırpınır bir anne
Annesi ölünce bir çocuk öyle çırpınır”¹⁹⁷

Annenin çocuğunu kaybedişinde duyduğu sızı ne yapacağını bilemez hale getirir kendisini. Anne ve çocuk arasındaki bağın ölüm imgesi üzerinden çarpıcı bir şekilde anlatıldığı bu şiir annenin çocuğu olmadan yaşayamayacak olduğunu gösterir.

Anneler öldükten sonra yine diriliş dinamiklerini diri tutacaklardır. Ufuklardan gelecek olan anneler öldükten sonra da varlıklarını hissettireceklerdir.

Annedir bu gelen ufuklardan
Öldükten sonra gelen¹⁹⁸

Taha'nın kitabındaki “ Evin Ölümü” başlıklı kısmında evin ölümünün en güçlü vurgusu anne ölümüdür. Elbette buradaki ev kavramının geniş bir sosyolojik manaya tekabül ettiğini göz ardı etmemek gerekir. Bu bağlamda anne ölümünün de “Yoktur Gölgesi Türkiye’de” şiirindeki bireysellikten ziyade daha geniş sosyolojik bir vurguyu içermektedir.¹⁹⁹

“Öldü anne ve mutfaklar kilitlendi
Kilerler boşaltıldı farelerce
Anne gitti ve evler döndü yazlık otellere
Anne gitti ve sular buruştu testilerde
Artık çamaşır yıkansa da hep kirlidir
Herkes salonda toplansa da kimse evde değildir”²⁰⁰

---

¹⁹⁷A.g.e., s.222.

¹⁹⁸A.g.e., s.334.

¹⁹⁹Münire Kevser Baş, **Sezai Karakoç Şiirinde Metafizik Vurgu, İnsan Yayınları**, İstanbul, 2011, s. 72.

²⁰⁰A.g.e. s. 318.

Annenin ölümü bir toplumun çözülüşü gelenek ve dini değerlerin dejenerasyonuna gelir. “Kan İçinde Güneş” şiirinde işgal altında bir milletin kadınlarının ölmesi annenin yitirilişi gelecekte yaşanacak mesut zamanların da yitirilişi demek olacaktır. Anne gömleği ifade derinlikli bir mana yüklenmiştir. İslam toplumunu ayakta tutan diriliş sitesinin zemini teşkil eden, diriliş neslinin annelerinin gömleklerinin yırtılması bir toplumun çözülüşü anlamına gelecektir.:

“Elektrik lambalarının altında
Kadın kanları konuşan erkekti
Kadın gömlekleri yırtılıyordu
Anne gömlekleri”²⁰¹

2.12. Annenin Beden Dili

Sezai Karakoç şiirinde annenin beden dili metaforik manalar yüklenmektedir. Şiirler içerisinde fonksiyonel ve dinamik bir anlam alanı açan beden dili arka planda geniş yorumlamalara imkân sağlayacak kodları saklamaktadır. Şiirler içerisinde bu kodun en sık karşımıza çıkan “el”de daha vurucu seviyede olduğu görülür. Mona Rosa şiirinde sevgiliyi el üzerinden (d)okumasını kadın-el ilişkisinin şiirlerde izini sürmek açısından önemli olduğunu düşünmekteyiz.

“Ellerin ellerin ve parmakların
Bir nar çiçeğini eziyor gibi...
Ellerinden belli olur bir kadın.
Denizin dibinde geziyor gibi
Ellerin, ellerin ve parmakların”²⁰²

Sevgilinin eli zarafeti, kadınlığı, inceliği narinliği temsil etmektedir. Kadının yaşlanmışlığını, işgörürlüğünü,, yıpranmışlığını, kadınlığını temsil eden uzuv olarak el *Gül Muştusu* şiirinde de vurgulu bir mânâ yüklenir:

“Hey çalınmış ışık sabah kızlarının süpürgelerini aydınlatan
Taş aralıklarda
En derin bir deniz dibinden gelmiş gibi
Açık yosun yeşil elleriyle
İpek örtülere bürülü kelimelerle

---

²⁰¹A.g.e., s.76.

²⁰²A.g.e., s. 14.

Salâvatlarla gül derer
Gül dağıtır
Gül satarlar
Bir gençlik gibi açılan sokak ağızlarında”²⁰³

Gül devşiren eller kadının evini inşa eden yönüne bir vurgudur. Derin bir denizin yosun yeşilliğini taşıyan bu eller kadının iş görürlüğünü temsil eder.

El Karakoç’un Balkon şiirinde çaresizliği yüklenmiştir:

“Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde”²⁰⁴

“Evrensel bir tema olan ölümü, başka bir bakışla insanlığın en büyük baş ağrısı olan ölümü, daha doğrusu ölümle hayat arasındaki en küçük dengeyi işaret eden ‘balkon’ şiiri”nde²⁰⁵ çocuğun balkondan düşüşü karşısında eli kolu bağlı bir annenin çaresizği demire tutunmuş el üzerinden verilmektedir. Burada daha önce “Anne: Evini doğuran kadın” başlığı altında detaylı incelemelerini yaptığımız ev ve balkon ilişkisi içerisinde çocuğun balkondan düşmesi İslam medeniyetini temsil eden evden çıkması anlamında metaforik bir okuma zemini oluşturmaktadır. “Hepimiz biliriz ki anneler çocuklarını balkona çıkardıklarında ya da çocukları balkona çıktığında demire sıkı tutunup çocuklarını kollarlar. Bu sahneye sıkça rastlarız. Bu tablo bize aslında çok şey anlatabilir; modern kentin insanı her an teyakkuz halinde tutan havası. İnsan modern kentin debdebesi içerisinde sürekli olarak dış tehditlere karşı hazırlıklı olmalıdır. Kendimizi sürekli bir bombardımanın içerisinde buluruz. Teyakkuz şarttır modern kentte. Balkon demirini sıkı sıkı tutan annenin teyakkuzu da böyle bir haldir; mesken tuttuğu evi artık onları dış tehlikelere karşı koruyamamaktadır. Çocuğunun düşmesine karşı teyakkuz halinde olmalıdır. Biz de günlük yaşantımızdan bu stresli teyakkuz halini biliriz. Bilinçaltımızda kentin çarklarından birinde meydana gelebilecek en

---

²⁰³ A.g.e., s. 378.

²⁰⁴ A.g.e., s. 81.

²⁰⁵ Karataş, A.g.e., s. 268.

ufak bir aksaklığın bütün günümüzü mahvedeceğini biliriz.”²⁰⁶ Evden yani değerlerden uzaklaşan çocuğun gidişi karşısında annenin çaresizliği ve sadece arkadan bakmakla yetinmesi ellere yüklenerek anlatılmıştır.

“Samanyolun’da Veba” şiirinde elin bu sefer şefkati yüklenişini görüyoruz. Zarif vakitlerin latif anneleri çocuklarını şefkatle , fedakârlıkla büyötmektedir:

“Önceden bilen ölüş şartlarını çocuklarının
Elleriyle değen koklayan hazırlayan adeta
Sebebine ermeden erişmeden
Korkan ilerdeki korkularla
Noldu zarif latif anneler noldular”²⁰⁷

“Pişmanlık ve Çileler” şiirinde de annenin çaresizliği yüklenmiş ellerini görmekteyiz. Annenin başı elleri arasındaki vaziyeti çaresizlikle beraber yitirdikleri arkasında duyduğu hüznü de imlemektedir. Annenin parmağındaki yüzük geçmiş günleri, değerleri, maziye temsil eder. Elinde sadece o zamanlardan kalmış bir yüzük olan anne yitirilen değerler karşısında yeniktir, biçaredir:

“Anne başı elleri arasında,
Parmağında aydınlık günlerden kalma bir yüzük.
Bir fotoğraf asılıdır duvarda:
Aynaya, geceye, maziye dönük;
Annenin başı elleri arasında”²⁰⁸

Başın eller arasında oluşu annenin geçmişte var olup da bugün yitirmeye yüz tutmuş kaybedilen “elden kayan kayan” değerleri işaret eder. Parmağa takılan yüzük elin yüklendiği misyonu daha da genişletir. Burada yüzük geçmişin geleneğın dinin mührünü taşır belki de. O mühür de geleneğın ruhunu taşır. Bunun temsilcisinin ise anne olması annenin taşıyıcı tevarüs ettirici fonksiyonunu ifade etmek için kullanılmış olabilir. Maziye dönük anne geçmişten güç. alarakkaranlıkları yaracak olan direniş ve diriliş beklemektedir. Bugüne bakınca çaresizdir eli kolu bağılıdır, hüznölü bir bekleyiş içerisindedir.

²⁰⁶<http://sairugultusu.wordpress.com/2011/12/01/sezai-karakoc-ve-prototip-bir-ikinci-yeni-siiri-balkon/>

²⁰⁷Karakoç, Gün Doğmadan, s. 99.

²⁰⁸A.g.e., s. 24.

Aynı şiirin ilerleyen mısraları da annenin beden diline sinen manalar diz, baş, kafa üzerinden okunabilir. Annenin dizinde derman olmaması yitirilen değerler arkasından yılgnlığı temsil ederken kafasının iki parça oluşu zihnî bir bölünmeyi, işaret etmektedir diyebiliriz:

“Annenin dizinde derman yok,
Annenin kafası iki parçadır.”²⁰⁹

2.13. Yitik Anneler

Sezai Karakoç şiirinde anneler İslam medeniyetinin koruyucusu, temsilcisi, geleceğe taşıyanı olarak geçer. Medeniyeti ayakta tutan dinamikleri çocuğa tevarüs ettiren kimliğiyle ideal bir zeminde işlenen anne imgesi İslamî özden uzak düşmüş modern çağın kısılcacında yoğrulan insanlığın yorumunda da karşımıza çıkmaktadır. Bu yorumlamalarda daha ziyade anneliğin kutsal özünden uzak düşmüş yitirilmiş anneler söz konusu edilir. Modern çağ kadın kimliği üzerinden okunur. Nasıl ki çağ artık öz değerlerden İslami mayadan ayrı düşmüşse onun bir süreği olarak anneler de anneliğin safiyetinden ayrı düşmüş fitratlarına aykırılaştırmıştır. Kadınlar yitik cennetin yitik anneleridir.

“Son kıral ağlıyor, üstünde son kuş yoruluyor
Halkın kayıp annelere saygısı yok
Tut elimden
Düşen tüyleri toplayalım
Tut
İsimsiz çocuk ağlamasın
Kuyuda ışık sönmesin
Buradaki kaybolmuş”²¹⁰

Annelerin yokluğu hissedilmez hale gelmiştir. Tut ifadesiyle çağrı yapan şair belki de bu kayıp anneleri bulmak onları özüne kavuşturmak için yola çıkmak istemektedir. Bu mısralar halkın yitirilmiş annelere olan duyarsızlığı ön plana çıkartırken bir yandan da bu annelerin tekrardan bulunabileceği umudunu da içinde saklamaktadır.

---

²⁰⁹A.g.e., s.24.

²¹⁰A.g.e., s. 99.

Karakoç'un modern çağda batının bulandırdığı dünyalarda kadınların annelik vasfına yaraşır yakışır yaşamadığını vurgular. Annelik vasfını hakkıyla taşıyamayan bu kutsal öz ve nüveden kopmuş kadınlar Sevgi şiiri içerisinde mukayeseli bir zeminde işlenir. Şiirin birinci kısmında “zarif vakitlerin seçkin kadınları” şeklinde yüceltilen ve idealize edilen anneler yâd edilirken ikinci kısımda annelerin bu kimlikten uzak düşmüşlükleri çarpıcı bir şekilde anlatılır.

“Zarif vakitlerin seçkin kadınları
Hazırladı kızlıklarında doğumları
Kaçmakla kurtulamadıkları
Arada uyguladıkları”²¹¹

Sezai Karakoç göre zamanın öldüğü zamana ölümü çağıran yılların gerçekte onun, insandan boşaldığı yıllar olduğunu düşünür.²¹² Zarif vakitlerin kayboluşu, yitirilişi aslında o vakitleri çoğaltan ve yaşatan insanların olmamasından ileri gelmektedir. Yukarıdaki şiirde de kızlıklarında doğumlarını hazırlayan yani anne olmamışken bile anneliği bir öz olarak taşıyan kızların varlığıyla zerafete kavuşan zamanlar söz konudur. Burada annelik üzerinden zamanı işlemek, zamanın rengini, zamanın dokusunu anne kimliği üzerinden örmek önemli bir inceliklerdir. Mukayeseli bir zeminde yürüyen şiirin son mısraları ise artık “kızlıklarında doğumlarına hazırlayan” annelerin olmayışını ifade eder:

“O gün gün ışığından mahrum
Mahrum bırakılmış genç kızlar
Anneleriyle parka çıkarlar
Anneleriyle anneleriyle. anneleriyle”²¹³

Burada parka götürülen anneler o seçkin vakitlerin zarif kadınları değildir. Yitirilmiş bir öz söz konusudur. Çünkü genç kızlarını anneliğe hazırlamaktan ziyade onlarla parka gitmektedir.. Bu çağın anneleri de ideal forma bir türlü ulaşmamakta çocuklarını parka götürmekle kalmaktadır. Buradaki parkı Batı medeniyetinin bir kodu olarak düşündüğümüzde artık anneler çocuklarını bahçeye salmamakta tabiatın yapay bir hali olan, tabii ve fitrî olanla münasebette

²¹¹ A.g.e., s. 212.

²¹² Karakoç, **Kıyamet Aşısı**, s. 64.

²¹³ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 92.

koparmaktadır. Kızlıklarından anneliğe hazırlanan genç kızların parka gidiyor olması alt ve derinlemesine bir okumaya girişildiğinde Batı zihniyetiyle İslam medeniyetini karşılaştırmalı olarak okumaya imkân verecek kodlar içermektedir.

Sezai Karakoç'un çocuk muhayyilesinde samanyolu önemli bir yer koddur. Gökyüzüne aşına gökyüzüyle hemhal oluş şimdiyle mukayese edildiğinde artık hastalıktır. Bugünün samanyolları artık vebaya tutulmuş, eski güzelliğinin yitirmiştir. Çünkü orası eski gökyüzü değildir, bakan nazarlar ise saflıktan uzaktır. Bu açıdan baktığımızda "Samanyolunda Veba" bize yitik çocukluğu imler. Ama şiirin kayıp çocukluktan önce yitik annelerden bahsetmesi çocukluğu safiyetle yaşatan, çocuğu tabiata ve fitrata açık tutan annelerin yitirilmişliği sebebiyledir. hayıflanma bundan dolayı annelerin yok oluşuna çocuklarının kaderini elleriyle ören, onları hisleriyle alımlayabilen annelerin yokluğudur.

“Önceden bilen ölüş şartlarını çocuklarının
Elleriyle degen koklayan hazırlayan adeta
Sebebine ermeden erişmeden
Korkan ilerdeki korkularla
Noldu zarif latif anneler noldular”²¹⁴

Annenin çocuklarını yetiştiricilik misyonu bu şiirde de elin temsilliğinde işlenmiştir. Bir bakıma el annenin kendisini, tüm hususiyetlerini yüklenmiştir. Şefkati, merhameti yüklenen elleriyle çocuklarını var eden, onların geleceğini (g)ören anneler artık yoktur.

“Biri annem demişti annem
Bana ekmek vermezdi farelere verirdi”
Bir adam (bu babasıydı) her gün gelirdi bize
Niçin bilmem her gün gelirdi”²¹⁵

Annenin çocuğuna ekmek vermeyişini de annelerin çocuklarından, şefkatten uzak düşmüşlüğüne yormak mümkündür.

Hızır'ın dilinden anlatılan çağın kadınları da buna paralel yorumlaraimkan sağlamaktadır.

---

²¹⁴A.g.e., s. 99.

²¹⁵A.g.e.,s. 101.

“Kadının üstün olduğu ama mutlu olmadığı
Günlere geldim”²¹⁶

Modern çağın kadınları kutsiyeti ve annelik özünü taşımakla üstün olmasına rağmen çağın içinde erimiştir. Zarif zamanların seçkin kadınları bu çağda mutlu değildirler. Çünkü fitratlarından uzaklaşmıştır ve kadına bu üstünlüğü hissettirecek atmosfer yok olmuştur. Şiirde geçtiği haliyle “kadınlar ölmektedir”:

“Yaklaştır kıyameti
Burada bir kadın ölmektedir
Uzaklaştır kıyameti
Burada bir kadın ölmektedir
...
Yaklaştır sesi
Burada bir kadın ölmektedir
Can vermektedir Galata Kulesi
Burada bir kadın ölmektedir”²¹⁷

Annenin yitirilişi Taha'nın kitabında da çarpıcı bir şekilde incelenmiştir. Annenin düşüşü yani evin içinden gidişi de yitik anneler başlığı altında incelendiğinde farklı boyutlara gitmektedir. Annenin düşüşü, gidişi, yitirilişi bir evin yıkılışını da beraberinde getirmektedir. Annelerle birlikte evler de yok olmaktadır. Burada evi bir İslam medeniyetinin mücessem bir hali bir temsili olarak yorumlamamız annenin ve dolayısıyla evin yitirilişi hakkında daha derinlemesine yorumlara kapı aralayacaktır.

“Ve ilkin düştü
Anne indi demire
Bir ağıt var çamaşır ipinde bile,
Artık kurşundan gölgeler baba ve kardeşler
Durup suçluyorlar birbirlerini
İlerlerken lanetliyor her biri kendisini
Öldü anne ve mutfaklar kilitlendi
Kilerler boşaltıldı farelerce
Anne gitti ve evler döndü yazlık otellere
Anne gitti ve sular buruştu testilerde
Artık çamaşırlar yıkansa da hep kirlidir
Herkes salonda toplansa da kimse evde değildir

---

²¹⁶A.g.e. s. 177.

²¹⁷A.g.e., s. 258.

Bir vakitler anne açarken kapıyı
Şimdi kimse yok kapayacak kapıyı
Anne gitti ve açıklandı ki
Yarasalar da incir buğusu gibi bir şeydi”²¹⁸

Sezai Karakoç şiirlerinde “bir yandan tarihsel birikim ve derinlik içerisinde İslâm uygarlığının şehirlerine yönelirken bir yandan da modern kentin eleştirisini içeren söylemlerine de yer verir. Modern kentlerin insanı yutan bunalımlı ortamına tepki gösterme ve metropollerin beton bloklar ormanı halinde tabiatı ve insan tabiatını bozucu istilasına aksülamel duyma tavrı” kendisini gösterir.²¹⁹ “Denizin Kentini Yaktım” şiirinde şair kent- şehir vurgusunu kadın üzerinden anlatır. “Kent artık dişileşmiştir. Modern hayatın bütün maddî zevklerine kucak açar hale gelmiştir. Bu kent ki, orada kadınlar bile hatta özellikle ve öncelikle onlar, kadınlıklarından (anne, eş, sevgili) o hürmet duyulması gereken niteliklerinden tecrit edilmiş, yalnızca dışları yani tenleri, yani kabukları ile bir değer ifade eder hale gelmiştir.”²²⁰ Kentlerdeki kadınlar annelik özünden uzak düşmüşlerdir. Yitik annelerin mekânı kentlerdir.:

“Denizin kentinin yaktım
Beni çocukluğumdan koparan
Denizin kentini yaktım
Bir kent kadın kabuklarından,²²¹

“Belli bir bozgun yaşamışsınız
Her şeye ölüm dadanmış sanki
Kadınlar ki anne olmamak için direniyorlar”²²²

mısralarını bir çağı kadının yitirilişi üzerinden ören çarpıcı mısralar olarak görebiliriz. Bu çağın kadınları erkeksileşmiştir. Çocuklarını merhametle, şefkatle büyüten anneler değildirler. Fıtratlarından uzak düşmüş, annelik özünden tecrit edilmiş bu kadınlar “kirli dünyalar”ın sahibidirler. Kumarın, içkinin esiri olan bu kadınlar çağın yitik kadınları dolayısıyla anneleridir:

---

²¹⁸ A.g.e., s. 318.

²¹⁹ M. Fatih Andı, “Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Bir Medeniyet Göstergesi Olarak Şehir”, **Şair ve Düşünür Sezai Karakoç Sempozyumu Bildiri Kitapları**, Fatih Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 67.

²²⁰ A.g.e., s.74.

²²¹ A.g.e., s. 457.

²²² Erdem Bayazıt, **Şiirler**, İz yayıncılık, İstanbul, 2010, s.101.

“Ve o kadınlar nereye gittiler
Anne olan sevgili olan o kadınlar
Çocuklarının üzerine titreyen
Kirpiklerinde hep aynı
Sevgi ve merhamet ışığı
O kadınlar gökyüzüne mi çekildiler
Eleğimsağmalara mı göçtüler
Muratlarımızla birlikte
Ve şimdi
Erkeklerin kötü alışkanlıklarına özentili
Bir kadınlar seli
Onlar gibi kumar içki ve şiddetin esiri”²²³

3. BÖLÜM : SEZAI KARAKOÇ ŞİİRİNDE ÇOCUK

3.1. Diriliş Mimarları

Sezai Karakoç diriliş düşüncesini inşa edecek, dirilişi gerçekleştirecek, yaşatacak yeni bir neslin geleceğine inanmaktadır. Bu neslin “diriliş insanı”nı aslında her insanın içinde brüt olarak bulunan, her birimizde bir parça bulunan, fakat bir türlü netlikte ya da som bir biçimde örneklerini insanlıkta ve toplumlarda henüz sergileyememiş olan insan şeklinde tanımlar. Karakoç’a göre diriliş insanı bir fantezi bir lüks ya da bir hayâl değil, insanlığın çıktığı yörüngeye oturması için beklediği hakikatçi insan prototipidir.²²⁴Bu yeni insan prototipi en ideal seviyede çocuk üzerinden gösterilir. Çocuk masumiyeti, saflığı, günahsızlığıyla diriliş insanın nüvesini, imanî potansiyelini bünyesinde bulundurmaktadır. “Diriliş insanı, henüz bir ruh gibi, her birimizin içinde mahpus” diyen Karakoç için çocuk bu hapis ruhun ete kemiğe bürünmüş halidir. Anneler ise diriliş erlerini yetiştirecek olanlardır. Onlara manevî damarı açacak ve o damara sürekli diriliş özünü zerk edeceklerdir:

“Ve o aydın o yiğit çocuklarını getirecekler,,
Senin kurşunla yaralanmış
Kana batmış gözlerini
Ruhlarından akan
Bir kevserle yıkayacaklar
Gök gök olacak
Yer yer olacak

²²³ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.649.

²²⁴ Sezai Karakoç, **Gün Saati**, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 92.

Ve yeniden başlayacak maceramız
Dünya ve ahiret hayatımız”²²⁵

Anneler kevserle yıkanmış, ruhlarından akan şefkat ve dirilikle o aydın ve yiğit çocuklarını geri getireceklerdir. Burada diriliş çocuklarının iki özelliğine vurgu vardır: yiğitlik ve aydın olma.. Bu noktada Karakoç’un ruhları kevserle yıkanmış bu çocukların aksiyoner kimliğini eylem enerjisini yiğitlikle, ilmî yönlerini de aydın olmakla imlediğini görmekteyiz. O aydın çocuklar eski uygarlıkları derinlemesine inceleyen, Allah’ın insanoğluna en büyük nimeti olan İslam inanç ve medeniyetine mensup olan bir toplumun nasıl olur da bugünkü acıklı duruma düştüğünü araştıran, bunun birden fazla olan sebebini bilen²²⁶ bilincine ereceklerdir.

Karakoç dirilişi gerçekleştirecek olan çocuğun gelişini beklemektedir. Batı’nın çaldığı, uzak düşürdüğü değerleri tekrardan ele geçirecek ve kendi özülkesine getirecek olan bu çocuklar şafak işçileridir. Şafak işçileri vasfı günü doğduracak çocukları imlemektedir. Şafak daha sökmemiştir, “gündoğmamış”tır. Çocuklar günü doğdurmaya ve güneşi karanlık çağa yeniden kazandırmaya gelecektir. Örselenmiş kefenleriyle üzerinden toprağı atıp kabirlerden çıkacak olan bu çocuklar diriliş sitesini inşa edeceklerdir. Onlar peygamber çıraklarıdır, Hızır’dan bir işarettir, ab-ı hayat kaynağıdır. Şafak işçileri, fecrin erleri olan çocuklar dirilişin önderleridir. Şafak gündoğmadan önceki zamandır. Şafağı söktürecek olan, güneşi gözleyip kendi İslam medeniyetine döndürecek olan çocuklar köleliğin, inançsızlığın, inkârın pençesinde dolanan insanlığa bir muştur olacaktır. Diriliş vokabüleri içinden okuduğumuzda fecir ve şafak diriliş tohumlarını bağında taşıyan bir zemindir. Diriliş çiçekleri şafağın işçileri çocuklar tarafından derilecektir. Diriliş anıtının mimarları çalınmış miraslarını kendi özülkesine yeniden getirecektir.

“Anne ve babalarının çilesinden
Çalınmış miraslarının içinden
Örselenmiş kefenlerinin içinden
Geliyorlar ustalar çıraklar

²²⁵Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.651.

²²⁶Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**,s. 15.

Şafak işçileri
İkinci mimarları
Çağı bir ortaçağ yayı gibi geren ülkülerine
İnançsızlığın yıkıcılığın
Köleliğin sömürmenin
Kör yüreğine ok atan
İnkarı öldüren
İnsanı dirilten
Bir fecrin erleri”²²⁷

Karakoç gül imgesini “diriliş baharı”nı imlemek için kullanır çoğu kez. Güncapılarını sonuna açmak gibi mutlu bir görevi yükler.²²⁸Böylelikle bu erler baharın yüklenicisi, muştunun habercisi olurlar. Diriliş eri daha önce belirttiğimiz üzere çocuk kimliğinde tasavvur edilmiştir. Karakoç bu çocuğu beklemektedir. Kendine verileni aşan, verilmeyeni alabilen, dünyayı değiştirecek yenileyecek, diriltecek çocuğu beklemektedir. Bir muştı olan çocuk. Muştı gibi gelen .muştı getiren.²²⁹Aşağıdaki mısralarda çocuk ölüp de dirilecek ve bahar yağmurlarını ülkesine taşıyacaktır. Karakoç diriliş dinamiğini güle dayandırmakta ondan enerjisini almaktadır. Diriliş baharına erecek olan insanlar dirilişi gerçekleştirecek, gül şarabından diriliş baharını yaşatacaklardır. Diriliş erlerinin gülle birlikte çocukluk özüne kavuşacağı vurgusu önemlidir.

“ey gül sen bahar yağmuruna karışan
diriliş şarabı olursun bize
ölüp de diriliş çocukları oluruz biz
seni kana kana bahar bardaklarından”²³⁰

İnsanlığın alinyazısı olan çocuğun uyanacağı vakit yakındır. Diriliş tohumlarını yüreklerinde taşıyan bu çocuklar uykudan uyandığında bir umut belirecektir. Ezan sesi çocukların kulaklarına okunduğunda o çocuk rüyası gerçek olacaktır. Şairin “canım şehirlerine ağlayayım /ölen kadınlarına ve çocuklarına ağlayayım”²³¹yasıyla başlayan şiirin devamı uykudaki çocuğa çağrıdır. Dirilmeye kapanan ölüm kapıları çocuğun temsilliğinde açılacaktır.

²²⁷Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 451.

²²⁸ Sezai Karakoç, **Gün Dönümü**, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 17.

²²⁹Karakoç, **Diriliş Muştusu**, s.11.

²³⁰Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.378.

²³¹A.g.e., s. 642.

“Umut gibi ışık
Ezan gibi uzan her sabah
Ve rüyasına sız
Uyuyan çocuğun”²³²

Çocuklar dirilişin aktif öznesidir. Onlar Allah tarafından dirilişin gerçekleştirilmesi için görevlendirilmiş bir elçi gibidir. Karakoç bunu kendi çocukluğundan da yola çıkarak şöyle anlatmaktadır:

“Sen beni gönderdin
Gülün muştusunu vermek için
....
Kur’an meşalesini
Dikmek için karanlık dağlara
Işık saçmak için dört yana
Zeytine yağ
İncire bal vermek için
....
O kış gecesi
Arkamda sönen
Anne baba feneri
At arabasında
Balyaların üstüne
O çocuğu sen çıkardın
Büyük yolculuk için
Gülün muştusunu vermek için
...
Büyük savaşı vermeğe sen gönderdin
Sen gönderdin tanrım sen gönderdin”²³³

Küçük bir çocuğun yolculuğa çıkışıyla başlayan diriliş serüveni o çocuğa çok büyük mesuliyetler yüklemiştir. Burada şairin küçük yaşta okumak için annesi babası tarafından uğurlanarak memleketinden ayrılışını bir diriliş kaderine bağladığını görürüz. Bu hatırayı bütün çocuklara teşmil edersek her çocuk bir diriliş serüveni için yola çıkmalı ve diriliş tohumlarını çağın çorak topraklarına serpmelidir.

Çocuklar kurtuluşa ereceklerdir. Ve yeniden değerler dirilecektir. Yeni kardeşlikler kurulduğunda, İslam insan ruhunda yeniden yeşillendiğinde, diriliş her vakit yemişini verdiğinde çocuklar kurtulmuş olacaktır. Çocukların kurtulması dirilişin yeniden inşa edileceğine işarettir.

---

²³² A.g.e., s. 448.

²³³ A.g.e.,s.398, 99.

“Yeni ve gerçek kardeşlikler kurulmuş
Çiçek çiçeğe durmuş
Çocuklar kurtulmuş”²³⁴

Diriliş çocukları anneden aldıkları diriliş mirasının muhafızlarıdır. Oğul olma bilincini yitirmemişlerdir. Bu bilincin ördüğü diriliş zemini üzerinde çocuklar yeşerecektir.

“biz sürekli oğuluz anne gider mi bizden
köpük değiliz özüz baba bizde”²³⁵

Çocuklar hiç eskimeyen bir çağrıyı temsil etmektedirler “Kur’an ve İslâm kıyamete kadar mahfuzdur. Allah buna söz vermiştir.”²³⁶ inancını taşıyan Sezai Karakoç mahfuz olan bu hakikatin tekrardan dirileceğine duyduğu inancı çocuk imgesinde somutlaştırmıştır. Bunun için o çocuğu gelmesi için dua eder. Gelecek olan çocuklar peygamberden bir işaret taşıyacaklardır. Çünkü o peygamberin küçük askerleridirler. Diriliş meşalesini elinde taşıyan çocuk kentlere şafaklar gibi ağacaktır. Çağın yeni toprağında gülleri yeşertecek, Allah’ı bilen imanlı bir duyuya sahip bu çocuklar dağlardan bir işaret getirecektir. Nuh’un gemisin bir dağa inmesinden, Hz. Musa’ya Sina dağında yol gösterildiğinden , Hz. İsanın meşhur vaazını bir dağda vermesinden, Hz. Peygambere Cebrail’in Nur dağında gözükmesinden yola çıkarak dağı hakikate erişmenin adresi olarak gören Karakoç²³⁷ çocukların bu dağ içerisinde eriyeceğini söylemiştir. Diriliş mimarları olan çocuklar o dağın içinden seslenecektir.

“Yetiş peygamber imdadı yetiş
Yetiş Allah’ın izniyle
Diriliş bayraklarını taşıyan
Şehit gömleklerini peşin giymiş
Ateşten, sudan geçer gibi geçen
Allah önünde her varı yok gören
Dağların üstünde erip
Kentlere şafaklar gibi ağan
Küçük askerlerini
Gül diksinler diye yeni topraklarına

---

²³⁴A.g.e., s.279.

²³⁵A.g.e. s.322.

²³⁶Karakoç, **Diriliş Neslinin Âmentüsü**, s.15.

²³⁷Karakoç, **Dirilişin Çevresinde**, s.38.

İnsanın ta gönlüne
Yetiştir erenlerini
Allah'ım
Âmin²³⁸

Bir külün içinde yeniden doğmayı bekleyen, kendi küllerinden doğacak olan çocuklar geri dönecektir. Geri dönecek vurgusu çarpıcıdır. Diriliş çocukları hep var, olacaktır da sadece çağın inkâra saplanan gönülleri onlara açık değildir. Bunu hakikatin kıyamete kadar mahfuz olduğu düşüncesine bağlarsak çocukla birlikte hakikatin hakim olacağı ve tekrardan dirileceği inancının izini sürebiliriz. O çocuklar diriliş sitesini çölden getirip modern çağa dikeceklerdir:

“Hepimizin çocuğu geri dönecektir
Bir külün içinde yüzyıllarca duran
Biçimini yakalayıp geri dönecektir
Deniz kıyısında kayık karan
Genç kızların ışınlarını taşıyacaktır
Ve çölde ilerleyen bin tonluk bir deve
Gibi bize siteyi yüklenerek dönecektir
Gün vurduğu zaman ağzına mağaranın
Bizden alınan vakit bize geri verilecektir
...
Bir el uzanışıyla ,
Gelecek çağlara çağdaş olacağız
Uykumuzu en ulu ders olarak okutacaklar çocuklara
Uykumuz korkunun ötesinde
Yeni bir kıvıltı demek uygarlıklara²³⁹

3.2. Direniş Anıtları

Karakoç'un çizdiği çocuk profili diriliş tezinin yüklenicisi, değerlerin savunucusu, geleneğin muhafızı çerçevesinde karşımıza çıkar. İslama uyanmış, hakikat çizgisinde yaşayan, İslam medeniyetinin sahip olduğu değerleri ihya etme misyonunda olan çocuk için Batı'nın konumu nedir, nasıl bir değerlendirme mekanizması vardır teslimiyet mi direniş çabası içinde mi gibi soruların cevabını çok net bulduğumuz şiirler bizi çocuk hakkında kanaat sahibi olmaya götürür. Bunların başında ‘Ötesini Söylemeyeceğim’²⁴⁰ şiiri gelmektedir:

²³⁸ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 404.

²³⁹ **A.g.e.**, s.216.

²⁴⁰ **A.g.e.**, s. 46.

“Kırmızı kiremitler üzerine yağmur yağıyor
Evimizin tahtadan olduğunu biliyorsunuz
Yağmur yağıyor ve bazı tahtalar vardır
Suyun içinde gürül gürül yanan

Şiirin ilk dizesinden itibaren yaşanan uzamın ayrıntıları doğrultusunda zihnimizde bütünlüklü bir özne ve mekân belirginleşiyor. Bir bereket imgesi olarak yağın yağmurun fonu, işlevselliği metnin sonuna dek sürüyor.²⁴¹

“Dudağımı büküyorum ve topladığım çalıları
Bekçi Halil’in kız kardeşinin oğluna ait
Daha doğrusu halasından kendisine kalacak olan
Arsasındaki yıkık duvarın iç tarafına saklıyorum
Hiç kimsenin bilmesine imkân yok
İmkân ve ihtimal bile yok sizin bilmenize Bay Yabancı
Ve yağmur yağıyor ben bir şeyler olacağını biliyorum
Ellerime bakıyorum ve ellerimin benden bilgili
Bir hayli bilgili olduğunu biliyorum
Bilgili fakat parmaklarım ince ve uzun değil
Sizin bayanınızın gibi ince ve uzun değil
Annemi babamı karıştırmayın işin içine
İnanmazsınız ama onların şuncacık
Şuncacık evet şuncacık bir alâkaları bile yok
Sizin def olup gitmenizi istiyorum işte o kadar
Ali de istiyor ama söylemekten çekiniyor
Halbuki siz insanı öldürmezsiniz değil mi?
Gidiniz ve öteki yabancıları da beraber götürünüz
Tuhaf ve acı şapkalarınızı da beraber götürünüz emi
Boynunuzdaki o uzun ve süslü şeritleri de
Kirlî çamaşırları tahta döşemelerin
Üzerinde bırakmamanızı yalvararak isteyeceğim
Yalvararak isteyeceğim diyorum Medenî Adam
Siz bilmezsiniz size anlatmak da istemem
Kardeşim Ali gömleğinizi mutlaka giyecektir
Halbuki ben Bay Fransız sizin gömleğinizi
Hatta Matmazel Nikol’un o kırmızı ipekli gömleğini
Hani etekleri şöyle kıvrım kıvrımdır ya
Bile giymek istemem istemeyeceğim
Evimizin tahtadan olduğunu biliyorsunuz
Kibrit gibi iç içe sıkışmış tahtadan
Hem şu bildiğiniz usule de lüzum yok
Tepesi demir askerleriniz babamı alıp götürmeseler
O zaman siz görürsünüz Bay Yabancı

²⁴¹ Sedat Sayın, “Ötesini Söylemeyeceğim’i Bir Okuma Denemesi”, **Yedi İklim**, C. XIII, Eylül 2000, s.85.

Ağaçların tepesine çıkabileceğimizi
Ben ve kardeşim Ali'nin anlayabileceğinizi umarım
Siz uyuduktan sonra odanıza girebileceğimizi
-Ben bunu ispat edeceğim-
Hani sizin şu yüzü kurabiye bir bayanınız var ya
Beyaz ve yumuşak
Hani tepesinde ikisi kısa biri uzun üç tüy var
Onu siz başka yerlerden getiriyordunuz
Sayın Bayanınızın gözleri çakmak çakmak yanıyordu
Siz ötekini Bay Yabancı gizli gizli öpüyordunuz
Elinizle onu belinden tutuyordunuz sonra öpüyordunuz
Siz bizi görmüyordunuz
Biz ağacın tepesinden seyrediyorduk
Siz onu çok öpüyordunuz
Ötesini söylemeyeceğim Bay Yabancı
Ben siz belki bilmezsiniz on yaşıdayım
Annem böyle konuşmak ayıptır dedi
Annem o kadına şeytan diyor
Bizim kediler de ona tuhaf tuhaf bakıyorlar
Siz şeytani çok seviyorsunuz galiba Bay Yabancı
Siz şeytani niçin bu kadar çok öpüyorsunuz
Kabul ediyorum sizinki bizimkinden daha güzel
Ama bizimki sizinkinden daha efendi daha utangaç
Onu hiç görmedim o bize hiç gelmiyor
Hele yağmur onu hiç deliğinden çıkarmıyor sanıyorum
Ben yağmuru çok seviyorum Bay Yabancı
Sizin ıslak saçlarınızı hiç sevmiyorum
Tunusluların saçlarına benzemiyor sizin saçlarınız
Bizim saçlarımıza benzemiyor sizin saçlarınız
Ben karayım beni de amcamın oğlu seviyor
Sizin o kadını sevmiyor Süleyman
Süleyman benden başka kimseyi sevmiyor
Ben de onu seviyorum
Onu ve bizim evi seviyorum
Bizim evin her tarafı tahtadandır
Ayrıca matmazelin üzerine
Bir akrep atabileceğimi de düşünün
Tam karnının beyaz yerinden tutarsanız bir şey yapmaz
Ama onu Matmazel bilmez ki o tam kuyruğundan tutar
Sizin Matmazel bir ölse siz onu bir daha göremezsiniz
Hâlbuki bizim ölülerimizi teyzem görüyor
Onlarla konuşuyor onlara ekmek veriyor
Onlar ekmek yiyor anladın mı Bay Yabancı
Matmazel bir ölse ona kimse ekmek vermez
Onun için gidin şapkalarınızı da beraber götürün
Melekler bir demir parçasının üzerine oturmuşlar
Her biri bir damla atıyor aşağıya

İşte yağmur bunun için yağıyor
Ben bunun için yağmuru seviyorum
Yağmur bizim için yağıyor
Çalılar için Süleyman'ın tabancası için
Kalkıp gidin kırmızı kiremitler üzerine
Bizim tahta evin üzerine yağmur yağıyor

Bu şiirde Tunuslu küçük bir kızın dilinden Batı'ya karşı direnişin, karşı duruşun, direnişin cesur tepkisine şahit oluruz. Anne baba neslinin teslim olmuşluğu, tepkisizliği karşısında ancak bir çocuğun cesaretiyle, gözü karalığı ve netliğe diriliş anıtı gibi duran Tunuslu kız “Kara Yılan” şiirindeki güneyleli çocuk’un bir izdüşümüdür. Küçük kız keskin bir söyleyişle, duyarlı bir duruşla Batı'nın karşısına geçmiş meydan okumaktadır. Şiirde ev önemli bir imgedir. Tunuslu kızın evi onun değerlerinin mücessem halidir. Mahremiyeti, inancı, değerleri evin içerisindedir. Evin içinden konuşan evini muhafaza eden ki buradaki ev geleneksel ve İslami değerlerin müşahhas bir temsilidir. Evin tahtadan yapılmış olması batı teknolojisini el değmediği insanların makineleşmediği balkon şiirinde geçen balkonlu evler inşa eden mimarların hüküm sürmediği, sıcak,mü'min ve mütevekkil bir evdir. “Sık sık zikredilen öge geleneksel olanın bizim olan ortamın, değerler dünyasının sembolü halinde beliren “tahta ev”dir. Burada Batılı teknoloji ürünü ve modern mimarî ögesi beton ile geleneksel mekânlar oluşturucu, daha insanî ve tabii bir malzem olarak görülen tahta karşıtlığı hemen hatırlanıyor”²⁴²

Şiirde akla karanın iyi ile kötünün ayrımı ifadelerle sinen mücadele ve mücadele şiirin ana temini oluşturuyor. Belki o küçük kızım söylediği hiçbir şey kale alınmayacak belki çocuksu dünyasını kirleten batıya karşı ve onların temsil ettiği değerlere karşı dik duran küçük kız kayıtsız kalmayışi direnişi yüklenmesiyle bile önemlidir değerlidir.

Şiir bir çocuğun safiyeti ve onun safiyet üzerine inşa ettiği dünyası üzerine kurulmuştur. Şiirin vuruculuğu daha başlığından itibaren etki alanına almakta.

²⁴² M. Fatih Andı, “ Afrika Bağımsızlık Savaşlarının İkinci Yeni Şiirine Yansımaları ve Sezai Karakoç”, **Sezai Karakoç**,Haz. Mehmet Çelik – Yakup Çelik, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 302.

Ötesini söyleyemeyecek kadar edepli temiz bir dünyanın içinden konuşan çocuk için ötesi söylenemeyecek kadar çok şeyi de imlemektedir.

Tunuslu küçük kız *Kara Yılan*'daki temsilcisi "güneyli çocuk"tur:

"Güneşin yeni doğduğunu sana haber veriyorum
Yağmurun hafifliğini toprağın ağırlığını
Ve bütün varlığımla kara yılan seni çağırıyorum
Seni çağırıyorum parmaklarımdan süt içmeye
Pamuğun ağırlığını yapan dağın hafifliğini
Sana haber veriyorum yeni doğduğunu güneşin

Ben güneyli çocuk arkadaşım ben güneyli çocuk
Günahlarım kadar ömrüm vardır
Ağarmayan saçımı güneşe tutuyorum
Saçlarımı acının elinde unutuyorum
Parmaklarımdan süt içmeye çağırıyorum seni
Ben güneyli çocuk arkadaşım ben güneyli çocuk

Ben çiçek gibi taşımıyorum göğsümde aşkı
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum
Gelmiş dayanmış demir kapısına sevdanın
Ben yaşamıyor gibi yaşamıyor gibi yaşıyorum
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum

Seni süt içmeye çağırıyorum parmaklarımdan
Kara yılan kara yılan kara yılan kara yılan"²⁴³

Şiirde ayrıştırılan yeri ve rengi çok belli iki kahraman vardır. Bunlardan biri Kara Yılan diğeri ise kara yılanı içinde bulunduğu şuarsuzluktan, günahlarından kirinden ve pasından kurtaracak olan adeta onlar için bir mustu bir kurtuluş olacak olan güneyli çocuk vardır. Şiirin künhüne vakıf olabilmek kilit hükmüne ulaşabilmek için temsili bu kahramanların yüklendiklerini tesbit etmek ve onun üzerinden diğer imgeleri çözümleme yoluna gitmek gerekir.

Yılan anlamsal değeri itibariyle batıyı imler. Yılanın sinsi bir ilerleyişle hedefini sokması zehrini akıtması zehri alanın yavaş yavaş bünyesine yayılmasıyla ölüme gidişi ve en nihayetinde ölmesi .derinliksiz ve realitenin sınırları içinden baktığımızda bile şiirinin örüldüğü zemin bize sinyallerini verir. Sinsice yaklaşan ve zehrini enjekte eden batı ve onun zehrine maruz kalmış ve yavaş yavaş kaybedilen İslam milleti . Burada yılanı ki buradaki yılanın

²⁴³ Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 44.

olumsuzluk değerini arttırmak yarattığı tahribatı ve zulmü işaret etmek için kullanılan vasfin kara olması yılanı zihnimizde daha net bir şekilde ayırıştırılmaktadır. Zulmün karalığı içkin manası yılanı verilmek suretiyle ak –kara ayrımı şiirin en başından ortaya koyulmuştur.

Güneşin doğduğunu haber veren, yağmurun hafifliğini toprağın ağırlığını, pamuğun ağırlığını yapan dağın hafifliğini haber veren muştuyu yüreğinde taşıyan şuuruyla imanıyla aşkıyla batının karşısına dik bir baş keskin bir söylem kararlı bir edayla çıkan güneyli çocuk ise İslamî değerlerle örölmüş geleneğin, ahlakın temsili olarak karşımıza çıkar. Batının karşısına bir çocuğun çıkarılmış olması önemlidir. Çocuk yukarıda belirttiğimiz üzere saflığı imanı günaha bulandırmadan yaşayan ve yaşatacak olandır. Değerlerin savunucusu İslam'ın bekçisidir. Şiirde bütün ihtişamı korkutuculuğu zehri karşısında korkabilecek bir çocuk yerine karşı çıkan cesaretle ateş hattının eri olan bir çocukla karşılaşılıyor. Bu şiirin anlamsal boyutundan bir tanesi gerilimli bir çizgi üzerinde ilerleyen şiirde çocuk değerdir, gelenektir en geniş manası ve özü itibariyle de İslâm'dır.

Dirilişin eri direnişin öncüsü olan çocuğun şiirin muhtelif yerlerinde tekrarlanan seni çağırıyorum hitabı maksadı ortaya koyması bakımından önemlidir. Aslında burada ana temlerden biri merhamettir. Bizler çok iyi biliyoruz ki diriliş sadece müslümanların kurtuluşu için değil tüm insanlığın İslam'a kazandırılması tüm dünyanın İslam ile ihya ve tebcil edilmesi çabasıdır. "Yeni bir oluşumun ve kurtuluş müjdesinin süt gibi ak davetini, Hz. Peygamber'in çölde sahabelerine parmaklarından akıttığı suyu içirmesi mucizesine yaptığı telmihle, bütün kötölüklerin ve karanlıkların temsilcisi olara gördüğü kara yılanı"²⁴⁴ karşı süt hakikat özünün bir temsilidir. Burada hem zulmün karşısında dik duruşa hem de daha sonrasında merhametli bir algıyla onu da kurtarıyor ve elindeki sütle besliyor.

Masal şiirinin yedinci oğlu da Batı kentine dikilmiş bir direniş anıtıdır.

Yedinci oğul büyümüşü baka baka ağaçlara
Baharın yazın güzün kışın sırrına ermişti ağaçlarda
Bir alinyazısı gibiydi kuruyan yapraklar onda

²⁴⁴ M. Fatih Andı, "Cahit Zarifoğlu'nun Şiirlerinde Bir Kötölük Ögesi Olarak Yılan Sembölü" **Güneşe Tutulan Ayna**, Hat Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 125.

Bir de o talihini denemek istedi
Bir şafak vakti Batıya erdi
En büyük Batı kentinin en büyük meydanında
Durdu ve tanrıya yakardı önce
Kendisini değiştiremesinler diye
Sonra ansızın ona bir ilham geldi
Ve başladı oymaya olduğu yeri
Başına toplandı ve baktılar Batılılar
O aldırmaı bakışlara
Kazdı durmadan kazdı
Sonra yarı beline kadar girdi çukura
Kalabalık büyümüş çok büyümüşü
O zaman dönüp konuştu :
Batılılar !
Bilmeden
Altı oğlunu yuttuğunuz
Bir babanın yedinci oğluyum ben
Gömülmek istiyorum buraya hiç değişmeden
Babam öldü acılarından kardeşlerimin
Ruhunu üzmem istemem babamın
Gömün beni değiştirmeden
Doğulu olarak ölmek istiyorum ben
Sizin bir tek ama büyük bir gücünüz var :
Karşınızdakini değiştirmek
Beni öldürseniz de çıkmam buradan
Kemiklerim değişecek toz ve toprak olacak belki
Fakat değişmeyecek ruhum
Onu kandırmak için boşuna dil döktüler
Açlıktan dolayı çıkar diye günlerce beklediler
O gün gün eridi ama çıkmadı dayandı
Bu acıdan yer yarıldı gök yarıldı
O nurdan bir sütuna döndü göğe uzandı
Batı bu sütunu ortadan kaldırmaktan aciz kaldı
Hâlâ onu ziyaret ederler şifa bulurlar
En onulmaz yarası olanlar
Ta kalblerinden vurulmuş olanlar
Yüreğinde insanlıktan bir iz taşıyanlar”²⁴⁵

3.3. Süt Uygarlığının İnşâcıları

Karakoç şiirinde süt imgesel bir boyutla karşımıza çıkar. Diriliş oluşumu bir açıdan bir mirastır. Ancak bir başka açıdan da yepyeni bir doğum. Dirilişin yüreğinde tarih, anonim miras, böbrekteki taş gibi durmaz, canlı damarlarında kan gibi dolaşır. Ve bu kan süte dönüşür: diriliş neslini emziren süte. Diriliş ruh

²⁴⁵Karakoç, *Gün Doğmadan*, s. 409.

metamorfozu olayıdır. Ortam tazelemesi işi. Bunu omuzlayacak nesil, önce kendini tazelemiş ve yenilemiş bir nesil olacaktır.²⁴⁶ Bu tazeleyiş kabiliyeti diriliş neslini yeşertecek sütte saklıdır.

Süt diriliş neslini besleyen bir fonksiyonda karşımıza çıkmaktadır. Çocuk anne sütüyle geleceğin diriliş anıtını dikecektir. Diriliş idelali olan İslam medeniyetini ihyâ etme düşü anne sütünde saklıdır.

“Kızgın lavlar çağındadır artık ayın
Yandı rahibin zünnarı sarıldığı veli cübbesinde
Ve çocuk öz annesinin süt ve memesinde
Görmektedir gerçekleşeceğini düşlerinin”²⁴⁷

Diriliş ilhamı zaman zaman toplumların , halkların içine doğar. Belki yine kişilerden doğar, fakat büyük atılımlara hazır bir toplumda hızla yayılır.²⁴⁸ Bu ilhamın membaı anne sütüdür. Çocuk sütün enerjisinden sağladığı dinamizmle diriliş yolunu çizecektir.

Kara Yılan şiirinde süt imgesinin çok önemli bir temsil gücü vardır. Doğu’yu da Batı’yı da iyi edecek olan süttür. Çocuğun elindeki meşaledir. Şiirde güneyli çocuk bir müjdecidir. Güneşin doğduğunu, yağmurun hafifliğini,, toprağın yağmura doğmuş ağırlığını müjdelemekle kendini görevlendirmiş bir müjdecî olan güneyli çocuk, bütün masumluğuyla, haberci ve müjdecî kimliğiyle Kara Yılanı yeni doğan güneşe, yağmurun hafifliğine çağırır.²⁴⁹

“Güneşin yeni doğduğunu sana haber veriyorum
Yağmurun hafifliğini toprağın ağırlığını
Ve bütün varlığımla kara yılan seni çağırıyorum
Seni çağırıyorum parmaklarımdan süt içmeye
Pamuğun ağırlığını yapan dağın hafifliğini
Sana haber veriyorum yeni doğduğunu güneşin

Ben güneyli çocuk arkadaşım ben güneyli çocuk

---

²⁴⁶Karakoç, **Makamda**, s.2.

²⁴⁷Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.511.

²⁴⁸Karakoç, **Çağ ve İlham-II Sevgi Devrimi**, s.22.

²⁴⁹ Ümran Deveci Kırman, “Sezai Karakoç’un Kara Yılan Şiirinde Gerilim Yaratan Karşıtlıklar”, **Kahramanmaraş’ta Sezai Karakoç’la Kırk Saat**, Haz. M. Nedim Tepebaşı, M. Fatih Ertaş, Çetin Canlı, Mehmet Demirkol, Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş, 2006, s. 157-158.

Günahlarım kadar ömrüm vardır
Ağarmayan saçımı güneşe tutuyorum
Saçlarımı acının elinde unutuyorum
Parmaklarımdan süt içmeye çağırıyorum seni
Ben güneyle çocuk arkadaşım ben güneyle çocuk

Ben çiçek gibi taşıyorum göğsümde aşkı
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum
Gelmış dayanmış demir kapısına sevdanın
Ben yaşamıyor gibi yaşamıyor gibi yaşıyorum
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum

Seni süt içmeye çağırıyorum parmaklarımdan
Kara yılan kara yılan kara yılan kara yılan”²⁵⁰

Şiir boyunca yılan ve süt ilişkisi arasında kurulan karşıtlık ilişkisi çarpıcıdır. Yılanlar sütü sever bulunduğu delikten sütün kokusuyla çıkar. Hatta halk arasında yayılmış bir rivayetle söylersek yılanın bir süt çocuğunun ağzından girerek annesinden emmiş olduğu sütü içtiği inancı bunu göstermektedir.²⁵¹ Dolayısıyla burada süt bir çağrıyı yüklenir. Yılanı kara delikten çıkaracak olan ona süt tazeliğini kazandıracak olan ve onu içerdiği dirilik özümüyle besleyecek olan süt yılanı gösterilen bir merhameti temsil etmektedir. Bu şiirin iç dinamizminde “merhamet” duygusu gizlidir. Süt kara yılanı gösterilen bir merhamettir. Bunu diriliş ekolü içinde düşündüğümüzde şöyle bir yargıya varabiliriz: Diriliş bütün insanlığı içine alan bir tezdur. Sadece Müslümanlar için değil sapsmış, yolundan çıkmış, Allah’tan uzak düşmüş bütün insanlara, medeniyetlere karşı bir çağrı ve diriltici bir soluktur. Kara Yılan şiirinde geçen sütü dirilişi temsil eden bir kod olarak düşündüğümüzde kara yılanı gösterilen merhamet daha ön plana çıkmaktadır. Böylelikle “Seni çağırıyorum “kara yılan” vurgusu bu noktada daha üst bir anlam boyutuna ve mânâ derinliğine ulaşmış olmaktadır. bu noktada çocuğa yüklenen misyon çok önemli bir seviye yakalmaktadır. Masumiyeti, bozulmamışlığı, saf ve temiz özümüyle merhamet duygusuna yakışacak, denk düşecek olan çocuk dirilişin, çağrının yüklenicisidir. Süt- çocuk arasında anlam ilişkisi böylelikle çok önemli bir temsil keyfiyeti yakalamış olmaktadır.

²⁵⁰Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.44.

²⁵¹Yavuz , M. Helimoğlu, “İnsanlığı Ortak Düş İrmakları: Masallar”,**Folklor/Edebiyat**, C. II, S.. 12, Kasım-Aralık, s.71-82.

Şiiri bir de sen-ben karşıtlığı üzerinden okumak gerekir. Güneyli çocuğun kara yılanın karşısına bir direniş anıtı gibi yükseldiği ve “süt uygarlığı”nı inşa edecek olmasındaki kararlılığı önemlidir. Çocuğun bu karalılığı, bu karşı koyuşu, bu dik ve keskin duruşunda bu uygarlığın tekrardan dirileceğine olan inanç gizlidir. Çocuğun yılan karşısındaki kendine güveni ve taviz vermez tavrı gücünü yüreğinde kurşun gibi taşıdığı “aşk”tan almaktadır. Süt de yürekte taşınan bu aşktan bir işarettir. Süt bu aşkın berraklığını ve saflığını taşımaktadır. Tabi süt hemen aklımıza anneyi de getirmektedir. Anne bedeninde bir kutsal özdür süt. Çocuk annesinden devraldığı sütü parmaklarıyla insanlığa taşımak için vardır. Dirliğin kaynağı anne bu özü çocuğa sütüyle hamletmektedir. Süt uygarlığının temel harcı anne ve çocuğun kutsal özünde karılmıştır.

Şiirin karşıtlık imgeleri beyaz ve kara renkleri üzerinden kurulmuştur. Beyaz, süt; kara ise yılan imgeleri temsiliğinde şiirin karşıtlık ilişkisini oluşturmuş ve “sen”, “ben” ayrımını belirginleştirmiştir. Kara yılanla, süt uygarlığını inşa edecek olan çocuk renkleri üzerinden yapılacak bir okumayla ak ve kara zemininde kendilerini ortaya koymaktadır.

Yılan şiir boyunca Batı’yı daha geniş manasıyla kafir ehlini imlemektedir. Yılanın kara vurgusu da zulüm sahiplerinin bu yönünü vurgulamak için olsa gerek. Zulmün kelime karşılığının karanlık olduğunu düşünürsek şiir bağlamı içerisinde “kara” sıfatının daha fonksiyonel bir mana kazanmış olduğunu görürüz. Peki kim bu kara yılan, bunun cevabı “Yılan” şiirinde ortaya koyulmuştur:

“Gittin ve bozdun bütün büyüsünü yuvanın
Yüzyılların sabrıyla
Ay ışığının harcıyla
Güvercinlerden kırlangıçlardan
İçgüdü müziğinden
Çocukların pul pul düşlerinden
Doğmuş bir çiçek evine
Girdin ve bozdun sessizliğini
Güneşin doğuşunu
Işığın camlardan geçişini
Durdurmak istedin
Uğursuz ıslığınla

Karlar içinde donmuştun
Tuttun sıcacık ovaya indin
Baharın gözlerini ezdin
Nergisler üstünde dans ettin
Bozdun bütün büyüsünü canlı olmanın
Tanrı böyle yaratmış seni
Sen yılan olmaya mahkûm
Gecenin ta kendisi
Kara kaderlerin çerçisi
Zafer anıtlarının güvesi
Mutlu öfkelerin sfenksi
Gövdende ölüm zehirli bir ağıt gibi
Ve insanoğlunun karşısında
Külkedisi
Melek dağıtansın
Zehirli tozlarında
Skandal serpersin Meryemlere
Cennetin kapısını durmadan kapayansın²⁵²

Yılan bu şiirde bir simgedir ve çok yönlü bir simgesel değere sahiptir. Yılan simgesi, burada nefsi, şeytanı, nefis ve şeytan yolunda giden, bunların emirleri doğrultusunda iş yapan kişi ve kurumları, geleceği tamamen silen modernizmi temsil etmektedir. Dolayısıyla yılan simgesini insanı kötülöklere sevk eden nefis ve şeytan olarak alabileceğimiz gibi nefsin ve şeytanın talimatlarına göre iş yapan kişileri ve kurumları da anlayabiliriz.²⁵³ Şiir boyunca bunu İslam medeniyetini yıkmaya, yok etmeye çalışan zihniyet ve onun mücessem hali olan Batı olarak da alımlamamız mümkündür. Yılanı bu şekilde konumlandırıduğımızda güneyli çocuğun parmaklarından akan süt daha dinamik bir mana kazanıyor. Güneyli çocuk parmaklarından akan sütle İslam medeniyetini diriltecek ve süt medeniyetini yeniden inşa edecektir. Süt sadece İslam'ı değil tüm insanlığa getirilmiş bir diriltici soluk, kurtarıcıdır. Parmaklarından akan suyla ümmetine abdest aldırın bir peygamberin kutsal özünü taşıyan çocuk, yüreğinde kurşun gibi taşıdığı aşkla süt uygarlığını bir direniş anıtı gibi yükseltecektir insanlığın karşısına.

²⁵²Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.450.

²⁵³Nurullah Çetin, "Sezai Karakoç'un Yılan Şiirini Tahlil", **Sezai Karakoç**, Haz. Mehmet Çelik-Yakup Çelik, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010, s. 337.

Çocuğun parmağından akıp bütün insanlığa bir muştu olacak sütün kaynağı Kur'an'da geçen meyvelerden bir öz taşımaktadır:

“İncire ve zeytine and olsun”

şeklinde ayette geçen incir ve zeytin çocuğun temel besini olan ve dirilişin mayasını taşıyan sütün içinde harmanlanmıştır. Yine Hz. Meryem'in tutunduğu hurma dalının ve Kur'an'da

“Biz, orada hurmalıklardan ve üzüm-bağlarından bahçeler kıldık ve içlerinde pınarlar fişkirttik”

ayetinin ışığında bir okuma yaparak çocuğun ve annenin süt bağlamında derin ve kutsî bir konuma yükseltildiğini görmekteyiz.

“Süt verin süt verin çocuklara
Alarak nar incir gibi yemişlerden
Şit evi sığınağı zeytinlerden
Meryem'in dayandığı hurmadan”²⁵⁴

Süt devrimi kışı yaşayan İslam medeniyetine baharı getirecektir. Baharla açan güller şarabı ki burada Batı'yı temsilen kullanılan bir kod olarak düşündüğümüzde köpük haline getirecektir:

Akan suyun sesi değişti
Esen rüzgârların doğrultusu
Gün döndü
Açtı mevsim
Akarak doldurdu
Kan boşluğunu gül
Şarabı köpüklere
Boğup geçen süt
Süt devrimi²⁵⁵

Sağ çocuğun çizgileri /Altın geren bir deniz gibi²⁵⁶ belirmeye başladığında Süt Devrimi gerçekleşecektir.

---

²⁵⁴A.g.e., s.295.

²⁵⁵A.g.e. s.268.

²⁵⁶A.g.e., s.267.

Alinyazısı Saati başlığı altına topladığı şiirlerinde Sezai Karakoç 1979 – 1988 arasında dünyayı sarsan olayların yüreklerde bıraktığı izlere de gönderme yapmaktadır. İran Halk Devrimi, Rusya'nın Afganistan'a askeri müdahalesi, Amerika'nın Ortadoğudaki hakimiyetini kalıcı kılmaya yönelik girişimleri, ülkemizde periyodikleşmiş ihtilaller vb. olaylar nedeniyle bu yıllar, beyinlere ve yüreklere kazınmıştır.²⁵⁷ Şairince bir duyuşlaışlam ruhunun sindiği, yoğrulduğu İslam şehirlerini yâd eder. Bu şehirler ve tabii şiirlerin temsil ettiği maneviyat ve değerler bütünü şaire anne sütü kadar yakındır. Şehir ve süt taşıdıkları diriliş özü noktasında aynı zeminde işlenmiştir. Her ikisi de İslam medeniyetine işaret eden kodlar olarak düşünülebilir:

“Ben Şam'ı bin yıl öncesinden bilirim
Annemin sütü kadar yakın bana”²⁵⁸

3.4. “İşaret Çocukları”

Sezai Karakoç çağı diriltecek diriliş insanını fikir eserlerinde ve şiirlerinde işaret eder. İşaret ettiği o insan aslında geri gelecek olan bu yönüyle de hem eski *hem* yeni insandır. Gelecek zamanın gebe olduğu, diriliş insanın da geleceğe gebe olduğunu söyleyen Karakoç, insanının gelişini dinin Arz'a inmesi olarak görür. Arzı bir sorumluluk, Allah'ın halifesinin sorumluluğu gibi yüklenip gelecek olan bu insanın özü çocukta en saf halini bulmaktadır.²⁵⁹ Bu çocuklar işaret çocuklarıdır.²⁶⁰ Çocuk Karakoç şiirlerinde peygamberlerden, Hızır'dan bir işaret taşır çağa. Kutsal bir özü yüklenir.

“Lambalar yanıyor, hafif ve sarı;
Çocuklara açar mağaraları
Gün görmemiş kuşlar ve örümcekler
İlân-ı aşk eden dil balıkları
Aşına suları çabuk terk eder...”²⁶¹

²⁵⁷ İbrahim Eryiğit, “Onüçüncü Sağanak: Alinyazısı Saati”, **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl: 7, S.73, Ocak, s. 263.

²⁵⁸ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 166.

²⁵⁹ Karakoç, **Kıyamet Aşısı**, s. 69.

²⁶⁰ Bu isimlendirme Cahit Zarifoğlu'nun “İşaret Çocukları” şiirinden mülhemdir. Bkz. Cahit Zarifoğlu, **Şiirler**, Beyan Yayınları, Ankara, s. 65.

²⁶¹ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.19.

Söz konusu şiirde mağara ağzında duran çocuğa kuşların ve örümceklerin kapıları açması bize Peygamber Efendimizin Hz. Ebubekir'lekafir ehlinden korunmak için girdiği Sevr Mağara'sını hatırlatmaktadır. Kafirlerin Peygamberimizin ve Hz. Ebubekir'in izini kaybetmesinde bir kutsal mahal olan mağaranın ağzındaki güvercin ve örümcek bir kalkan ve muhafız görevindeydi. Onlar Allah'ın kudretinin ve merhametinin tecelli etiği hayvanlardır. Bu hadiseden yola çıkarak şiire baktığımızda çocuğa yüklenen kutsî öz ve kudret daha aşikâr olmaktadır. Kafir ehline kapıları kapatan güvercin ve örümceğin çocuğa mağarayı açması çocuğu şiir içerisinde önemli bir mevkiye getirmektedir. Mağaranın içindeki kutsal özden bir işarettir çocuk.

Hızır'la Kırk Saat şiirinin bir yerinde şair Hz. Peygambere Kur'anî bir hitapla seslenir, Kur'an kelamı içerisinde peygamberden muştuyu yüklenecek olan çocuklarının öz ülkesini bildirmesini istemektedir. Özüke İslâm'dır. O kentin sahibinin çocuklar olması ve çocuklara bunu Hz. Peygamberin bildirmesi çocukların peygamberden bir işaret taşıdığını göstermektedir. Çocuklar peygamberin kuracağı diriliş sitesinde O'nun izinden gidecek olan, mirası devralacak olanlardır.

“Kalk ey
Örtülere bürünmüş Peygamber
...
Muştı siperlerinin
İlk günlüğünü
Sen yayınlayacaksın
Sen kuracaksın
Seher çocuklarının
Tek kentini
Sen bildireceksin
Dünyaya geldi geleli
En önemli haberi.”²⁶²

Sezai Karakoç Hz. Peygamber'e çağdan seslenir. Çağın bunalımına, kaosuna, hakikat özünden uzak düşmüşlüğüne bir muştı gibi ağacak olan peygamberi bu çağa çağırır. Diriliş özünü “ küçük askerleri”ne zerk etmesi için, İslâm sitesinin tekrardan bir gül tazeliğine ve muştusuna kavuşması için çağrıda

---

²⁶²A.g.e., s.267.

bulunan Karakoç'un peygamberin muştusuna çocukları muhattap kılması önemlidir. Bu küçük askerler dirilişin kutsal özüne en yakışanlardır. Şehit gömleklerini giymiş, Allah'a inanan, "inkâr kentleri"nin üstüne bir şafak gibi ağacak olan bu küçük askerler çağın çorak topraklarına tekrardan gülleri dikeceklerdir.Hz. Peygamber'den bir iz , bir işaret taşıyacak olan bu küçükler muştuyu, dirilişi yüklenecek olanlardır:

“Yetiş peygamber imdadı yetiş
Yetiş Allah'ın izniyle
Yetiştir erenlerini
Diriliş bayraklarını taşıyan
Şehit gömleklerini, peşin giymiş
Ateşten, sudan geçer gibi geçen
Allah önünde her varı yok gören
Dağların üstünde erip
Kentlere şafaklar gibi ağan
Küçük askerlerini
Gül diksinler diye yeni topraklarına
İnsanın ta gönlüne
Yetiştir erenlerini
Allah'ım ,yetiştir”²⁶³

Hakikat Hz. Âdem'den beri insanlara tebliğ edilmektedir. Farklı dönemlerde milletlerini Hakk'a götürmek vazifesiyle gelen peygamberler Sezai Karakoç şiirinde çeşitli vesilelerle geçmektedir. Peygamberlerin tebliğ ettiği hakikatin özünün çocuklarda yankılanacak olması önemlidir. Hakikat zincirinin bir devamı, bir yüklenicisi olarak çocuğun ön plana çıkması hakikatten bir öz bir işaret taşıdıklarını göstermesi bakımından önemlidir.

“Yahya'nın üstünde bir haberi sabırsızlıkla bekleyen gece
Ağızdan ağıza Kudüs'ü aşacak haberi
Roma'yı sarsacak haberi
Çocuklarda yankılanacak
İsa'da ağlanacak haberi
Haberi işte bu haberi duydu”²⁶⁴

Çocuklar Hızır'dan da bir işaret taşır. Çocuğun bir ülke olarak tasavvur edilmiş olması önemlidir. Bu ülke dirilişin özülkesini hatırlatmaktadır. Ab-ı

---

²⁶³A.g.e..s.404.

²⁶⁴A.g.e., s.349.

hayatın menbaı olacak olan bu ülkenin çocuklar üzerinden anlatılması çocuğu kutsal bir çizgiye çekmektedir:

“Başaksa bana ait
Çocuk benim ülkemdir
Ana karnı geleceğin belgesi”²⁶⁵

Şiirin bir yerinde Hızır’ın sadece annelerin görebileceği çocukta tecelli eden ışıktan bahsetmesi çocuğun Hızır’dan bir ışık taşıdığını, bir cevher taşıdığını göstermesi bakımından önemlidir.

“Gebeler bizi yalan yanlış sezerler
Doğumlarda aydınlıkça bilirler
Çocuğun çevresindeki ışık
Ki onu yalnız anneler görürler
O ışık bizdendir bunu bilirler”²⁶⁶

Sezai Karakoç Hızır’la Kırk Saat şiirinin bir yerinde kurban bayramının derinliğini anlatır. “kurban bayramıdır en derin bayram bence” diyerek başladığı şiir kurbanı yüklenen vasıflarla sürer. Kurbanın bayram günü kesilmeden önce geldiği evin önünde çocukların ellerinden bir işaret alması, çocukların elinden bengisularını içmesi çocukla kurbanı kutsiyet zemininde yakınlaştıran önemli bir vurgudur. Bengisuları çocukların ellerinden akmaktadır.

“Her biri başları gün doğusuna dönük
Bir evin önündedir
Çocuk ellerinden alırlar son dünya yeşilliğini
Bir bengisu gibi içlerler
Son sularını”²⁶⁷

Çocuk ve dağ ilgisi aşığıdaki şiirde de önemli anlam katmanlarına nüfuz etmemize zemin hazırlamaktadır. Dağ hakikate erilen bir mekandır. Kutsal bir mana değeri vardır. Çocukların dağ hücrelerinde erimesi demek onların hakikate ereceklerine bir işarettir. Buradan yola çıkarak da çocukların tıpkı peygamberler gibi dağ hücrelerinde hakikate yaklaşması çocuğa yüklenen önemli bir misyondur:

“Ve çocuklar gülle anne arasında

---

²⁶⁵A.g.e., s.208.

²⁶⁶A.g.e., s.214.

²⁶⁷A.g.e., s.205.

Seninle günler arasında
Tuhaf bir ışık bulup eridiler
Çocuklar dağ hücrelerinde eridiler
Aramızdaki sırta”²⁶⁸

Tut şiirinde de çocuk Hz. Yusuf’u çağrıştıracak kodlar karşımıza çıkmaktadır. Annelerin kayıp olduğu bir dönemde çocukların kuyuda olması dikkat çekicidir. Hz. Yusuf’un kuyuya düşürülmesi hadisesine götürecek olan bu mısralar bize çocuk ve Hz. Yusuf arasında bir ilişki ağı kurmamızı sağlamaktadır. Kuyudan bir ışık, Hz. Yusuf’tan bir işaret olan çocuklar şiir dinamiği açısından önemli bir fonksiyon taşımaktadır.

“Son kıral ağlıyor, üstünde son kuş yoruluyor
Halkın kayıp annelere saygısı yok
Tut elimden
Düşen tüyleri toplayalım
Tut
İsimsiz çocuk ağlamasın
Kuyuda ışık sönmesin”²⁶⁹

Çocuklar annelerine Tanrı’dan bir armağandır, geleceği inşa edecek olan çocuklar Kur’an’dan bir iz taşımaktadırlar.

Sana Tanrı armağanı
Desem uyur musun yavrum
Geleceğin kahramanı
Desem uyur musun yavrum
Gözün göğün siyahından
Yüzüne nur saçmış Kur’an
Desem uyur musun yavrum²⁷⁰

Karakoç şiirinde at özel imgelerden biridir. Kutsiyeti yüklenmiştir, dirilişin mücadelenin taşıyıcısı, aktif bir değeri konumundadır. Kutsal At şiiri başlı başına bu düşüncüyü desteklerken çocukların atla kutsiyet bağlamında ilişkilendirilmesi önemlidir. Peygamberlerin anlatıldığı, at gibi kurban gibi kutsal bir işaret taşıyan kodlarla örülmüş her şiirin içinde çocuk imgesinin belirmesi inşa edilen çocuk kimliği açısından dikkat çekicidir.

---

²⁶⁸A.g.e. s.430.

²⁶⁹A.g.e.,s.69.

²⁷⁰A.g.e., s.621.

“Gelir bizim çocuklar
İnsan olduğu yerden atların
Atların rengi geçer
Sarı ayakkabılarına
Cezayir’de atların”²⁷¹

Direnişin önemli bir öznesini temsil eden atların “Kutsal At” şiirinde çocukla eşdeğer bir manayı imlemesi önemlidir. Atlar neyi yüklenmişse ki burada atların cihadlarda fetihlerde direniş ve karşı koymada insanların kaderine ortak oluşunu göz önünde bulundurursak çocukların da aynı işlev ve misyonu yüklediğini idrak etmemiz mümkün. Şiirin çocukların atların insan olduğu yerden geldiğini işaret etmesi çarpıcı bir söyleyiş olarak görülmektedir.

Hızır’ı yad eden onu bilen ve onu idrak eden çocuklardır. Hızır ile Kırk Saat’in bir bölümünde iki çocuğun birbirine Hızır’ı anlattığı görülmektedir. Hızır’ı bilen, idrâk eden çocuklar onu Hz. Peygamber’in kimliğinde anlatır. Hızır şiirin ilk bölümünde kendisini tanıyanların kalmadığını, “yarasa”lardan başka kendisini bilen olmadığını söylerken çocukların onun kutsal özüne yakîn olduğunu görmesi ve göstermesi önemlidir:

“Bugün iki çocuğun konuşmasına kulak konuğu oldum
Biri ben öbürüne çiziyordu
Hızır’ın çizgileri derindi diyordu
Su ışıltısıdır karanlıkta gözleri
Sağ kolunun çizgisi parlarsa
Tanda bir palmiye gibi
Sol kolu karanlık kış gecesi
Yaşı hep altmış üç
Yüzü yeni gelmiş bir vahiy gibi
Gözlerinin önünde hep rahman Suresi canlanır
Kalbi hep Yasin okur
Kulağında ilk ayetlerin depremi
Ben Hızır’ı gördüm kardeşim
Ermişler için topluyordu zeytinleri
Konuşması hint ilahisi
Ürküntüsü çocuk çilesi
Genellikle dağ havasını taşıyan biri
Yemesi bir gülün dirilişi
Ey ulular sizn bana öğretmediğinizi
Ben yarılmış aydedeye öğrettim
Delikanlı ateşlere öğrettim
En umutsuz bekârlara öğrettim

²⁷¹A.g.e., s. 84.

Kundaktaki çocuklara öğrettim”²⁷²

3.5. Kutlu Çocuklar

Sezai Karakoç Hızır ile Kırk Saat adlı şiirinde peygamberlerin kıssalarını işler. Birçok dinsel kişiliği ve olguyu çocuk imgesiyle beraber şiire taşır. Hz. Muhammed, Hz. İsa, Hz. Musa gibi peygamberler doğuş anları, doğmadan önce beliren mucizeler şiirlerde kendisini göstermektedir.²⁷³

Peygamberler için, tümüyle kutsal olan şeyler için insana sevgi taşıyan Hızır ile Kırk Saat’te bunun en yoğun olduğu bölümler son peygamberle ilgili şiirlerdir. Şair Hz. Peygamberin hayatındaki olaylardan ve dönüm noktalarından yola çıktığı şiirlerinde anlatımın şimdiki zaman üzerine kurmuştur. Bu tutum yardımı çağrılan Hızır’ın her dönemde canlı oluşuna uygun düşmektedir. Adeta Hızır’ın tayy-i mekânına işaretidir. Efsaneliğe bürünenin yaşanan hayat içine çekilmesidir.²⁷⁴

“Sütunlar çökse ne dersiniz
Save gölü kurusa
Ne dersiniz
Sönmez ateş sönse
Geyikler durulsa yezbül dağında
Çölün davulu çalınsa çalınsa
Kabile süt kabileleri
Dağlar ağarsa
Başaklar sararsa
Ne dersiniz”²⁷⁵

Hz. Peygamberin doğumunun habercisi olan birçok olay şiirde işlenmiştir. Daha dünyaya gelmeden müjdesi beliren peygamberin doğumu sonrasındaki mucizeler de Hızır ile Kırk Saat’te kendisini göstermektedir. Hz. Peygamberin bir çok mısra da çocuk üzerinden konumlandığını görüyoruz:

“Ey kutlu anne günaydın

---

²⁷²A.g.e.,s.183.

²⁷³ Hüseyin Yaşar, Sezai Karakoç Şiir Poetikasında Çocuk Halleri, **International Periodical For The Languages Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume. 8/1, Ankara, 2013, s.2827.

²⁷⁴ Eroğlu, **A.g.e.**, s. 66.

²⁷⁵ Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 266.

Ey doğan çocuk günaydın
Kabaran deniz
Günaydın
Koşan muştı kölesi günaydın
Günaydın bütün insanlar
Günaydın yeryüzünün yüz akı Müslümanlar
Günaydın
Kur'an Cebrail
Günaydın
Sûr İsrâfil²⁷⁶

Cebrail'in ilk vahyi peygamberimize tebliğ etmesi anlatılırken Hz. Peygamber bir çocuk formunda karşımıza çıkar:

“Dünyanın bir ucunda bir çocuk
Kitabın ak sayfasını çeviriyor
Bağın yeşil yaprakları arasında
Kimdir o çocuğa fısıldayan
Cebrail'dir o kitabı taşıyan
Koyan dünyanın en yüce yerine²⁷⁷

Diriliş neslinin çocuklar üzerinden yükseleceğini düşünen Karakoç Hz. Peygamberi çocuk formu ve özünde işlemekle diriliş neslinin çocuklarının izini süreceği, yükleneyeceği kutsal çocuk profilini çizmiştir. Hz. Peygamberin doğumu bir muştudur. Tüm insanlığa baharı taşıyacak olan peygamber bir çocuk kimliğinde karşımıza çıkmaktadır yine. Peygamberlerin masumluk ve safiyet sıfatına denk düştüğü için çocuk imgesinin kullanıldığı görülmektedir.

“Biz yeşilin yıl dönümünü kutlayalım
Baharı muştulayalım
Enlemlere boylamlara
Sabır yatırına
Adı Mehmet olan çocuğa
Müthiş bir ruhun tıbbı gibi²⁷⁸

H. Peygamber'in babasız dünyaya gelişi, çok küçük yaşta annesini kaybetmesi aşağıdaki şiirde geçmektedir. Şiir Peygamberimizin çocukluğuna dair izler taşımaktadır.

---

²⁷⁶A.g.e.,s.269.

²⁷⁷A.g.e., s.405.

²⁷⁸A.g.e. s. 288.

“Bir sancak gibi indirirken şafağı
Zincir gibi boşanırken kubbelerin kıyameti
Hepimiz için çek çileyi
Ey babasız büyümüş
Görünüp kaybolan bir hayal gibi yetiştirmiş anneyi
İki dünya
Çin ve Melek beyi
Şairlerin örtüsüne özendiği
Gölgesiz peygamber”²⁷⁹

Sezai Karakoç hakikatten uzak bir dünyayı fırtına olarak vasıflandırmıştır.
Bu fırtınanın önünde duracak olacak çocuk Hz. Peygamberdir.

“Bir fırtınanın önünde
O çocuktan başkası duramaz
O kabartacaktır toğrağı
Bir dağ kurarak ölümlerden
Kur’an sayfalarından inen
Büyük melekler ordusu
O gencin önünde arkasında
Yürürler bu kadim fırtınaya doğru”²⁸⁰

Kömürden elmas özünü çıkaracak olan, kayalardan yeniden İslam sitesinin temellerini atacak olan çocuk Hz. Peygamberdir. Burada fırtına cahiliye dönemini işaret etmektedir. Kömürün yani zulmün, karanlığın içinden bir nur gibi çıkacak olan Hz. Peygamberin doğumuyla diriliş gerçekleştirmiştir.

“Fırtına kömürdü elmas oldu
Gül açıldı insan oldu
Bülbül çerden çöpten atladı
Her sabah yağmur demetlerini
Derlemeye çalışan benim o biçiliş sesim
Kayalardan yeniden ulu bir yuva yaptı
Ekin gibi biçildim öldüm ama dirildim
Kemiğin ve etin ateşini attım öteye
Sûrelerin gözlerine alıştım bir asma kütüğünde”²⁸¹

Yine Hz. Peygamber’in doğumu umutsuz insanlara bir muştı bir haber olarak Hızır’ın dilinden söylenmektedir. İslam’ın elde edeceği fetihlerin, zaferlerin bir muştusudur bu.

---

²⁷⁹A.g.e.,s.289.

²⁸⁰A.g.e.,s.168.

²⁸¹A.g.e., s.205.

“Günaydın başbuğlar
Fetih süresinin
Gerçekleştirimi ordular
Mevlüt yazan şairler
Umutsuz insan için
Ufuklarda
Tozkoparan veliler
Yüreğinde bir denizi
Çalkalayan kadınlar”²⁸²

Hz. İsa da Karakoç şiirlerinde sıkça geçen peygamberlerdendir. Hz. Meryem ve Hz. İsa anne ve çocuğa bir model bir öz taşımaktadır. Şair Hz. İsa'nın doğumunda tecelli eden kudretin bir neslin dirilmesinde tecelli edeceği inancındadır. Özellikle Taha'nın Kitabı'nda bu doğum vuku bulacak yeni doğumun kanıtı olarak sunulur:²⁸³

“Durun anlatayım size melekler
Taha'yı nasıl dirilttiler
Anarak Âsâ'nın doğumunu”²⁸⁴

Taha'nın doğumu yani dirilişi Hz. İsa'nın doğumu gibi ilâhî bir kudretle gerçekleşecektir. Taha'nın hayatına da bu kudret, yön ve destek vermektedir. Taha'nın ruhî kuvvetini beslediği bir kaynak da Hz. İsa'dır.²⁸⁵

“Kerpiç evler arasında yürürken Taha
İsâ'yı düşünüyordu bir kez daha”²⁸⁶
Bir diğer çocuk peygamber Hz. Musa'dır. Annesi tarafından suya bırakılan ve daha sonra Hz. Asiye tarafından alınıp muhafıza edilen Hz. Musa da kutsal çocuklardandır.

“Hurmadan bir kentin sesini duyan
Meryem çarşafı açıyordu
Suya bırakılmış çocuğu
Kurtaran kadın Asiye
Savıyordu al kadınlarını dışarı
Çok melek vardı ki
Doğan günün yüzünü fırçalıyordu

²⁸²A.g.e., s. 269.

²⁸³<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/sezai-karakocun-siirlerinde-hz-sa-hz-meryem>

²⁸⁴Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 356.

²⁸⁵<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/sezai-karakocun-siirlerinde-hz-sa-hz-meryem>

²⁸⁶Karakoç, **Gün Doğmadan**, s. 357.

Ayın yüzünü cilalıyordu”²⁸⁷

3.6. Gülle Anne Arasında Çocuklar

Diriliş erinin mensubu olduğu medeniyet, gül medeniyetidir. Bu medeniyetin de mevsimleri ve onun şiddetli bir kokusu vardır. Diriliş zamanı gül kokusu duyumsanır. İnsanları meydana çeker. Yaklaşıldıkça keskin kokusu daha belirginleşir. Kokular içinde en katmerli ve etkili olanı odur. Tüylüdür ve renklidir. En sıkışık anlarında özlemini duyar ve ona sığınır. Dirilişin habercisi keskin gül kokularıdır.²⁸⁸Tabiatın dirilişi gülün gelişiyile kendini gösterir. Kokusuyla, varlığıyla, rengiyle kendisini fark ettiren ve dirilişi yüklenen bu çiçeğin medeniyet bağlamında kuşatıcı ve derin anlamlar kazanması Karakoç’un şiirlerinde kendisini gösterir. “Karakoç, geleneği, çağdaş formlar içinde ’diriliş’e aktarır. Ulusal ve nitelikli değerleri gül imgesine yükleyerek bir şiirin ufuklarında bildirisini evrensele açılan bir güç olarak ortaya koyar. Gül Muştusu şiirlerinin her bölümünde duyumsanan diriliş düşüncesi gül- bahar ilişkisiyle açığa çıkar. Bahar, eriyen karlar karlarla birlikte bir gülün açışı gibi söylenmeye başlar. Dirilişi bir otun diliyle fısıldar. Bahar aydınlıkları güllerin içine yağar. Kırağı ile çiğın altın arabasına çocuk da bindirilir.”²⁸⁹

Çocuk şiirlerde gülün anlam yükünü omuzlar. Gül muştusu adeta çocuğun muştulanması değerini kazanır. Gülden bir işaret, bir öz taşıyan çocuk çağın zemininde açacak ve diriliş kokusunu etrafa yayacaktır. Diriliş- bahar, çocuk-gül paralelliğinde şiirlere baktığımızda diriliş İslam medeniyetinin, hakikatin baharıdır. Bu bahar bağrında diriliş neslinin nüvesi olan çocuğu taşımaktadır. Bu bağlantı ışığında şiirleri okuduğumuzda gülle çocuk imgeleri diriliş formu içinde özel mânâlar yüklenecektir.

Anneler bu gülün tohumlanması, yeşereceği zemininin hazırlanması açısından önemli bir fonksiyon taşır. Hızırla Kırk Saat şiiri içerisinde doğu çıbanı olarak görülen çocuklar bir gül gibi medeniyetin içine doğacaklardır. O gülü

²⁸⁷ A.g.e., s.250.

²⁸⁸ Haksal, A.g.e., s.65.

²⁸⁹ Sıddık Akbayır, “Gül Muştusu’na Dair Bir Yorum Denemesi”, **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl. 7 S. 73, Ocak, 2003, s.188.

büyütecek olanlar da annelerin gözyaşlarıdır. Gözyaşını geçmiş ve değerler bütünü imleyen bir kod olarak düşündüğümüzde geçmişi tevarüs ettiren annelerin çocuklarını gözyaşıyla yani değerleri telkin ve tebliğ ettirerek büyüteceği anlamını çıkarmamız mümkün.. Gülün yetişmesi için gerekli olan özsuyu annenin gözyaşlarıdır. Doğu'nun çibanları böylelikle bir gül gibi medeniyetin medeniyetin içinde açacaklarıdır:

“Açar özlü gençlik sandıklarını
Saçları acıyla ağarmış bir anne
Bir Güneydoğulu kadın
İddiasız anıtı
Birinci Cihan Savaşı'nın
Rasladığı bir kız entarisine
Siler bengisudan arı
Gözyaşlarını
Anlat anlat bu gözyaşlarını
Bir gül gibi açan
Her çocukta
Vakti gelince
Doğu çibanlarını”²⁹⁰

Bahar yağmurlarının beslediği gül tabiatın dirilişine zemin hazırlar. Aşağıdaki dizeler bahar, gül, diriliş ağını örmesi açısından önemlidir. “Bu ilişki, simgesel bakış açısıyla ele alınmıştır. Gülün gerçek anlamının unutulduğu ya da gözden uzak tutulduğu bu bakış açısında gül'e alışılmışın dışında yeni anlamlar yüklenmiştir. Gül, tüm çağrışımlarıyla yeniden diriliş düşüncesini anlatır.”²⁹¹Gül realitedeki manasıyla tabiatın, ona teşbih edilen çocuk da medeniyetin dirilişini imlemektedir:

“Ey gül sen bahar yağmuruna karışan
Diriliş şarabı olursun bize
Ölüp de dirilmiş çocuklar oluruz biz
Seni kana kana bahar bardaklarından içince”²⁹²

Samanyolu imgesi Sezai Karakoç'ta tabiatı temsil eder. Samanyolu fitriliğinden, güzelliğinden uzak düşürülmemiş bir tabiatın yüklenicisidir. Metaforik bir okumaya giriştiğimizde Samanyolu İslam medeniyetini yüklenir. Samanyolu'nda

²⁹⁰Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.246.

²⁹¹Akbayır, **a.g.m.**,s. 189.

²⁹²Karakoç, **Gün Doğmadan**,s.383.

Veba isimli yazısında samanyolunda yani medeniyetimizde hastalık oluşturacak noktalar ve fikirlere karşı teşhislerini ortaya koyan Karakoç bu vebanın dinmesi için insanlık piramidinde neslimizin hakikate ermesini, gerçek ve sonsuza uzanmış bir diriliş nesli olması gerektiğini belirtmiştir.²⁹³ Bu neslin yüklenicileri olan çocuklar gülle anne arasında bu diriliş sırrına erecek ve yaşatacaktır. Gül ile anne çocuğu derûnî sırra eriştirecek varlıklardır.

“Ey bitmeyen kalbimin Samanyolu destanı
Sen bir anne gibi tuttun ufukları
Ve çocuklar gülle anne arasında
Tuhaf bir ışık olup erdiler
Aramızdaki sırra”²⁹⁴

Bu sır namazda ve oruçta gizlenmiştir. Bu sırrı çocuğa yükleyecek olan anne ve güldür.

“Gül şarabından içtik sabahları
Namazın ta kendisi gül şarabı
Bir şarap oruçlarımızdır damıtanı”²⁹⁵

Sezai Karakoç gülle çocuk arasında kurduğu ilişki ağını çocukluk anhatırlarla genişletir ve boyutlandırır. Güle bulanmış bir çocukluktan bugüne uzanan kareler gülle çocuk ve çocukluk arasındaki yorum bağı kuvvetlendirecektir.

“Biz çocuklarsa
Güllerle döğdük birbirimizi her baharda
Gül fırlattık birbirimize
Gülle ıslattık birbirimizi
Gül sularından yıkadık saçlarımızı
Gül sularında yıkadık leğenlerde
Gül taşıdık okullara kitaplar arasında
Pencereden uzanan bir gül
Güçlendirirdi bizi imtihanlarda
Şimdi gençliğin şu son yıllarında
Karıştırdığım gençliğimin kitapları arasında
Elim tozlanır bir gül yaprağının kuru çitirtilarıyla
Gül yaşamış biliyorum
Ellerimde yüzümde ayaklarımda”²⁹⁶

²⁹³Karakoç, **Dirilişin Çevresinde**, s.45.

²⁹⁴Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.430.

²⁹⁵A.g.e., s. 384.

3.7. Yitik Çocuklar

Sezai Karakoç'un şiirleri gerimli bir atmosferde gelişir. Şiirlerin dinamiğini kuran, çatısını ören bu gerilim bazan karşılaştırma bazan da çatışma üzerinden kurulur. Bu durum kendisini birbirine zıt veriler ve temsiller nezdinde göstermektedir. Şiirlere imgelerin kapısını aralayarak ve altında yatan mesajı alımlayarak nüfuz ettiğimizde her imgenin gerilim hattı oluşturan bir fonksiyona sahip olduğunu görürüz. Bu durumun izini sürebileceğimiz şiirlerin başında "Masal"²⁹⁷ gelmektedir. Masal şiirinde gerilim Doğu ve Batı üzerinden kurulmuştur. Bir tarafta değerlerinden uzaklaşan, Batı'nın büyümesine kapılıp benliğini yitiren, geleneği temsil eden, "baba"dan kopan altı oğlun durduğu nokta bir tarafta ise babanın ve yedinci oğlun konumlandığı mevki' bu iki zıt değerler dünyasını şiirsel zeminde birbiriyle karşılaştıma ve çatışma yoluna götürür. Şiirin hikayesi Batı'ya giden altı oğlun maceralarını ve sonunda yenik düşmüşlüklerini anlatmakla başlar. Giden oğullardan hiçbiri bir daha dönmez ve o dünyanın içinde boğulur. Batı onlar için ölüme açılan kapı olur. Bu ölüm değerlerin yitirildiğini imlemektedir. Giden her çocuk yitiktir. Altı oğlun ölümü yedinci oğlun dirilişine kapı aralayacaktır. Ölümün arkasından gelen bir muştı, bir diriliş habercisi olan yedinci oğul diriliş insanının bir prototipidir. Şiirin bütününde "Batıya giden altı oğlun Batının sahte ve çirkin yüzüne yenik düşerek yitip gitmelerine karşın; 'babasının oğlu' olarak sahneye çıkan yedinci oğlun Batı'ya karşı gösterdiği asil duruş anlatılmaktadır."²⁹⁸

"Doğuda bir baba vardı
Batı gelmeden önce
Onun oğulları batıya vardı

Birinci oğul batı kapılarında
Büyük törenlerle karşılandı
Sonra onuruna büyük şölen verdiler
Söylevler söylediler babanın onuruna
Gece olup kuştüyü yastıklar arasında

²⁹⁶A.g.e., s.378.

²⁹⁷A.g.e., s.409.

²⁹⁸<http://www.ayvakti.net/ayvakti-oyku/item/sezai-karakocun-masal-siiri-uezerine-bir-tahlil-denemesi>

Oğul masmavi şafağın rüyasında
Bir karaltı yavaşça tüy gibi daldı içeri
Öldürdüler onu ve gömdüler kimsenin bilmediği bir yere
Baba bunu havanın ansızın kabaran gözyaşından anladı
Öcünü alsın diye kardeşini yolla”

Birinci oğul Batı'nın büyüdü dünyasına aldanmıştır. Kendisini Batı'nın baştan çıkarıcı atmosferinden alıkoyamayan oğul, onların maske arkasındaki gerçek yüzünü fark edememiş ve kendi ölümünü hazırlamıştır.

“İkinci oğul Batı ülkesinde
Gezerken bir ırmak kıyısında
Bir kıza rastladı dağların tazeliğinde
Bal arılarının taşıdığı tozlardan
Ayna hamurundan ay yankısından
Samanyolu aydınlığından inci korkusundan
Gül tütününden doğmuş sanki
Anne doğurmamış da gök doğurmuş onu
Saçlarını güneş destelemiş
Yıllarca peşinden koştu onun
Kavuşamadı ama ona
Batı bir uçurum gibi girdi aralarına
Sonra bir kış günü soğuk bir rüzgâr
Alıp götürdü onu
Ve ikinci oğulu
Sivri uçurumların ucunda
Buldular onulmaz çılgınlıkların avucunda
Baba yağmurlardan anladı bunu
Yağmur suları acı ve buruktu
İşin künhüne varsın diye
Yolladı üçüncü oğlunu
İkinci oğul”

Batı'nın kendi öz ve değerlerinden, masumane dünyasından ayırdığı ikinci oğul “sivri uçurumların ucunda” çaresiz kalmıştır. Batı'yı “tehlike medeniyeti” olarak konumlandıran Sezai Karakoç ikinci oğul üzerinden bu hususa vurgu yapmaktadır. Uçurumun ağızında ölüme açılan bir kapı olarak Batı, oğlu kendi dünyasında boğmuştur.

“Üçüncü oğul Batıda
Çok aç kaldı ezildi yıkıldı
Ama bir iş buldu bir gün bir mağazada
Açlığı gidince kardeşlerini arayacaktı
Fakat batının büyüü ağır bastı

İş çoktu kardeşlerini aramaya vakit bulamadı
Sonra büsbütün unuttu onları
Şef oldu buyruğunda birçok kişi
Kravat bağlamasını öğrendi geceleri
Gün geldi mağazası oldu onu parmakla gösterdiler
Patron oldu ama hala uşaktı
Ruhunda uşaklık yuva yapmıştı çünkü
Bir gün bir hemşehrisi onu tanıdı bir gazinoda
Ondan hesap sordu o da
Sırf utançtan babasına
Bir çek gönderdi onunla
Baba bu kağıdın neye yarayacağını bilemedi
Yırttı ve oynasınlar diye köpek yavrularına attı
Bu yüklü çeki
İyice yaşlanmıştı ama
Vazgeçmedi koyduğundan kafasına
Dördüncü oğlunu gönderdi Batıya”

Üçüncü oğul Batı'nın madde merkezli dünyasında erimiştir. Batı'nın büyüğü ağır basınca değerlerini unutup kendi dünyasını kurmaya çalışan oğulun kravat bağlaması, işinin şefi olması benliğini yitirdiğini işaret eder. İşin başında geçtikten sonra ruhunun uşaklığa mahkûm olması şiirin çarpıcı yönlerindedir. Maddenin esiri olan çocuk yitirilen bir diğer oğuldur.

“Dördüncü oğul okudu bilgin oldu
Kendi oymak ve ülkesini
Kendi görenek ve ülküsünü
Günü geçmiş bir uygarlığa yordu
Kendisi bulmuştu gerçek uygarlığı
Batı bilginleri bunu kutladı
O da silindi gitti binlercesi gibi
Baba bunu da öğrendi sihirli tabiat diliyle
Kara bir süt akmıştı bir gün evin kutlu koyunundan”

Dördüncü oğul kendi geleneğinden, tarihinden, ilminden uzak düşen kişilerin Batı'nın jargonu ve kalıpları içinden kendi medeniyetini, geçmişini anlatmaya çalışmasına bir eleştiri olarak yorumlanmalıdır. Kendi görenek ve ülküsünü hiçe sayan oryantalist söylemlere aldanan bilginlerin temsilî olan oğul evin içine akan kara bir süttür.

“Beşinci oğul bir şairdi
Babanın git demesine gerek kalmadan
Geldi ve batının ruhunu sezdi

Büyük şiirler tasarladı trajik ve ağır
Batının uçarılığına ve doğunun kaderine dair
Topladı tomarlarını geri dönmek istedi
Çöllerde tekrar ede ede şiirlerini
Kum gibi eridi gitti yollarda”

Batı karşısında dinç bir algıya ve diri bir bilince sahip olup sağlam analizler yapılması gerektiğini düşünen Sezai Karakoç beşinci oğul üzerinden bunun vurgusunu yapmaktadır. adeta. Batı’yı bilmek, künhüne vâkıf olmak için Batı’ya giden oğul ciddiyetten uzak, realitenin farkında olmayan, histerik bir kimlikle karşımıza çıkar. Şiirin soft atmosferinden kendini kaybeden oğul kardeşleri gibi yitik çocuklardandır.

“Sıra altıncı oğulda
O da daha batı kapılarında görünür görünmez
Alıştırdılar tatlı zehirli sulara
İçkiler içti
Kaldırım taşlarını saymaya kalktı
Ev sokak ayırmadı
Geceyi gündüzle karıştırdı
Kendisi de bir gün karıştı karanlıklara
Baba ölmüştü acısından bu arada”

Altıncı oğul Batı’nın zevk ve eğlence merkezli kirli dünyasını temsil etmektedir. Tatlı zehirli suların pençesine düşen ve madde eksenli dünyanın içinde boğulan oğulun ölümü babanın ölümünü de hazırlamıştır.

Şiire genel bir çerçeveden baktığımızda Doğu’dan kopan Batı’ya rapt olan oğulların tek tek yitirildiğini görmekteyiz. Her oğul Batı’nın ayrı cazibe noktalarını ve zihni bulandıran aldanış merkezini temsil etmektedir. Bunun karşısında baba yani Doğu her geçen kan kaybetmektedir. Ve sonunda müdahaleleri, çabaları sonuçsuz kaldığı için de ölmüştür. Bu ölüm dirilişe açılan bir kapı olmuştur. Yedinci oğul diriliş anıtı gibi Batı kentinde yükselecektir. Şafak vakti gündeğmadan önceki zamanı imlemektedir. Bu vakitte Batı’ya gelen oğul güçlü bir karşı duyuşla güneşi tekrar Doğu’ya çevirecek olandır. Yedinci oğul direniş anıtı misali Batı varlık alanını korumuştur:

Yedinci oğul büyümüşü baka baka ağaçlara
Baharın yazın güzün kışın sırrına ermişti ağaçlarda

Bir alinyazısı gibiydi kuruyan yapraklar onda
Bir de o talihini denemek istedi
Bir şafak vakti Batıya erdi
En büyük Batı kentinin en büyük meydanında
Durdu ve tanrıya yakardı önce
Kendisini değiştiremesinler diye
Sonra ansızın ona bir ilham geldi
Ve başladı oymaya olduğu yeri
Başına toplandı ve baktılar Batılılar
O aldırmaı bakışlara
Kazdı durmadan kazdı
Sonra yarı beline kadar girdi çukura
Kalabalık büyümüş çok büyümüşü
O zaman dönüp konuştu :
Batılılar !
Bilmeden
Altı oğlunu yuttuğunuz
Bir babanın yedinci oğluyum ben
Gömülmek istiyorum buraya hiç değişmeden
Babam öldü acılarından kardeşlerimin
Ruhunu üzmem istemem babamın
Gömün beni değiştirmeden
Doğulu olarak ölmek istiyorum ben
Sizin bir tek ama büyük bir gücünüz var :
Karşınızdakini değiştirmek
Beni öldürseniz de çıkmam buradan
Kemiklerim değişecek toz ve toprak olacak belki
Fakat değişmeyecek ruhum
Onu kandırmak için boşuna dil döktüler
Açlıktan dolayı çıkar diye günlerce beklediler
O gün gün eridi ama çıkmadı dayandı
Bu acıdan yer yarıldı gök yarıldı
O nurdan bir sütuna döndü göğe uzandı
Batı bu sütunu ortadan kaldırmaktan aciz kaldı
Hâlâ onu ziyaret ederler şifa bulurlar
En onulmaz yarası olanlar
Ta kalblerinden vurulmuş olanlar
Yüreğinde insanlıktan bir iz taşıyanlar”

Sezai Karakoç, bugünün çocuklarını hayalden yoksun, çocukluğunu yaşayamayan çocuklar olarak görür. Kentin küçük dünyasına doğan çocuklar hayal evreninin serazat atmosferinden yoksundur. Çocukluğunun yaşayamayan, belki de hiç çocuk olamayanlar bu çağın kaybedilmiş çocuklarıdır.

“Çocuklar bana kalırsa yoklar

Yok çocuk falan yok öyle şey
Hayal edilmiş ekler olacaklar
Ailelerin melânkolileri için”²⁹⁹

Şairin ölmeden önce çocukların çember çevirmesini arzulaması aslında bugünün bu oyunlardan, çocukluktan habersiz çocuklarına bir hayıflanma olarak değerlendirilebilir.

“Doktor istemem Annem gelsin
Yataklar denize atılsın
Çocuklar çember çevirsin
Ölürken böyle istiyorum”³⁰⁰

Karakoç şiirinde çağın yorumunun, geçmişle şimdinin mukayesesinin çocuk imgesi üzerinde verildiği görülür. Eskiden samanyoluna bakarak dünyalarını genişleten, hayatı hayal ile çoğaltan, muhayyilesi berrak ve taze olan çocuklar artık yoktur. Çünkü artık:

“Sayfalar uçtu yaprak dağ kelime
Çocukların yüzü eğilip kırılıp çarptılar birbirine”³⁰¹

Çocuklar çocukluğunu yaşayamayacak, uzatamayacak kadar büyümüşlerdir. Şair o çocukların gelmesini beklemektedir. Samanyolundan haberli, güneşin gözcüsü olan bütün çocuklar geri gelmelidir. Samanyoluna bakmayan, yıldızları görmeyen, gökyüzünü seyretmeyen çocuklar çağın yitik çocuklarıdır. Geri gelmeli ve diriltmelidir kendisini ve çocukluğunu.

“Nerde çocuklar gece yarılarında sonra
Çıkıp samanyoluna bakan
Bakarak çocukluğu uzatmaya çalışan
İşleri güneşin doğuşunu yayınlamak
Bütün çocuklar neredeler”³⁰²

3.8. Çocuğun Hayâl Evreni: Oyunlar

Çocukların hayatında oyunlar çok önemli bir yer tutar. Çocuğun hayatı algılama, hayâl ve idrâk mekanizmasını genişletme, kendi dünyasını inşâ etme,

---

²⁹⁹A.g.e., s.168.

³⁰⁰A.g.e., s. 108.

³⁰¹A.g.e., s..163.

³⁰²A.g.e., s.99

çevresini anlamlandırma ve tanımla zemini olan oyunların çocuk terbiyesinde ve çocuğun sağlıklı bir kişilik oluşturmada fonksiyonu büyüktür. Hz. Peygamber'in gerek çocuklar ve gerekse büyükler için bazı kayıtlar çerçevesinde oyuna yer verdiği bilhassa çocukların oyununa daha çok önem verdiği görülmektedir. Rivayetler “çocuğu olan onunla çocuklaşsın” diyerek bütün babalara çocuklarını bizzat eğlendirmelerini emreden Hz. Peygamber'in Ashâb'a karışarak onların çocuklarıyla oynadığını tasrih etmektedir.³⁰³ Hz. Peygamber'in bu sünnetinden mülhem olarak İslam terbiyesinde oyunun çocuğun şahsiyetini oluşturma ve sağlıklı bir ruh hali oluşturmada güçlü bir misyon yüklendiğini görmekteyiz.

Sezai Karakoç şiirlerinde çocuk kahramanlarının hayal evrenlerinin bir yansıması olarak oyunları konu eder. Bu oyunlar üzerinden biz hem çocukların çocuksu dünyalarına dahil oluruz, hem de alt bir okumayla oyunların temsil ettiği aile terbiyesine, müslüman çocukların muhayyile gücüne şahit oluruz. Oyunlar özellikle bazı şiirlerde çocuğun dinî kimliğini ortaya koymada önemli bir kod olma değerindedir. Bunların ilki “Çocukluğumuz “ şiirinde kendisini göstermektedir:

“ ...
Babamın uzun kış geceleri hazırladığı cenklerde
Binmiş gelirdi Ali bir kırata
Ali ve at gelip kurtarırdı bizi darağacından
Asya'da Afrika'da, geçmişte gelecekte
Biz o atın tozuna kapanır ağlardık
Güneş kaçardı, ay düşerdi, yıldızlar büyürdü
Çocuklarla oynarken paylaşmazdık Ali rolünü
Ali güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar kahraman
Ali olmak bir sedef her çocukta
Babam lambanın ışığında okurdu
Kaleler kuşatırdık, bir mümin ölse ağlardık
Fetihlerde bayram yapardık
İslâm bir sevinçti içimizi
Peygamberin günümüzde küçük sahabileri biz çocuklardık

³⁰³ İbrahim Canan, **Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi**, Akçağ Yayınları, 2009, s.57

Bedir’i, Hayber’i, Mekke’yi özlerdik, sabaha kadar uyumazdık”³⁰⁴

Çocuğun muhayyile gücünün bir yansıması olan oyunlar çocuğun yetiştiği kültürel zemini göstermesi ve inanç dünyasında kodlar taşıması bakımından önemlidir. “Çocukluğumuz” şiiri bunun güzel bir örneğidir. Şair çocukluğunda dinlediği hikayelerden, dinî menkıbelerden kendi çocuksu dünyasını inşa etmiştir. Hz. Peygamber’i tanıyan , bilen ve bir çocuğun kendisini Peygamber zamanında hissetmesi, hayalen o zamana gitmesi dinî şahsiyetinin oluşması, inanç evreninin genişlemesi bakımından önemlidir. Hz. Ali’nin oyunda bile olsa şahsiyetine bürünen çocuk için İslam büyük bir sevinç ve itminan bulmuşluk zeminidir. Böylelikle her çocuk yüreğinde Hz. Ali’den bir inci, bir değer taşıyacaktır. İnancın oturması, çocuk zihninde inanç dünyasının somut bir algı düzleminden yerleşmesi açısından çocuğun kavrayışı önemlidir. Küçük sahabiler olan çocuklar ruhlarına İslam özünü sindirmiş çocuklardır.

“Depremden arta kalmışlardı biz de
Bir halk evi yapamamıştık da ondan
Oraya gitmiştik siyah incir ağaçlarına
Çıkardık ilk defa tadardık o hep Erzincan’ı
Anlatırdı öğle olmadan öğle namazını kılan
Büyük annesini bense oruç tutardım menengiç kahvesi içerdim
Akşamları yolumu hep bir çocuk beklerdi
Döğüşmek için
Ama ben onu dövmezdim o da beni dövmezdi
Sonra Afrika olan Ömer çünkü biz onu
Afrika yapmıştık oyunda o Ömer tek başına bizi yenerdi.”³⁰⁵

Yukarıdaki söz konusu şiirde de Hz. Ömer kimliğine bürünen çocuklar böylelikle dinî muhayyilesini genişletmişlerdir. Çocukların oyunda bile Hz. Ömer şahsiyetine bürünmesi ya da oyunlarını bu zatlar üzerine kurması onların içine doğdukları İslâmî zemini temsil etmektedir.

Çocukluğa dair başka oyunlar da şiirlerde geçmektedir. Çember çevirmek bunlardan bir tanesidir. Bu oyunlar şairin çocukluk dünyasına geçişine, masum ve sâfiyane dünyaya dönüş yapar:

“Çocuklar gözünüzü açın

³⁰⁴Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.99.

³⁰⁵A.g.e., s.138.

Gün gelir iş işten geçer
Çember çevirmeyi unutmayın
Yapı aralıklarından bakmayı da”³⁰⁶

“Evde ne kadar şapka varsa
Geçmiş günlerin başarısı kini
Çocuklar kullanışlı hale kor
Oyun içinde hepsini,”³⁰⁷

3.9. Çocuğun Ölümü/ Annenin Ölümü Karşısında Çocuk

Karakoç’a göre ölümün en önemli niteliği insanı günlük olanlardan koparıp ebediliğin karşısına çıkararak belki de en önemli en vurucu olmasıdır.³⁰⁸ Ölüm, Karakoç için bir son, bir bitiş, bir yokoluş değil, yeniden varolma gerçek dünyada dirilme vesilesidir. Bundan dolayı dünya hayatını öte dünyaya bir hazırlık zemini olarak gören Karakoç ölüme karamsar bir psikolojiyle yaklaşmaz. O ölümden korkmaz, korkmadığı gibi de ölümü yumuşak bir ayarla işleyerek ölümün sıcak yüzünü mısralarına, yazılarına sindirir. Ölüm Karakoç nazarında gizli hakikatlere aralanan bir kapı, uhrevî olanla yüzleşme ebediliğe geçiştir. Dünya hayatının geçiciliğinin her defasında teyit edilmesidir.

Sezai Karakoç şiirinde anne ölümü de özel bir imgedir.³⁰⁹ Ötelere bir işaret, ahiretten bir haber olan ölüm, Karakoç şiirlerinde kendisini sıklıkla gösterir. Anne ölümü karşısında çocuğu tahlil edebileceğimiz en güzel şiir kendi annesinin ölümü üzere yazdığı “Yoktur Gölgesi Türkiye’de” adlı şiirdir. Karakoç, annesinin ölümü üzerine, o günlerin hüznüyle , acısıyla o duyarlılıkla yazdığı bu şiirle en güzel anne şiirini yazmıştır. Şiir özel bir anneden yola çıkılarak, bütün annelerin gül kurusu güzelliklerine işaretler gönderir.³¹⁰

“Sabahları gün doğmadan uyanır
Dilinin yutacak gibi olur içi kanlanır
Gün boyu çalışır aydınlanır
Kederini anlarsanız size ne mutlu
Acır fakir çalışan kadınlara
Titrer bir gönül kıracak diye hanım dizi

³⁰⁶A.g.e..s. 106.

³⁰⁷A.g.e., s.108.

³⁰⁸Baş, A.g.e., s.40.

³⁰⁹A.g.e., s.71.

³¹⁰Karataş, **Doğu’nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç**, s.71.

“İncedir billurdandır yoktur gölgesi Türkiye’de
Bir meçhul Meryem mermerden değil ama kutlu
Gözlerine baksanız erirsiniz kar gibi
Elinizi sallasanız rüzgârından sallanır
Bir geyik olur sizi arar melül ve bakır
Görür gibi uyur konuşur gibi susar güler ağlar gibi”³¹¹

Annesinin ölümünü ölüm ifadesini kullanmadan ve sadece annesinin şahsiyetini anlatarak yâd etmiştir.

“Anneler ve Çocuklar” şiiri ölümü hem anne hem de çocuk üzerinden işleyen bir şiirdir. Birbirlerinin ölümü karşısında hüznle, ince bir sızıyla ve çaresizce kalan anne ve çocuk okuyucuda merhamet damarını kuvvetlendirmektedir. Annesinin ölümüyle bahçenin bir köşesinde ki burada bahçe çocuğun kendini bulduğu, mutlu ve mesrur olduğu, keyif duyacağı bir yerdir, annesinin ölümüyle bahçenin bir köşesinde hüzne ve çaresizliğe gark olan, çocuk dünyasını karartan bu ölüm karşısında muhtaç ve ıssız kalır. Çocuğun gizli bir köşede yalnızlaşması ve kimsesizleşmesi duygusal bir formda anlatılmıştır. Çocuğun annesiyle annenin de çocukla var olduğu, birinin ölmesi durumunda dünyanın her ikisine de dar geleceği psikolojisi şiirin son mısralarda yalın ve etkileyici bir şekilde anlatılmıştır:

“Anne öldü mü çocuk
Bahçenin en yalnız köşesinde
Elinde siyah bir çubuk
Ağzında küçük bir leke

Çocuk öldü mü güneş
Simsiyah görünür gözüne
Elinde bir ip nereye
Bilmez bağlayacağını anne

Kaçar herkesten
Durmaz bir yerde
Anne ölünce çocuk
Çocuk ölünce anne”³¹²

³¹¹Karakoç, **Gün Doğmadan**, s.83.

³¹²**A.g.e.**, s. 91.

Karakoç annesinin ölümünü başka vesilelerle de işlemektedir. Duyduğu bir acının, hüznüne yol açan her şeyin girizgâhı annesinin ölümünü hatırlatmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı bir çetin mücadele anı gibidir annenin ölümü çocukta. Bütün büyük acılar annenin ölümüyle eşdeğer görülmüştür:

“En çetin savaşı mı verdim o gece
İki dünya savaşı ondan bir yapraktı nerdeyse
İlkin anne ölümünü kullanarak geldi üstüme
Sonra aklı kınanmış bir kardeş yedeğinde
Ne anne anneydi ne kardeş kardeşti gerçekte
Anne ve kardeş biçiminde
Bilmem hangi ülkeden devşirilmiş iki imge
Kendi hayalinden iki kesitti belki de
Ama ben güvenmedim bu belgelere
Teslim olmadım yine de”³¹³

Yine yıllar önceye dönüldüğünde anne ölümünün yarattığı ince sızı mısralar arasında kendini göstermektedir:

“Sanki yıllar önce
Koyup gitmemiş sevgili
Annem hiç ölmemiş gibi
Günden öğ alır geceler”³¹⁴

“Sezai Karakoç şiirlerinde ölüm imgesini anne, sevgi ve çocuk imgeleri ile birlikte ele almakla yumuşaklık elde etmiş ve onu yaşamın içine getirmeyi başarmıştır.³¹⁵

“Bilirim geçmektir bir sevgi
Ölümün en yumuşak en ayarlı yerinden
Çünkü çocuklar geçer
Ölümün en ayarlı en yumuşak yerinden”³¹⁶

Ölüm ve çocuk imgelerinin yumuşak geçişi bu dizelerde karşımıza çıkar. Ölüm ebediliğe açılan bir kapı ve bu kapıdan en masum en külfetsiz geçişi çocuklar yapacaktır. Çocuksu bir safiyet ölümün keskin ve soğuk yüzünü yumuşatacaktır.

---

³¹³A.g.e., s. 240.

³¹⁴A.g.e. s.454.

³¹⁵Eroğlu, A.g.e., s.25.

³¹⁶Karakoç, Gün Doğmadan, s.99.

Çocuğun ölümü şiirlerde özel manalar yüklenerek karşımıza gelmektedir. Metaforik bir okumaya, sosyolojik çözümlemelere imkân vermesi açısından çocuğun ölümü üzerine yazılmış en güzel şiirlerden biri “Balkon”dur. Balkon şiirinde çocuğun ölümü ince ve çok katmanlı anlam yüküne sahiptir.

“Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde”³¹⁷

Balkon Batı mimarisinin ve daha geniş manasıyla batı zihniyetinin bir temsilidir. Bu temsiliyetin balkon imgesi üzerinden örülmesi çarpıcıdır. Çünkü balkon evin içindedir ve evin güvenlik alanını bozmaktadır. Batı’nın “tehlike medeniyeti” olma hususiyetini ön plana çıkarma noktasında vurucudur. Batı evlere bir kapan gibi yerleştirdiği balkon çocuklar için ölüme açılan kapıdır. Modern kentlerde sokağa çıkmayan, tabiatın kucağında büyüemeyen çocuklar için bir oyun alanı yaratan, dışarıya açılan bir pencere olan balkonlar aslında özellikle çocuklar için büyük tehlikedir. “Balkon” şiirinde de ölümün cesur körfezi olan balkonların bu özelliği vurgulanış, dikkatler buna yoğunlaştırılmıştır. Balkon ve körfez bağlantısı çarpıcıdır. Körfez karanın denize açılmasıdır. Denizin Batı medeniyetini imlediğini düşündüğümüzde karanın evi yani daha geniş manasıyla İslam medeniyetini işaret ettiğini söyleyebiliriz. “Deniz” şiirinde geçen

“Balkona çıkarız geceleri
Denize bakarız uzun uzun”³¹⁸

mısraları denizle balkon bağlantısını kurmamıza imkân sağlamaktadır.

Bu noktada çocuğun evin içinden dışarıya yani denize düşmesi demek Batı’ya açılması, Batı’nın eline düşmesi yani ölümü demek olacaktır. Bu bağlamda

“Ölüm bir grev gibi kaplamış ülkemizi
Ta can evimize kast eden bir grev gibi
Batı bu karanlık grevin gözcüleri
Doğu sonsuz bir grevin

---

³¹⁷A.g.e., s.81.

³¹⁸A.g.e., s.82.

Çocuk düşüren bir anne gibi
Güneşi düşürmüş son seheri,”³¹⁹

mısralarını bu bağlamda okuyabiliriz. Doğu yani Balkon şiirindeki ev durmadan Batı karşısında çocuk düşürmektedir. Annenin ölü çocuk doğurması veya çocuğunu düşürmesi bu bağlamda okunduğunda çarpıcı bir anlam alanı açmaktadır. Bu şiirin ikinci katmanı ve boyutudur. Daha yüzeysel baktığımızda Batı merkezli zihniyetin tehlikeye açılan kapı olduğunu çocukları ölüme sürükleyeceği gerçeğini tesbit ederiz.

“İçimde ve evlerde balkon
Bir tabut kadar yer tutar
Çamaşırlarınızı asarsınız hazır kefen
Şezlongunuza uzanın ölü”³²⁰

Ölüm, balkon , çocuk , ev, anne imgeleri üzerinden kurulan Balkon’da ölümle yaşam geçişli olarak ele alınır. Körfez imgesi bu geçişliliği sağlar.³²¹

Balkon şiirinde ölüm çocuk imgesi etrafında merhamet ve yumuşaklık yaratmıştır. Çocuğun yüzündeki son gülümseme bunu imlemektedir. Çocuğun ölümü karşısında çaresiz kalan anne ve çocuğun masumâne duruşu şiiri daha dokunaklı ve hüznü dolu bir çizgiye getirir. Bu da Batı’ya yüklenen olumsuzluğu daha keskin bir şekilde açığa çıkarmıştır.

---

³¹⁹A.g.e.. s. 352.

³²⁰A.g.e.. s.81

³²¹Eroğlu, A.g.e., s.25.

SONUÇ

Sezai Karakoç şiiri üzerine yapılacak olan ilmî çalışmalar özelde hangi mevzu üzerine bina edilirse edilsin genel itibarıyla şairin fikir ve sanat paradigmasının temellendiği diriliş düşüncesine dayanacaktır.

Diriliş, İslâm medeniyetini ihya ve çağa yeniden ikame etme çabasıdır. İslamî referanslardan, manevî ve ruhanî değerlerden soyutlanmış yeni çağa köklü ve derûnî bir tekliftir. Bu teklif hayatın her alanını kuşatan, değerlerin gözcüsü ve bekçisi, kalıcılığa önem veren, gücünü ve enerjisini, İslamî dinamiklerden alan yeni bir dünya inşa etme çağrısını yüklenmektedir. Bu çağrı sadece bir fikir olarak değil, hayatın pratiğine de yansiyarak yenileyen ve diriltten bir hüviyete sahiptir. Sezai Karakoç'un sanatına, fikrî ve hissî dünyasına nüfûz edebilmek; onun sanatının kozasını ören kodları ve metaforları çözümleyebilmek için diriliş ruhunu ve düşüncesini etraflıca idrâk edebilmek gerekir. Biz tezimizin sınırlarını çizerken ve üzerine basacağımız zemini döşerken bu hususu göz ardı etmemeye çalıştık. Bundan dolayı şiir okumalarımızda temel izlegimiz ve çıkış yolumuz diriliş düşüncesinde toplanmıştır. Şiirlerin anlam katmanlarına yaklaşabilmek, imgeleri keşfedebilmek ve şiirleri bu keşfin hazzıyla çoğaltabilmek amacıyla tezimizin birinci bölümünde diriliş ekolünün esaslı kavramları üzerinde durduk. Böylelikle şiirler içerisinde gizli bir kod olan, ince bir değer taşıyan imgeleri çözümleyebilmek daha kolay olmuştur. Diğer türlü tezimizin esasını teşkil eden anne ve çocuk imgelerini anlamlandırmak ve derinliğini idrâk etmek mümkün değildir. Bu kavramlar tabiki kendi başlarına çaplı bir makalenin veya müstakil bir tezin mevzuu olabilecek seviyededirler. Biz bu hususta seçtiğimiz kavramların anne ve çocuk imgelerini ihtiva eden şiirleri analiz etmekte bir zemin olmasına ve bir basamak değeri taşımasına dikkat ettik.

“Sezai Karakoç Şiirinde Anne” başlıklı ikinci bölümümüz tezimizin esas bölümleridir. Anne imgesini şiirler içerisinde keşfetmeye çıktığımızda çok derin ve derinlikli ve kuşatıcı anlam ağıyla karşılaşmış bulunmaktayız. Denilebilir ki anne imgesi Sezai Karakoç'la birlikte fonksiyonel bir boyuta ve dinamik bir hüviyete kavuşmuştur. Bu boyutlanmanın Sezai Karakoç şiirinin bütünlüğü

içerisindeki yerini tesbit etmeye çalıştığımız bu bölüm bize anne imgesinin derinliğini görme ve şiirler içerisindeki diğer imgelerle münasebetini ve etkileşimini gün yüzüne çıkarma imkânı vermiştir. Biz bu bölümde ilk olarak anneliği kadın olmanın en üst seviyesi, en ideal formu olarak gören Karakoç'un bunu hangi minvalde ve zeminde işlediğini inceleme yoluna gittik. İslâmî bir nazar, Kur'anî bir özle yaklaştığı kadını şiirlerinde ince bir duyuş ve kavrayışla dokuyan şair böylelikle dönemindeki şairlerden keskin bir çizgiyle ayrılmaktadır. Özellikle İkinci Yeni şairlerinin kaleminde cinsel bir obje olmaktan öteye geçmeyen kadın Sezai Karakoç'la birlikte tekrardan kutsî bir mânâ kazanmıştır. Kadını realitenin sığ çeperinden çıkararak, onu ideal bir konuma getiren Karakoç bu yönüyle geleneksel edebiyatın duyuş ve kavrayış hassasiyetine yakındır. Nasıl ki bu edebiyatta kadın hiçbir zaman reel formuyla şiire konu edilmez, kadınsı hususiyetleriyle ön plana çıkarılmazsa Karakoç da aynı şekilde bu halleriyle kadını şiirine mevzu etmez. Çünkü İslâm dini ve onun üzerinde temellendiği ahlâkî normlar kadının bu haliyle lanse edilmesine müsaade etmez. Karakoç şiirinde ideal kadın olan anne özellikle Hz. Meryem nezdinde işlenir. Safiyeti, bekâreti, masumiyeti ve bir muştuyu yüklenişiyile Hz. Meryem bütün kadınlara örnek şahsiyet olarak sunulur. Hz. Meryem hakikat özünü yeniden çağa sunacak olan çocuğa, Hz. İsa'ya gebe kalışıyla bir mucizenin öznesi olmuştur. Anneler de “diriliş eri”, “seher işçileri”, “peygamber askerleri ”şeklinde tavsif edilen çocuklarını bu mucizeden bir işaret taşıyarak, “Meryem örtülerine” bürünerek çağa bir diriliş anıtı olarak dikeceklerdir. Bu açıdan ideal kadın noktasından anne okuması yapmak ve bunun diriliş ekolü içinde yüklendiği mânâ dinamiklerini tesbit etmek şiirleri değerlendirmişimizde ve yorumlayışımızda güçlü bir zemin oluşturmuştur.

Sezai Karakoç şiirinde anne imgesi farklı imgelerle ilişkiye girmek suretiyle anlam katmanlarını genişletmiştir. İmgelerarası bu etkileşim şiirleri çoğaltarak zengin bir çeşni yaratmıştır. Şiirlerde geçen anne imgesini böyle bir zenginliğe ve çoğalışa ulaştıran imgelerden biri evdir. Biz “Anne: ‘Evini Doğuran Kadın’ başlığı altında bu iki imgenin şiirler içerisindeki mânâ değerini ölçmeye ve ortaya koymaya çalıştık. Karakoç'un evi İslâm medeniyetinin mücessem bir

hali olarak nazara verdiğini, anneyi de bu evin koruyucusu, taşıyıcısı, var edeni olarak konumlandırđını görmekteyiz. Bu noktada annenin değerlerin muhafızı, maneviyatın gözcüsü kimliğinde karşımıza çıkması annenin şiirler içerisinde ulaştığı anlam derinliğine güzel bir işaret olmuştur. Bunun dışında anne merhameti, şefkati, hüznü, geleneğe ve dine açılan bir kapı olması, çocukta şuuru alevlendirmesi yönleriyle de tezimiz içerisinde işlenmiştir. En son olarak da çağın yitik anneleri üzerinde durulmuştur. Karakoç çağı kadınlar üzerinden okumuştur desek yanlış olmayacaktır. Onun şiirlerinde kadının annelikten, kadına yüklenen kutsal özden uzak düşüşü çağın olumsuz yüzünü temsil etmektedir. Gün geçtikçe erkeksileşen, fitratına aykırı düşen kadınlar yitik cennetin yitik kadınlarıdır. Şairin

“Belli bir bozgun yaşamışız
Her şeye ölüm dadanmış sanki
Kadınlar ki anne olmamak için direniyorlar”³²²

tesbitinde bulunan Erdem Bayazıt’la aynı minvalde işlediği yitik anneler tekrardan dirildiğinde ve çağa yeniden diriltici bir soluk getirdiklerinde insanlık kurtuluşa erecektir.

Üçüncü bölümümüzde ele aldığımız çocuk imgesi de şiirler içerisinde güçlü bir potansiyeli yüklenmektedir. Hatta çocuk Sezai Karakoç şiirinin temel dinamiklerinden biridir. Çünkü Karakoç diriliş ekolü kapsamında idealize ettiği insan profilini çocuk kimliği etrafında inşa etmiştir. Dolayısıyla çocuk ve tabii ki onun yetiştiricisi, kılavuzu konumunda olan anne bu ekolün şiirlerdeki imgesel temsilidir. Şiirlerin çatısını ören, zemini döşeyen bu iki imgenin şiirlerdeki keşfi bize Sezai Karakoç’un hem fikri hem estetik düzlemde sahip olduğu kudreti göstermesi açısından önemli bir kapı aralamıştır.

Anne ve çocuk Sezai Karakoç şiirinin öz kimliğini oluşturmaktadır. Çünkü bu iki imge şairin ideal noktada konumlandırđı, diriliş adını verdiği düşünce sistemini yüklediği temel prototiplerdir.

---

³²² Erdem Bayazıt, **Şiirler**, İz Yayıncılık, İstanbul, 2010. s. 101.

KAYNAKLAR

A. SEZAI KARAKOÇ'UN BU ÇALIŞMADA YARARLANILAN ESERLERİ

- KARAKOÇ, S.: **Çağ ve İlham I**,6. bs., Diriliş Yayınları, 1999
İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Çağ ve İlham II**, 7. bs., Diriliş Yayınları, 2012
İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Çağ ve İlham III**, 3.bs., Diriliş Yayınları, 1998
İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Çağ ve İlham IV**, 2.bs., Diriliş yayınları, 1996
İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Çıkış Yolu I**, 4. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul. 2012
- KARAKOÇ, S.: **Çıkış Yolu II**, 3. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul. 2010
- KARAKOÇ, S.: **Çıkış Yolu III**, 3. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul. 2011
- KARAKOÇ,S.: **Dirilişin Çerçevesi**, 6. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul. 2011

- KARAKOÇ, S.: **Diriliş Muştusu**, 6. bs., Diriliş Yayınları, 2012 İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Dirilişin Neslinin Âmentüsü**, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012.
- KARAKOÇ, S.: **Edebiyat Yazıları I**, 4. bs., Diriliş Yayınları, 2007 İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Edebiyat yazıları II**, Diriliş Yayınları, 1986 İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Farklar Günlük Yazılar**, Diriliş Yayınları, 1997 İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III**, 3.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2009.
- KARAKOÇ, S.: **Gün Doğmadan**, 10. bs., Diriliş Yayınları, 2011 İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Gündönümü**, 7. bs., Diriliş Yayınları, 2010 İstanbul.
- KARAKOÇ, S.: **Gün Saati**, Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011.
- KARAKOÇ, S.: **İslam**, 11. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012.
- KARAKOÇ, S.: **İslamın Dirilişi**, 8.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2012.
- KARAKOÇ, S.: **İnsanlığın Dirilişi**, 8. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul, 2011.

- KARAKOÇ, S.: **Kıyamet Aşısı**, 10. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul.
2012
- KARAKOÇ, S.: **Makamda**, Diriliş Yayınları, İstanbul.
2005
- KARAKOÇ, S.: **Sur Günlük Yazılar III**, 5. bs., Diriliş Yayınları, İstanbul.
2010
- KARAKOÇ, S.: **Sütun**, Fatih Yayınları, İstanbul.
1969
- KARAKOÇ, S.: **Varolma Savaşı**, 2.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul.
2003
- KARAKOÇ, S.: **Yitik Cennet**, 15.bs., Diriliş Yayınları, İstanbul.
2013

B. YARARLANILAN DİĞER KAYNAKLAR

B.1. KİTAPLAR

- ABAK, Ş.: 2007 **Meşaleyi Tutab El**, Vadi Yayınları, Ankara.
- ACAR, S.: - **Şair ve Düşünür: Sezai Karakoç Sempozyum Kitabı**, Fatih Belediye Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- İŞİK, V.: 2008,

- ANDI, M. F.: 2003 **Güneşe Tutulan Ayna**, Hat Yayınevi, İstanbul.
- ANDI, M. F., AKAY H.: 2010 **İstiklal Marşı 41 Dize 41 Yorum**, Hat Yayınevi, İstanbul.
- BAŞ, M. K.: 2008 **Diriliş Taşları Sezai Karakoç'un Düşünce ve Sanatında Temel Kavramlar**, Lotus Yayınları, İstanbul.
- BAŞ, M. K.: 2011 **Sezai Karakoç Şiirinde Metafizik Vurgu**, İnsan Yayınları, İstanbul.
- BAYAZIT, E.: 2010 **Şiirler**, İz Yayıncılık, İstanbul.
- BİLGE, M.: 2004 **Medeniyet ve Diriliş**, Hece Yayınları, Ankara.
- CANAN, İ.: 2009 **Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şehri**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÇELİK, M. – ÇELİK, Y.: 2010 **Sezai Karakoç**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- DİCLEHAN, Ş.: 1980 **Sanat ve Düşünce Dünyasında Sezai Karakoç**, Piran Yayınları, İstanbul.
- ERDEM, Ö.: 2010 **Evvel**, Everest Yayınları, İstanbul.
- EROĞLU, E.: 1981 **Sezai Karakoç'un Şiiri**, Bürde Yayınları, İstanbul.
- HAKSAL, A. H.: 2007 **Sezai Karakoç Eleğimsağmalarda Gökanıtı**, İnsan Yayınları, İstanbul.
- KARATAŞ, T.: **Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç**,

2013. Kaynak Yayınları, İstanbul.

TEPEBAŞI, M. **Kahramanmaraş'ta Sezai Karakoç'la Kırk**
N., **Saat**, Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları,
Kahramanmaraş.

ERTAŞ, M.
F.,CANLI, Ç.,
DEMİRKOL, M.:
2006

Şiirler, Beyan Yayınları, Ankara.

ZARİFOĞLU,
C.: 2004

B.2. MAKALELER VE ELEKTRONİK KAYNAKLAR

AKBAYIR, S.: “Gül Muştusu’na Dair Bir Yorum Denemesi”,
2003 **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş**
Dergisi ve Sezai Karakoç, Yıl: 7, S.73, Ocak,
s.185 – 197.

ANDI, M. F.: “Afrika Bağımsızlık Savaşlarının İkinci Yeni
2010 Şiirine Yansımaları ve Sezai Karakoç”, **Sezai**
Karakoç, Haz. Mehmet Çelik – Yakup Çelik,
Ankara, s. 298-312.

ANDI, M. F., “Cahit Zarifoğlu’nun Şiirlerinde Bir Kötülük
2010 Ögesi Olarak Yılan Sembolü”, **Güneşe Tutulan**
Ayna, Hat Yayınevi, İstanbul, s. 112-138.

ANDI, M. F.: “Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Bir Medeniyet
Göstergesi Olarak Şehir” **Şair ve Düşünür**

- 2008 **Sezai Karakoç Sempozyumu Bildiri Kitabı**,
Haz. Saadettin Acar, Vahdettin Işık, Fatih
Belediye Başkanlığı Yayınları, İstanbul, s. 65-
80.
- ÇETİN, N.: 2010 “Sezai Karakoç’un Yılan Şiirini Tahlil”, **Sezai Karakoç**, Haz. Mehmet Çelik – Yakup Çelik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 336-352.
- DOĞAN, M.: 2003 “Diriliş ve Çevresi”, **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl: 7, S.73, Ocak, s. 103 - 110.
- ERYİĞİT, İ.: 2003 “Onüçüncü Sağanak: Alinyazısı Saati”, **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl: 7, S.73, Ocak, s. 263 – 269.
- KAPLAN, R.: 2006 “Sezai Karakoç Şiiri”, **Kahramanmaraş’ta Sezai Karakoç’la Kırk Saat**, Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş, s. 93-103.
- KIMRAN, DEVECİ, Ü.: 2006 “Sezai Karakoç’un Kara Yılan Şiirinde Gerilim Yaratan Karşıtlıklar”, **Kahramanmaraş’ta Sezai Karakoç’la Kırk Saat**, Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş, s. 155-165.
- LEKESİZ, Ö.: 2003 “Diriliş ve Uygarlık”, **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai**

- Karakoç**, Yıl: 7, S.73, Ocak, s.24 – 43.
- ÖZBAY, Ö.:
2010 “Bir Diriliş Nesli ve Onun Destanı: Taha’nın Kitabı”, **Sezai Karakoç**, Haz. Mehmet Çelik-Yakup Çelik, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 390-406.
- SAYIN, S.: 2010 “Ötesini Söylemeyeceğim’i Bir Okuma Denemesi”, **Yedi İklim**, C. XIII, Eylül, s.85-89.
- SÖNMEZ, A. O.:
2006 “Ötesini Söylemeyeceğim Şiirinden Hareketle Sezai Karakoç Şiirinde Kadın, **Kahramanmaraş’ta Sezai Karakoç’la Kırk Saat**, Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları, Kahramanmaraş, s. 175-189.
- SÖNMEZ, M.:
2003 “Şahdamar” **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl: 7, S.73, Ocak, s. 148 – 156.
- SU, H.: 2003 “Bir Tecdit Hareketi Olarak Diriliş Düşüncesi”, **Hece: Bir Uygarlık Tasarımı Olarak Diriliş Dergisi ve Sezai Karakoç**, Yıl: 7, S.73, Ocak, s. 9 - 23.
- YAŞAR, H.:
2012 “Sezai Karakoç’un Medeniyet Tasavvurunda Anne”, **International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkic**, Volume 7/4, s. 2878 – 2888.
- YAŞAR, H.:
2013 “Sezai Karakoç Şiir Poetikasında Çocuk Halleri”, **International PeriodicalForTheLanguages,**

Literature and History of Turkish or Turkic,

Volume 8/1 s. 2827 – 2840.

YAVUZ, M.: “İnsanlığı Ortak Düş İrmakları: Masallar”,
2004 Folklor/Edebiyat , C. II, S. 12, Kasım – Aralık,
s.71 - 82

<http://www.ayvakti.net/ayvakti-oyku/item/sezai-karakocun-masal-siiri-uezerine-bir-tahlil-denemesi>, 17 Mayıs, 2013.

<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/sezai-karakocun-siirlerinde-hz-sa-hz-meryem>, 22 Mayıs, 2013.

<http://eyupkulturmerkezi.blogspot.com/2011/07/balkon-sezai-karakoc-ismet-emre.html>, 14 Mayıs 2013.

<http://sairugultusu.wordpress.com/2011/12/01/sezai-karakoc-ve-prototip-bir-ikinci-yeni-siiri-balkon/> 21 Haziran 2013.

<http://www.yagmurdergisi.com.tr/archives/konu/sezai-karakocun-siirlerinde-hz-sa-hz-meryem>

